

บทที่ 2

นวนิยายรักร่วมเพศ : ปัญหาและคุณค่าของมนุษย์

ด้วยเหตุผลที่นวนิยายกำเนิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการรับสารของยุคปัจจุบัน ที่โลกและสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น และกระทบต่อชีวิตของบุคคลให้ต้องเผชิญข้อขัดแย้งที่ยุ้งยากมากขึ้น พร้อมๆ กับบุคคลมีบทบาทหน้าที่หลายด้าน นวนิยายจึง “แสดงทุกด้านทุกมุมแห่งชีวิตสมัยใหม่” (วิทย์ ศิวะศรียานนท์, 2544 : 127) กล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า นวนิยายมีขึ้นเมื่อความรู้ความเข้าใจชีวิตบนพื้นฐานของความจริงเชิงประจักษ์เป็นสิ่งจำเป็นมากขึ้น ทั้งนี้ไม่ใช่แต่ความจริงภายนอกในระดับข้อเท็จจริงเท่านั้น เมื่อนวนิยายเป็นบันทึงคติประเภทใหม่ มีจุดเด่นที่เนื้อหาทางอารมณ์และความคิด ที่กระตุ้นให้เกิดความเข้าใจเหตุผลของพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ในสถานการณ์ต่าง ๆ นักเขียนนวนิยายก็ยังคงเผยแพร่ธรรมชาติในตัวตนของมนุษย์ เพื่อเชื่อมโยงกับความเข้าใจปัญหาและการดำรงอยู่ในสังคม การแสดงตัวตนภายในและพฤติกรรมของบุคคลควบคู่กับปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับสังคม กำหนดให้ผู้แต่งอาศัยข้อเท็จจริงในความเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นวัตถุดิบประกอบการแสดงปัญหาของปัจเจกบุคคล ดังที่สีฟ้าเห็นว่า “ความเปลี่ยนแปลงในชีวิตคนนั้นเกี่ยวพันกับสังคม” (“นาฬิกาอักษรสีฟ้า”, 2527 : 21) ในการตีความและแฝงการวิจารณ์ชีวิตในบริบททางสังคม ปัญหาการร่วมเพศก็เป็นประเด็นหนึ่ง ที่นักเขียนจำนวนหนึ่งให้ความสนใจแสดงไว้ในนวนิยายฉายภาพชีวิต อันเป็นประเภทของนวนิยายที่ไม่หลีกเลี่ยงความจริง โดยเฉพาะเป็นที่พึงเล็งกันว่าพฤติกรรมของคนเพศที่สามมีความขัดแย้งกับระบบคุณค่าที่เป็นกระแสหลักของสังคม

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษานวนิยายรักร่วมเพศ ที่พิมพ์รวมเล่มในช่วง พ.ศ.2519-พ.ศ.2547 โดยวิเคราะห์ผลงานของนักเขียนชาย ซึ่งเป็นคนรักร่วมเพศจำนวน 2 เรื่องคือทางสายที่สาม (พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2525) ของกীরดี ชนากับเส้นทางที่ว่างเปล่า (พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2543) ของภาตา และผลงานของนักเขียนหญิงจำนวน 5 เรื่องคือประตูที่ปิดตาย (พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2519) ของกฤษณา อโศกสิน เงาพระจันทร์ (พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2524) ของโสภาค สุวรรณ ใบไม้ที่ปลิดปลิว (พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2531) ของทมยันตี รูปทอง

(พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2532) ของกฤษณา อโศกสิน และนางเอก (พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2547) ของอัญชัน การคัดเลือกบทประพันธ์เพื่อศึกษาในงานวิจัยนี้ พยายามให้มีการกระจายในสามช่วงทศวรรษอย่างใกล้เคียงกัน สังเกตได้ว่าเมื่อพิจารณาที่ผู้แต่ง นักเขียนหญิงยกเว้นอัญชัน เป็นผู้ที่มิชื่อเสียงด้วยผลงานในแนวเรื่องชีวิตครอบครัวมาก่อน ส่วนนักเขียนชายคือกิริติ ชนา มีชื่อด้วยผลงานเรื่องนี้ และภาดา เป็นนักเขียนใหม่ ซึ่งมีผลงานส่วนใหญ่เป็นเรื่องสั้นที่แสดงชีวิตของชายรักร่วมเพศ อยู่จำนวนหนึ่ง

ทั้งนี้ การศึกษานวนิยายรักร่วมเพศมี 5 ประเด็นคือ ในด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 1) ความมุ่งหมายของนักประพันธ์นวนิยายรักร่วมเพศในรอบสามทศวรรษ 2) ปัจจัยของพฤติกรรมรักร่วมเพศในทัศนะของผู้แต่ง 3) ปัญหาในชีวิตของคนรักร่วมเพศ 4) คุณค่าของความเป็นมนุษย์ ส่วนในด้านรูปแบบจะพิจารณาทัศนะของผู้แต่งกับมุมมองที่เผยตัวตนอันซับซ้อนของตัวละคร

เนื้อหา

1. ความมุ่งหมายของนักประพันธ์นวนิยายรักร่วมเพศในรอบสามทศวรรษ

ความขัดแย้งเนื่องจากพฤติกรรมรักร่วมเพศในแก่นเรื่อง ปรากฏครั้งแรกในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน คือเรื่อง **ประตูที่ปิดตาย** (2519) (อริน พินิจวารักษ์, 2527 : 65) นวนิยายรักร่วมเพศยุคแรกซึ่งอยู่ในช่วงต้นทศวรรษ 2520 มี 2 เรื่อง คือ **เงาพระจันทร์** (2524) ของโสภาค สุวรรณ และ **ทางสายที่สาม** (2525) ของกิริติ ชนา บทบาทของตัวละครรักร่วมเพศ บ่งบอกการพัฒนาด้านเนื้อหาของนวนิยายตั้งแต่ พ.ศ. 2516 ดังที่ตรีศิลป์ บุญขจร (2525 : 54) ตั้งข้อสังเกตว่า“เป็นการปฏิวัติการสร้างตัวละครครั้งยิ่งใหญ่” โดยให้เหตุผลดังนี้

แต่เดิมตัวละครในนวนิยายประกอบด้วยชายจริงหญิงแท้ ดังนั้นการปรากฏตัวละครที่มีลักษณะเป็นคนรักร่วมเพศ นอกจากจะสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างชัดเจน ยังทำให้นวนิยายเรื่องนั้นแสดงภาพได้ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากขึ้น

พฤติกรรมทางเพศของคนที่เรียกกันว่าเพศที่สาม ปรากฏให้เห็นมากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ถึงแม้ยังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง การพัฒนาประเทศแบบตะวันตกตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของคนเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานครเปลี่ยนแปลงไป มีอาชีพบางอาชีพเอื้อให้คนรักร่วมเพศทำงานจนประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียง เช่น อาชีพเสริมสวยและตัดเย็บเสื้อผ้า ในขณะที่วงการ“แฟชั่น” ก็มีความนิยมแต่งกายแบบ“ยูนิเซ็กซ์” ซึ่งหญิงชายแต่งกายได้คล้ายๆ กันมากขึ้น (อาคม สรสุชาติ, 2525 : 168) การขยายตัวทางการศึกษา ก็เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศได้แสดงตัวตนว่ามีความสามารถ ไม่ใช่มีความแปลกในเพศสภาพเท่านั้น ดังนักวิชาการผู้หนึ่งกล่าวว่า “I am what I am, and you have to accept me [as] what I am.” (เสวี วงศ์มณฑา, 2525 : 178) นอกจากนี้ วงการสื่อสารมวลชนก็เปิดโอกาสให้บุคคลที่ถูกเรียกว่ามีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศเปิดเผยตนเอง เพราะพฤติกรรมเช่นนี้สามารถเป็น“ข่าวดึงดูดใจ”ได้ (ชุมศักดิ์ พงษ์พานิช, 2530 : 15) ถึงกระนั้นก็ตาม สังคมน่าจะยังไม่มี ความเข้าใจ เหตุผลของพฤติกรรมคนกลุ่มนี้มากนัก ดังเห็นได้ในปัจจุบันว่าบุคคลที่มีชื่อเสียงส่วนใหญ่ยังไม่เปิดเผยพฤติกรรมดังกล่าว เช่น นักร้อง นักแสดง เมื่อมีข้อสงสัย ก็จะมีข่าวในทำนองซุบซิบและมีการปฏิเสธ ส่วนผู้ที่เปิดเผยตัวซึ่งเป็นนักแสดง มักได้รับบทตลก หรือบทที่ไม่ได้แสดงคุณค่าที่ลึกซึ้งเช่นบุคคลที่มีบุคลิกภาพตรงตามเพศ

นอกจากนี้ สุขทุกข์ของบุคคลซึ่งมีพฤติกรรมเช่นนี้ยังดูลึกลับ และไม่ใช่สิ่งที่จะเปิดเผยในข่าวสารทั่วไปได้มากนัก จึงเห็นได้ว่า มีความพยายามใช้เรื่องแต่งประเภทนวนิยาย เป็นช่องทางของการสื่อสารถึงตัวตนในระดับลึกของคนเหล่านี้ โดยตัวละครเอกมีปัญหาาร่วมกันคือ ต้องเผชิญการต่อต้านพฤติกรรมทางเพศที่ต่างจากบรรทัดฐานของสังคม แม้เขาต้องขมขื่นใจที่ถูกตีฉันทินินทา แต่ก็ไม่อาจยุติพฤติกรรมเช่นนี้ได้ นพิต์ ตัวละครเอกในประตูที่ปิดตาย ต้องปิดบังและหลอกลวงคนใกล้ชิดและสังคมด้วยการแต่งงาน ในขณะที่พานีในเงาพระจันทร์ ซึ่งเป็นเลสเบียนก็ถูกสังคมรังเกียจ เมื่อกระทำการชื้อแย่งหญิงที่รัก ทั้งๆ ที่ตัวละครก็ไม่ได้ประสงค์จะตัวตนให้ผิดแปลก แต่ไม่อาจเปลี่ยนตัวตนภายในของตัวเองได้ โสภาค สุวรรณ (2524 : คำนำ) จึงโน้มน้าวให้สังคมมอง“ความรักและการแสดงออกทางเพศที่ผิดธรรมชาติ” ด้วยสายตาใหม่เพื่อเยียวยาบาดแผลมากกว่าประณาม ดังกล่าวว่า

ถึงเวลาที่สังคมต้องศึกษาและทำความเข้าใจ อีกทั้งเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือ ประคับประคองผู้โชคร้ายเหล่านี้...ในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ให้เขามีชีวิตอยู่ด้วยดี ปราศจากความรู้สึกที่ว่าตัวเองกำลังประกอบความชั่วร้าย เลวทราม เสื่อมเสียหรือจมดิ่งอยู่ในความทุกข์ทางใจแสนสาหัส...

เมื่อผ่านมาร่วม 2 ทศวรรษ การสร้าง“ความเข้าใจ”ปัญหาและความซับซ้อนในจิตใจคนรักร่วมเพศยังเป็นความตั้งใจของภاتا ผู้เขียนเส้นทางที่ว่างเปล่า ซึ่งแถลงว่า หวังให้งานของตน “เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนทั่วไปกับเกย์ให้เข้าใจดียิ่งขึ้น” (2543 : ทักทาย) ในทำนองเดียวกับที่กิริตี ชนา แถลงไว้ใน “คำลงท้ายจากผู้เขียนในการพิมพ์ครั้งแรก” ในปี พ.ศ. 2525ว่า เขียนทางสายที่สามเพื่อ “มีส่วนช่วยถ่ายทอดความรู้สึกของบุคคล ผู้ถูกรังแกและสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดปมด้อยในชีวิตของเขา และสังคมเห็นว่าไร้คุณค่า” ผู้แต่งยังเชื่อว่า ผู้ที่ถูกเรียกว่า“บุคคลผู้ประพฤติแปลกเพศ” สามารถ“สร้างคุณงามความดี”ได้เยี่ยงผู้คนทั่วไป ดังเห็นได้จากเนื้อเรื่องที่แก้วตัวละครเอกที่ผ่าตัดแปลงเพศ ตัดสินใจ“เลือก ‘เส้นทางอุดมคติ’...เพื่อพิสูจน์ ‘คุณค่าความเป็นมนุษย์’ของตนอย่างทัดเทียมและสง่าผ่าเผย” (กิริตี ชนา, 2545 : “คำลงท้ายจากผู้เขียนในการพิมพ์ครั้งแรก”) ด้วยการอุทิศตนให้ความรู้แก่เด็กด้อยโอกาสในชนบท การกระทำของแก้วเป็นสิ่งพิสูจน์ว่าเธอมี“ความรัก ซึ่งมนุษย์จะมีต่อเพื่อนร่วมโลก ต่อมนุษยชาติซึ่งถูกทอดทิ้ง” ในทัศนะของตัวละครเอก การเลือกทำความดีเพื่อผู้อื่นด้วยงานอย่างมุ่งมั่น ไม่ต่างจากผู้มีอุดมการณ์อื่น ๆ ในสังคม เป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตของตน“สมบูรณ์” และดำเนินไปสู่ปลายทางคือ “ความสุขอันแท้จริงของการเกิดเป็นมนุษย์” (กิริตี ชนา, 2545 : 868-869)

ในนวนิยายรักร่วมเพศในทศวรรษ 2540 คือเส้นทางที่ว่างเปล่าของภاتا และนางเอกของอัญชัน ผู้แต่งยังคงเน้นปัญหาความขัดแย้งของบุคคลรักร่วมเพศกับสังคม แต่มีข้อชวนคิดว่าการเลือกวิถีปิดบัง ทั้ง ๆ ที่ไม่อาจฝืนธรรมชาติของตน น่าจะไม่ถูกต้อง (ภاتا, 2543 : ทักทาย) ส่วนอัญชัน (2547 : คำนำผู้เขียน) ก็ตั้งคำถามให้ตรวจสอบความเป็นธรรมของบรรทัดฐานทางสังคม ที่บุคคลรักร่วมเพศในฐานะ“ผู้ละเมิดกฎธรรมชาติ” ถูกประณามว่าเลวร้ายเสียยิ่งกว่า“ผู้ละเมิดกฎศีลธรรม”

อัญชันสังเกตว่าบุคคลที่มีธรรมชาติทางเพศเบี่ยงเบนไปจากคนส่วนใหญ่ มักอยู่ใน “เงามืด” ที่สังคมมองไม่เห็นหรือเห็นว่าไร้ตัวตน คนเหล่านี้ “นับวันจะยิ่งต้องการยื่นขึ้นร้องขอ ‘ความเป็นธรรม’ จากสังคม ซึ่งมีเราทุกๆ คนช่วยกันเป็นผู้กำหนดทิศทาง” (192) ความเห็นดังกล่าวชวนให้พิจารณาว่าบรรทัดฐานทางคุณค่าที่ตายตัว ที่สังคมสร้างขึ้นนั้น ขณะนี้ได้กลายเป็นปัญหากระทบต่อคุณค่าในฐานะมนุษย์ของคนกลุ่มนี้ที่น่าเห็นใจ

2. ปัจจัยของพฤติกรรมรักร่วมเพศในทัศนะของผู้แต่ง

เพื่อจะสร้างความเข้าใจต่อคนกลุ่มนี้ ผู้แต่งส่วนใหญ่พยายามจะแสดงว่าพฤติกรรมซึ่งผิดแผกจากคนทั่วไปมีที่มาอย่างไร ในการค้นหาว่ามีแรงผลักดันอย่างไรให้เกิดการฝ่าฝืนหรือเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานทางสังคม หากผู้แต่งไม่ใช่ผู้มีประสบการณ์ตรง ความเข้าใจธรรมชาติของบุคคลรักร่วมเพศที่ผู้แต่งแจกแจงออกมา นั้น ย่อมต้องสั่งสมมาจากประสบการณ์รอง โดยเฉพาะการสังเกตเรียนรู้ชีวิตของผู้อื่น ดังที่ โสภาค สุวรรณ (2523 : 47 อ้างถึงในสกุรัตน์ แซ่ด่าน, 2528 : 13) ให้สัมภาษณ์ว่าเขียนเงาพระจันทร์จากประสบการณ์การใช้ดนตรีบำบัดทางจิตให้แก่กลุ่มเลสเบียน โดย “ต้องศึกษาชีวิตผู้ป่วย¹ อย่างจริงจังตั้งแต่เกิด การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ การเจริญเติบโตและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกลไกทำงานทางจิต ทั้งนี้เพื่อให้โครงเรื่องสัมพันธ์กับหลักวิชาอย่างแท้จริง” หลักวิชาในที่นี้ก็คือ จิตวิทยาที่ให้ความเข้าใจต่อความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของเลสเบียน การใช้จิตวิทยาเป็นพื้นฐานในการสร้างตัวละคร บ่งบอกความพยายามแสดงปัญหาที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงให้มากที่สุด ในขณะที่ผู้สร้างงานวรรณศิลป์ ย่อมต้องสนใจชีวิตและพฤติกรรมของมนุษย์อยู่แล้ว หลักวิชาในศาสตร์ต่าง ๆ ก็มีบทบาทสร้างความมั่นใจมากขึ้น ในส่วนของผู้อ่าน การศึกษาตัวละครในแง่จิตวิทยาก็มีประโยชน์ในแง่ที่ “สร้างเสริมความสมจริงให้แก่

¹ ในปี พ.ศ. 2513 องค์การอนามัยโลกเห็นว่าความเบี่ยงเบนทางเพศเป็นพฤติกรรมผิดปกติ (abnormal behavior) ซึ่งนับเป็นหนึ่งในโรคของกลุ่ม ICD 9 (International Classification of Diseases, Ninth Revision) (สกุรัตน์ แซ่ด่าน, 2528 : 12) แต่ในปี พ.ศ. 2517 สมาคมจิตแพทย์อเมริกันมีมติว่าพฤติกรรมรักร่วมเพศไม่ถือเป็นโรคจิตอีกต่อไป และบัญญัติให้เรียกว่า sexual orientation disturbances หรือเรียกว่าความผันแปร ทางเพศ (อริน พินิจวราภักษ์, 2527 : 24)

โลกของวรรณคดี ที่ทำให้เราเห็นคุณค่าของวรรณคดีว่าเป็นเครื่องสะท้อนชีวิตจริง” แต่หากใช้บทประพันธ์เป็นเพียงข้อมูลเพื่อ“แจกแจงพฤติกรรมต่างๆ ของตัวละครเข้าตามช่องต่างๆ ที่นักจิตวิทยากำหนดไว้”เท่านั้น ก็“มิได้เป็นเครื่องช่วยในการวินิจฉัยคุณค่าแต่ประการใด” (เจตนา นาควัชระ, 2520 : 10)

ในงานวิจัยของนิตยา เข้มเพชร เรื่อง“วิเคราะห์สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมรกร่วมเพศชายของตัวละครเอกในนวนิยายไทย ตามหลักการทางจิตวิทยา” ผลการศึกษาพบว่า (2535 : บทคัดย่อ) นวนิยาย 5 เรื่องคือ **ลูกรัก ประตูที่ปิดตาย พิมพิลาป ไบไม้ที่ปลิดปลิว และรูปทอง** “เสนอรายละเอียดความเป็นมาของตัวละคร อันแสดงถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมรกร่วมเพศได้อย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ และทฤษฎีจิตวิทยาสังคมของอีริคสัน” นิตยาเห็นว่านวนิยายดังกล่าว“เน้นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมรกร่วมเพศของตัวละคร เช่นเดียวกันว่ามีผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยสำคัญคือ พื้นฐานทางครอบครัว และปัจจัยส่งเสริมรองลงไปตามลำดับคือ ด้านการอบรมเลี้ยงดู และอิทธิพลของสังคมแวดล้อมภายนอก” ส่วนเรื่องหัวใจที่ต้องไขลาน “มิได้กล่าวถึงเรื่องราวความเป็นมาที่แสดงถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมรกร่วมเพศ จึงไม่อาจวิเคราะห์ด้านความสมจริงหรือความสมเหตุสมผลในเชิงจิตวิทยาได้” เมื่อผู้วิจัย(นิตยา)ปักใจว่าภารกิจของวรรณกรรมคือการนำเสนอข้อเท็จจริงตามหลักวิชาการ จึงสนใจแต่การแสดงสาเหตุของพฤติกรรมถึงแม้ว่าน่าจะมีแง่มุมอื่นที่น่าพิจารณามากกว่าการเทียบนวนิยายกับข้อเท็จจริงทางวิชาการ ดังกล่าวได้ว่า“คุณค่าของวรรณกรรมเป็นคนละเรื่องกับความลึกซึ้ง และความแม่นยำของสังคมศาสตร์” (เจตนา นาควัชระ, 2530 : 31) นอกจากนี้นิตยายังไม่ได้ศึกษาว่าผู้แต่งมีทัศนะอย่างไร ที่บุคคลรกร่วมเพศต้องเผชิญและจัดการกับปัญหา อันบ่งชี้ความอ่อนแอหรือความเข้มแข็งภายในจิตใจ ซึ่งเกี่ยวพันกับความดีความชั่วในสายตาของผู้อื่น

ในนวนิยายทั้ง 7 เรื่องที่อยู่ในขอบเขตการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่ามีปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมรกร่วมเพศ อันส่งผลต่อเพศสภาพของตัวละครเอก นั่นคือ 1) การ“เกิดมาเป็น”รกร่วมเพศตามธรรมชาติ 2) บทบาทของพ่อแม่และการเลี้ยงดูในครอบครัว 3) เศรษฐกิจที่กระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของครอบครัว

เป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่งว่า นักเขียนชายมีทัศนะต่างกับนักเขียนหญิง ส่วนใหญ่ ทั้งกิริตี ชนาและภาตาสันับสนุนแนวคิดของการ“เกิดมาเป็น”รักร่วมเพศ ดังที่กิริตี ชนา (2545 : 36) ให้ตัวละครเอกกล่าวอย่างชัดเจนว่าการเป็นกะเทย¹ ของตน ถึงแม้“ผิดธรรมชาติ” ก็ขอโอกาสได้พิสูจน์ว่าที่“เกิดมาเป็นเช่นนี้” ไม่ใช่ความผิดของใคร นอกจากตนเอง ส่วนภาตา (2543 : 25) ก็กล่าวผ่านสายตาของตัวละครที่เป็นเกย์² ว่า คนที่รักเพศเดียวกัน “เกิดมาเพื่อที่จะเป็น...โดยไม่ต้องมีสาเหตุ” ความเห็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดทางจิตวิทยาของคินซีย์ว่าบุคคลรักร่วมเพศนั้น “เกิดมาเป็น (born to be) โดยธรรมชาติ”³ บนพื้นฐานของความคิดข้างต้น กิริตี ชนา ผู้มีประสบการณ์ตรงในการแปลงเพศ ผูกเรื่องให้เห็นว่าการเป็นกะเทยของแก้วไม่เกี่ยวข้องกับความชะงักงันของพัฒนาการในบทบาททางเพศ และไม่มีปมขัดแย้งเพราะขาดความรักจากพ่อแม่ (กิริตี ชนา, 2545 : 291) ส่วนภาตาซึ่งเป็นเกย์⁴ ยืนยันว่าการเป็นรักร่วมเพศ “ไม่จำเป็นต้องให้สิ่งแวดล้อมชักนำ” (ภาตา, 2543 : 25) จึงไม่ได้สื่อสารว่าการขาดพ่อตั้งแต่เด็กของทศวรรษเป็นปัจจัยสำคัญของการเป็นเกย์

ในนักเขียนหญิงสี่คนในงานวิจัยบทนี้ อัญชันเป็นคนเดียวที่เห็นว่า พฤติกรรมทางเพศเป็นสิ่งที่มาแต่กำเนิด (อัญชัน, 2547 : 173) แต่ก็ยังเห็นว่าการพัฒนาการระหว่างการเดินทางโตก็มีความสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อตัวละครมีความสัมพันธ์อันเลวร้ายกับพ่อที่ดุดันและลงโทษอย่างรุนแรง สอดคล้องกับปัจจัยของการเป็นเลสเบียน⁵ ตามแนวคิดจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ที่ว่า “ความรู้สึก‘เกลียด’และ‘กลัว’ที่เด็กมีต่อพ่อ” เป็นเพราะการใช้“อำนาจบีบบังคับ” อันผลักดันให้เด็กเร่งแสวงหาความรัก

¹ กะเทยเป็นคำเรียกผู้ชายที่มีความสุขทางเพศกับผู้ชายด้วยกัน แต่บุคคลกลุ่มนี้มีความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมเป็นผู้หญิง ในทางการแพทย์เรียกว่า transsexual (กิริตี ชนา, 2525 : 208)

² เกย์ (gay) เป็นคำเรียกผู้ชายที่มีความสุขทางเพศกับผู้ชายด้วยกัน ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มนี้ยังคงเป็นผู้ชาย ในทางการแพทย์เรียกว่า male homosexual (อริน พินิจวรารักษ์, 2527 : 8)

³ โปรดดูเพิ่มเติมในวิทยา นาควัชระ (2529 : 186-190)

⁴ วิเคราะห์จากการที่งานเขียนทุกเล่มของภาตาเป็นงานที่แสดงชีวิตของคนรักร่วมเพศ สอดคล้องกับทัศนะของเขาที่ว่า “ชีวิตของเกย์ต้องมองผ่านสายตาของเกย์ ถึงจะเห็นและเข้าใจความรู้สึกนึกคิดเล็กๆ ของเกย์ด้วยกัน” (เก็บความจากวรรณธ์ ศรียาภย์, 2550)

⁵ เลสเบียน (lesbian) เป็นคำเรียกผู้หญิงที่มีความสุขทางเพศกับผู้หญิงด้วยกัน ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มนี้ยังคงเป็นผู้หญิง ในทางการแพทย์เรียกว่า female homosexual (อริน พินิจวรารักษ์, 2527 : 8)

จากเพศหญิงหรือแม่ ซึ่งเป็น“เป้าหมายแห่งความรัก (love object)”มาชดเชย¹ (ยศ สันตสมบัติ, 2532 : 42)

ในกรณีที่ผู้แต่งเน้นบทบาทของแม่ว่า เป็นปัจจัยให้ตัวละครมีพฤติกรรม รักร่วมเพศจะเห็นได้ว่าแม่และลูกสาว เช่น ในเงาพระจันทร์² แม่รักแต่ลูกชาย ข้าแม่ ยิ่งคล้ายแข่งขันกับลูกสาวตัวเองด้วย (โสภาค สุวรรณ, 2537 : 341-342) พาณิจึงขาดความรักและขาดต้นแบบทางเพศ สอดคล้องกับหลักจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ที่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกมีอิทธิพลมากที่สุดต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพ อธิบายได้ว่า “ความผูกพันระหว่างแม่และเด็กในขณะที่ยังดุนม เป็นความอบอุ่นและความรักอันดุจดั่งเมล็ดซึ่ง ก่อให้เกิดความรู้สึกหวงแหนและผูกพันที่ติดตรึงเด็กไปจนเติบโตใหญ่” (ยศ สันตสมบัติ, 2532 : 116, 41,43) ด้วยเหตุนี้หากเด็กผู้หญิงขาดความใกล้ชิดกับแม่ ก็จะชดเชยด้วยการเป็นรักร่วมเพศหญิง ดังที่ทั้งกัญญาในนางเอก¹ และพาณิในเงาพระจันทร์ ต่างก็ให้ความสำคัญและหวงแหนนมของหญิงที่รัก ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความรักความอบอุ่นจากแม่ที่ตนโยยหา

นอกจากนี้ โสภาค สุวรรณ ยังเห็นว่าปัจจัยอื่น ๆ อีกที่ส่งผลให้ตัวละครเป็นรักร่วมเพศหญิง นั่นคือความเกลียดชังพ่อและบรรดาพี่ชายทั้งสามคนที่ประพฤติดำเนินทางเพศและไม่มีความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยและบทบาททางเพศที่เลวร้ายของผู้ชายที่แวดล้อมรอบตัวตั้งแต่เด็กจนโต หล่อหลอมให้พาณิเกลียดผู้ชาย และในขณะเดียวกันก็มีบุคลิกภาพและแสดงบทบาททางเพศเป็นผู้ชายในแบบอุดมคติ เพื่อตอบโต้ความเป็นชายอันเลวร้ายในประสบการณ์ของตน พาณิจึงเป็นทอม⁴ หรือ

¹ Gallop (1982) กล่าวว่า “เลสเบียนหรือรักร่วมเพศระหว่างผู้หญิงด้วยกัน คือ วิธีการที่นำผู้หญิงไปสู่ความใกล้ชิดระหว่างแม่กับลูก(สาว)” (อ้างถึงในยศ สันตสมบัติ, 2532 : 130)

² ในงานวิจัยนี้ใช้ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2537

¹ ในงานวิจัยนี้ใช้ฉบับพิมพ์รวมเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2547

² Jackson (1997) กล่าวว่า “สังคมไทยรู้จักคำว่า‘ทอม’เป็นครั้งแรกในช่วงปลายทศวรรษที่ 1970 ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับการเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจขนานใหญ่ในสังคมไทย โดยคำว่า‘ทอม’นั้นเป็นคำทับศัพท์ในภาษาอังกฤษที่ย่อมาจากคำว่า tomboy โดยถูกนำมาใช้ในความหมายที่แตกต่างไปจาก ความหมายเดิมในภาษาอังกฤษ (ซึ่งหมายถึงเด็กผู้หญิงที่แก่นแก้วคล้ายผู้ชาย)” (อ้างถึงในสุไลพร ชลวิไล, 2545 : 112) บุคคลกลุ่มนี้“ไม่ปรารถนาจะเป็นหญิง แต่ชอบผู้หญิง” ในทางการแพทย์เรียกว่า transgender, transexual (สุไลพร ชลวิไล, 2545 : 96)

ชายในร่างหญิง คือ ตัดผมสั้น ไม่แต่งหน้า สวมเสื้อเชิ้ตนุ่งกางเกงขายาว และสูบบุหรี่ (โสภาค สุวรรณ, 2537 : 326) สอดคล้องกับคำอธิบายอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของ หญิงรักหญิง ที่เรียกว่าทอมในสังคมไทยว่า

...เกิดจากการผสมกลมกลืนระหว่างการรับและปฏิเสธลักษณะของความเป็นชายและความเป็นหญิงไทยที่เป็นไปตามบรรทัดฐานตามที่สังคมกำหนด...รวมทั้งวิถีคิดในเรื่องของการมีเสรีภาพทางเพศและเสรีภาพในการแสดงออกทางสังคม การเป็นผู้รับผิดชอบเลี้ยงดูครอบครัว...การรับเอาลักษณะความเป็นหญิงในเรื่องการเอาใจใส่ หรือการให้ความสำคัญกับความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่น แต่ปฏิเสธมุมมองทัศนคติในเรื่องเพศแบบผู้หญิงมีต่อผู้ชาย และปฏิเสธที่จะ“เป็นผู้หญิง” ตามแบบที่สังคมกำหนด (Megan Sinnott, 1999 : 97-119 อ้างถึงในสุไลพร ชลวิไล, 2545 : 114)

โสภาค สุวรรณยังเพิ่มปัจจัยอีกอย่างหนึ่งคือ ความเหงาของเด็กในครอบครัวของชนชั้นกลาง เมื่อพ่อแม่ทุ่มเทเวลากับธุรกิจในช่วงการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สภาวะดังกล่าวนี้ยังเป็นปัจจัยเสริมของพฤติกรรมรักร่วมเพศชายในประตู่ที่ปิดตาย¹ และรูปทอง² ของกฤษณา อโศกสิน และไบไม้ที่ปลิดปลิว³ ของทมยันตี

งานของกฤษณา อโศกสินและทมยันตี แสดงให้เห็นปัจจัยหลายประการ อันส่งผลต่อการเป็นชายรักร่วมเพศ ประการแรกคือความห่างเหินของพ่อกับลูกชาย อันเนื่องด้วยธุรกิจการทำงานที่เกี่ยวพันกับการใช้ชีวิตแบบเมืองในช่วงต้นทศวรรษ 2520 และ 2530 ประการต่อมาคือลักษณะนิสัยและบทบาทของพ่อ ดังในประตู่ที่ปิดตายและไบไม้ที่ปลิดปลิวพ่อของนพีและนิรา ต่างก็เป็นบุรุษเจ้าสำราญ เจ้าชู้และละเลยลูกชายและครอบครัว ส่วนที่ชะง่อนรูปทอง พ่อแม่ก็หย่าร้างกันตั้งแต่เขายังเด็กและต่อมาพ่อก็เสียชีวิต เมื่อลูกชายขาดความใกล้ชิดกับพ่อและขาดต้นแบบของความเป็นชายจึง

¹ ในงานวิจัยนี้ใช้ฉบับพิมพ์รวมเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2519

² ในงานวิจัยนี้ใช้ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2546

³ ในงานวิจัยนี้ใช้ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2537

กลายเป็นคนเบี่ยงเบนทางเพศ ตรงกับคำอธิบายของจิตแพทย์ว่า“ถ้าพ่อประพฤติตนไม่ดี หรือไม่มีบทบาทเด่นในครอบครัว เด็กจะไม่ยอมเลียนแบบบทบาททางเพศของพ่อ ซึ่งเป็นตัวแทนเพศของเขา” (วิทยา นาควัชระ, 2529 : 186) นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดู ลูกชายให้เป็นผู้หญิง หรือไม่ให้ออกาสเรียนรู้บทบาททางเพศจากพ่อในช่วงพัฒนาการ ทางเพศก็เป็นสาเหตุสำคัญ (ประนอม สโรชมาน, 2524 : 171) การที่แม่“พยายาม กั้นนพี ไม่อยากให้เขาเอาอย่างพ่อ” และพ่อก็กลัวว่านพีจะคลุกคลีอยู่แต่กับแม่ และน้องสาว จึงส่งไปเรียนที่โรงเรียนประจำชายล้วน กลับทำให้นพีขาดต้นแบบ ถึงแม้ ตัวละครกล่าวว่าแรงจูงใจให้เป็นชายรักร่วมเพศไม่ใช่ความว้าเหว แต่เป็นความภูมิใจที่มี คนมารุมสนใจ (กฤษณา อโศกสิน, 2519 : 211, 199) แม่ของนิรา ซึ่งขมขื่นและรู้สึก อ้ำว้างที่ถูกสามีทอดทิ้ง ก็แสดงความเกลียดผู้ชาย และเลี้ยงลูกชายตามความปรารถนา ที่“อยากได้ลูกสาวสักคนเอาไว้เป็นเพื่อน” (ทมยันตี, 2537 : 320) ส่วนแม่ของทีชะก็ ฝึกฝนลูกชายให้เรียนรู้งานของผู้หญิง และชื่นชมยินดีที่เขา“สามารถถ่ายทอดระเบียบนั้น ไปได้ทั้งหมด” (กฤษณา อโศกสิน, 2546 : 187) ทีชะจึงได้รับแรงจูงใจมาตั้งแต่เด็กว่า ความสำเร็จในงานเหล่านี้มีความหมายสำคัญในชีวิตของตน

น่าสนใจว่า ในส่วนลึกของจิตใจแล้ว ตัวละครเอกทั้งสามเรื่องนี้ต่างก็ โหยหาความรักจากชายผู้เป็นพ่อ โดยแสดงออกในแบบรักร่วมเพศชาย ดังนิราและ ทีชะที่หลงรักและมุ่งมั่นที่จะสมหวังในรักที่จะได้รับจากชายที่สูงวัยกว่า เพื่อชดเชย การขาดความรักจากพ่อ ส่วนนพีกลับอาศัยการตอบสนองทางเพศแบบเกย์ เพื่อทดแทน ความใกล้ชิดกับพ่อที่ขาดหายไป พฤติกรรมของตัวละครเอกดังกล่าวนี้ อธิบายได้ด้วย หลักการทางจิตวิทยาว่าบุคคลเหล่านี้“มักรอคอยและไขว่คว้าหาความรักจากชายอื่นเพื่อ ทดแทนความขาด และเพื่อขจัดความคับข้องใจในความปรารถนาที่ซ่อนเร้นอยู่” (ฟรอยด์, 2529 : 111)

น่าสังเกตว่า นักเขียนหญิงส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยทาง จิตวิทยา อันเกี่ยวพันกับการเลี้ยงดูในครอบครัว แม้แสดงปัจจัยเสริมของปัญหาคือ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ที่กระทบต่อครอบครัวและพฤติกรรมของพ่อแม่ที่ละเลยลูก อยู่บ้าง โดยเฉพาะครอบครัวคนชั้นกลางที่เน้นความสำเร็จทางธุรกิจ แต่ไม่เด่นชัดนัก การเน้นที่มาของการเป็นรักร่วมเพศในงานเหล่านี้ มีนัยสำคัญเชื่อมโยงกับความ มุ่งหมายที่จะให้ความเข้าใจต่อผู้ที่ถูกรังเกียจว่าเบี่ยงเบน โดยแฝงข้อชี้แนะต่อการป้องกัน ปัญหานั้นเริ่มขึ้นในสถาบันครอบครัว ส่วนนักเขียนเกย์และกะเทยที่ไม่ให้ความสำคัญต่อ

ที่มาของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว หรือสิ่งแวดล้อม ก็เน้นการเผชิญปัญหาของตัวละครซึ่งแปรตามลักษณะนิสัยและปฏิกิริยาของสังคม โดยไม่แสดงว่าพฤติกรรมรักร่วมเพศเป็นพยาธิสภาพที่จะต้องเยียวยาแต่อย่างใด

3. ปัญหาในชีวิตของคนรักร่วมเพศ

ปัญหาร่วมกันของตัวละครเอก ซึ่งเป็นบุคคลรักร่วมเพศที่กล่าวไว้ข้างต้น คือความขัดแย้งกับบรรทัดฐานทางสังคม น่าสนใจว่าผู้แต่งทั้ง 6 คนให้ความสนใจต่อที่มาของปัญหาและผลของการแก้ปัญหาของตัวละครที่กระทบต่อชีวิตของตนและผู้อื่นแตกต่างกันอยู่บ้าง ดังจะอภิปรายต่อไป

3.1 การโยยหาความรักในวัยเด็ก : ที่มาของการชดเชยด้วยอัตลักษณ์ทางเพศ

ในนวนิยายที่อยู่ในขอบเขตการวิจัย ประสบการณ์ร่วมในวัยเด็กของตัวละครเอกส่วนใหญ่คือ ความไม่ใกล้ชิดกับพ่อหรือแม่ หรือทั้งพ่อและแม่ ตัวละครเอกฝ่ายชายที่เปี่ยมเบนทางเพศมักจะเห็นห่างกับพ่อ ยกเว้นทศวรรษในเส้นทางที่ว่างเปล่า¹ ซึ่งเป็นคนทะเลาะเถียงกัน ไม่ค่อยพะวงกับความเปล่าเปลี่ยวในวัยเด็กของตน เท่ากับการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในชีวิตเมื่อเป็นผู้ใหญ่ ถึงแม้ว่าทศวรรษก็เป็นเด็กบ้านแตกที่พ่อแม่เลิกกัน โดยที่พ่อ“ไม่เคยหันมาเหลียวแลแม่กับเขาเลย” พ่อจึงเป็น“เหมือนคนแปลกหน้าที่ทศวรรษไม่อยากจะรู้จักจนถึงทุกวันนี้” อาจเป็นเพราะตัวละครนี้ต้องต่อสู้ อยู่ตามลำพัง แม่แต่แม่ก็ไม่ได้ใกล้ชิดกันนานนัก ทศวรรษต้องมีชีวิตเด็กวัดตั้งแต่อายุ 10 ขวบ เมื่อไปอยู่กับลุงที่บวชเป็นพระ “ชีวิตเด็กวัดทำให้เขาได้เรียนรู้ประสบการณ์มากมาย รู้จักช่วยเหลือตัวเอง” นั่นหมายถึงการเอาตัวรอดด้วยตัวเอง ความโชคดีของทศวรรษคือเป็นคนเรียนดี มีหลวงลุงอุปการะ ไม่ขัดสนนัก เขายังเป็นคนดีนรณยกระดับตัวเอง “จนคิดว่าเมื่อสักวันหนึ่งที่วิ่งหนีความจนได้ เขาจะไม่ขอกลับไปจนอีก”(ภาดา, 2543 : 26)

ความดีนรณที่ทศวรรษมุ่งไปข้างหน้า เป็นจุดเน้นต่างจากตัวละครอื่น ที่มีฉากย้อนระลึกถึงวัยเด็กอยู่มาก ความเปี่ยมเบนทางเพศตั้งแต่เด็กของแก้วในทาง

¹ ในงานวิจัยนี้ใช้ฉบับพิมพ์รวมเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2543

สายที่สาม¹ สร้าง“ความอึดอัดใจ”ให้พ่อที่ถูกชายถูกเพื่อนบ้านเรียกว่า“ไอ้กะเทย” แก้วรู้ว่า“พ่อไม่ชอบนัก”กับธรรมชาติทางเพศของตน (กิริติ ชนา, 2545 : 154,690) แต่เขาก็ยังอยากเป็นที่รักของพ่อ แก้วมีประสบการณ์ในวัยเด็กอันโดดเด่นเกี่ยวกับการเป็นลูกคนเดียว และยังแปลกแยกจากเพื่อนในโรงเรียนชายประจำจังหวัด และเด็กชายเพื่อนบ้านรุ่นเดียวกัน เพราะถูกมองว่าบอบบางและอ่อนแอเกินไป (157-158) ที่มะในรูปทองไม่ได้อยู่กับพ่อตั้งแต่เด็ก เมื่อพ่อแม่หย่าร้างกัน ก็ยังระลึกถึงพ่อตลอดเวลา 20 ปีที่แยกจากกัน และแทบจะไม่ได้พบปะกันเลยจนพ่อถึงแก่กรรม

ความสัมพันธ์อันเลวร้ายกับพ่อในนางเอก เห็นชัดที่ประสบการณ์ในวัยเด็กอันเจ็บปวดของกัญญา นอกจากใช้ชีวิตใน“โรงเรียนเก่าแก่แบบชาวไร่ชาวม้าของเด็กผู้หญิง” ยังถูกพ่อเคี่ยวเข็ญกดดันด้วยความคาดหวังให้เป็นคนเก่งและประสบความสำเร็จอย่างสูง (อัญชัน, 2547 : 157-158) ส่วนนิราในใบไม้ที่ปลิดปลิว ก็เป็นลูกคนเดียวที่ถูกพ่อที่เป็นบารุขเจ้าสำราญ ทอดทิ้งให้อยู่กับแม่ตามลำพัง ทั้งแม่และนิราจึงรู้สึกต่างเป็น“เพื่อนคนเดียวในโลก”ของกันและกัน (ทมยันตี, 2537 : 43) อย่างไรก็ตาม การมีพี่น้องหลายคนซึ่งขัดแย้งแข่งขันกัน ก็ไม่ดีไปกว่าการเป็นลูกคนเดียว ดังที่พาดิรู้สึกที่พี่ชายทั้งสามคน “ดีแต่ทำเรื่องร้ายแปด แข่งขันกับเรานะซี...” พาดิยังต้องจากแม่เมื่อถูกส่งไป“อยู่โรงเรียนผู้หญิงล้วน”เพื่อป้องกันการถูกผู้ชายล่วงเกิน แม้อยู่ที่บ้านก็รู้สึก“เหงามาก” ด้วยเหตุที่“ตั้งแต่เด็กมาแล้ว พ่อแม่ก็เอาแต่ยุ่งกับงานการ” และ“ไม่มีเวลาเอาใจใส่” (โสภาค สุวรรณ, 2537ก : 98, 210, 186) พาดิจึงมีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับนักเรียนรุ่นน้อง เพื่อชดเชยความรักที่หวังจะได้รับจากแม่

ปัญหาอย่างเดียวกันนี้เกิดขึ้นเมื่ออนพีในประตูที่ปิดตาย ถูกส่งไปอยู่โรงเรียนประจำตั้งแต่ยังเล็ก นพีเป็นฝ่ายรับในความสัมพันธ์แบบเกย์กับเพื่อนรุ่นพี่ (กฤษณา อโศกสิน, 2519 : 317, 200) ซึ่งบ่งชี้ว่าในจิตใต้สำนึกเขาต้องการความรักจากชายที่สูงวัยกว่า เพื่อทดแทนการขาดความรักจากพ่อ ส่วนนิราเกลียดพ่อและเกลียดผู้ชายเพราะพ่อของเธอ“ไม่เคยทำหน้าที่พ่อ” (ทมยันตี, 2537 : 51) นิรารับรู้ความทุกข์ของแม่จนสรุปได้ว่า “แม่ ... ตายทั้งเป็นมาก่อนที่จะตายจริงๆ เสียอีก” (139) ส่วนที่เธอรักอาอย่างซุ้สาว มีเหตุผลที่ซับซ้อน นอกจากความนิยมชื่นชมแล้ว ยังมี

¹ ในงานวิจัยนี้ใช้ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2545

ความต้องการจะเอาชนะด้วย (177) เนื่องจากชัชวีร์ไม่เคยคิดกับหลานชายเกินความเป็นอาภักกับหลานเลย

เมื่อต้องห่างเหินกับพ่อมานานเกือบ 20 ปี ทีชะก็ไขว่คว้าหาความรักจากเพื่อนผู้ชายคือลาภ ซึ่งมีความสัมพันธ์แบบเกย์กับเขาตั้งแต่เริ่มเรียนมหาวิทยาลัยในวัยประมาณ 18 ปี ความสัมพันธ์กับชายของทศวรรษ น่าจะไม่มีปัญหาหากเขาไม่หันเหมาสู่การแต่งงานกับผู้หญิง เพื่อผลประโยชน์ทางการงานและการสร้างฐานะต่างจากกะเทยอย่างแก้ว ซึ่งความหวังที่จะได้รับความรักจากผู้ชายอย่างยั่งยืน ดูจะเป็นไปได้ยากยิ่ง แก้วเฝ้ารอธีรพร ชายคนรักที่ได้ทุนไปเรียนต่อทางศิลปะที่ประเทศอิตาลีเป็นเวลา 2 ปี แม้อธีรพรรักแก้ว“แบบผู้ชายชอบผู้หญิง” โดยไม่รังเกียจความเป็นกะเทย (กীরดี ชนา, 2545 : 80) แต่ก็ต้องตัดใจ แต่งานกับผู้หญิงด้วยเหตุที่ไม่อาจทนต่อการถูกสังคมต่อต้าน

ตามแนวคิดจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ความเจ้าชู้หรือความไม่เพียงพอทางกามารมณ์เป็นการทดแทน(displacement)ความรักที่ถูกกีดกัน ไม่ให้ได้รับอย่างเพียงพอตั้งแต่วัยเด็ก กลไกทางจิตจึงหาทางออกโดยอาศัยการตอบสนองทางเพศเป็นหนทางฟื้นฟูสภาวะจิต และพัฒนาเป็นบุคลิกภาพและทัศนคติทางเพศอันซับซ้อน (สิริวรรณ สารนาท, 2530 : 21) พาณิซตเซยความ“ว่าเหว”ตั้งแต่เด็กด้วยความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับมยุรฉัตรนักเรียนรุ่นน้อง แต่ก็หวังจะมีชีวิตคู่กับพิม ถึงขนาดที่วางอุบายอย่างใจเย็นให้ได้ใกล้ชิดกัน ส่วนกัญญาเมื่อมีความสัมพันธ์กับอ้อมลูกน้องในที่ทำงาน ก็ยังมุ่งจะผูกมัดพิม (ตัวละครเอก)ลูกน้องอีกคนไว้เพราะมีความพึงใจมากกว่า

นอกเหนือจากขาดความรัก นพีและกัญญายังเติบโตขึ้นในสภาวะแวดล้อมที่ถูกกำหนดด้วยกฎเกณฑ์อันเข้มงวด นพีต้องปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนประจำชายล้วนตั้งแต่เด็ก ส่วนกัญญาต้องทำตามคำสั่งของพ่อที่เป็นทหารอย่างเคร่งครัด สิ่งที่น่าสนใจก็คือ ตัวละครทั้งสองตอบโต้การถูกบีบบังคับในวัยเด็ก ด้วยการแสวงหาการตอบสนองทางกามารมณ์ตามความพอใจ ขณะที่ต่อต้านกฎเกณฑ์หรือระเบียบที่ควบคุมให้อยู่ในแบบแผน การต่อต้านกฎเกณฑ์ของธรรมชาติทางเพศกับการต่อต้านระเบียบในชีวิตจึงเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ดังที่นพีตั้งใจ“ฝ่าฝืน”ระเบียบของโรงเรียนประจำด้วยการแอบมีสัมพันธ์ทางเพศกับเพื่อน (กฤษณา โอศกสิน, 2519 : 200) นอกจากนี้ยังปฏิเสธการกำหนดบทบาททางเพศอย่างตายตัวในความสัมพันธ์แบบเกย์ จึงเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถูกกระทำหรือเรียกว่า“สาว”มาเป็นผู้กระทำ หรือเรียกว่า“หนุ่ม” (318) นพีมีลักษณะเป็นผู้เสพรสทางเพศเด่นมาก ดังที่เขาใช้ชีวิตยามราตรีในบาร์เกย์เพื่อ

ปลดเปลื้องอารมณ์ใคร่ โดยไม่คิดผูกพันกับใครเป็นพิเศษ ส่วนกัญญานันท์ล้มเหลวในชีวิตคู่กับเพศตรงข้าม และโหยหาลักษณะที่ต่างจากความแข็งแกร่งของเพศชาย อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมที่ไม่พอเพียงทางเพศไม่ชัดเจนนักสำหรับทศวรรษ ซึ่งผูกพันกับรักซ์ และแสดงให้เห็นว่าไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับพนัส ซึ่งเป็นเพียงผู้ผ่านเข้ามาอย่างฉาบฉวย ต่างจากพนัสที่มุ่งมั่นจะผูกมัดทศวรรษอย่างจริงจังจนรู้สึกทุกข์ร้อนเมื่อผิดหวัง และคั่งแค้นจนก่อเหตุยิงทศวรรษบาดเจ็บ

3.2 ความหวาดหวั่นว่าจะสูญเสียความรัก : สภาวะความไม่มั่นคงทางจิตใจและที่มาของความก้าวร้าวรุนแรง

การหวงแหนความรัก และความหวาดหวั่นว่าจะสูญเสียความรัก เป็นความรู้สึกร่วม อันเป็นปัญหาความไม่มั่นคงทางใจของตัวละครเหล่านี้ การแสดงออกว่าหึงหวงคนรัก หรืออิจฉาผู้ที่คนรักใส่ใจ ถือเป็น การสะท้อนของความรัก (reflection of love) ตามแนวคิดจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ การกระทำที่รุนแรงหรือคำพูดที่ส่อเสียด หยาบคายหรือวอนขออย่างน่าเห็นใจ รวมทั้งการตอบโต้ด้วยความมุ่งหวังจะเอาชนะ ล้วนเป็นวิธีการหรือกลไกการปกป้องความรัก (love defence mechanism) ที่แสดงออกอย่างเด่นชัด แต่แตกต่างกันตามระดับขั้นของข้อขัดแย้งและการโหยหาความรัก ดังพาดิในเงาพระจันทร์ และกัญญาในนางเอกที่ต่างก็ใช้ความรุนแรงทำร้ายหญิงคนรักที่คิดจะทอดทิ้งตน ทั้งนี้มีปัจจัยเสริมที่ลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคล และการเติบโตขึ้นมาในครอบครัวด้วย พาดิที่ถูกพี่ชายกลั่นแกล้งและต้องปกป้องตนเองตั้งแต่เด็ก จึงมีอาการมณีโกรธรุนแรง ส่วนกัญญาก็บอกกับพิมว่า “พี่รู้ตัวว่าพี่ถ่ายทอดพ่อของพี่มาเรื่องหนึ่ง พี่เป็นคนมีโทสะร้าย” (อัญชัน, 2547 : 184)

น่าสนใจว่าตัวละครบางตัว มีอารมณ์และการแสดงออกหลายอย่างปนเปกัน กัญญาที่หวั่นเกรงว่าจะถูกทอดทิ้งและสูญเสียความรัก แสดงออกด้วยการตบพิมอย่างแรงและด่าทอด้วยความหึงหวง พร้อมกับระบายความใคร่อย่างไม่ยับยั้ง (152-154) หลังจากทำร้ายพิมด้วย“ฤทธิ์หึงสา” กัญญาก็“รู้สึกตัว”และเสียใจที่ใช้ความรุนแรงกับพิม ทั้งยัง“แสดงความอ่อนแอออกมาด้วยเสียงร้องไห้” (156) กล่าวได้ว่า กัญญาหวงแหนและพยายามปกป้องความรักอย่างเต็มที่ โดยมุ่งหวังให้ความรักของพิมช่วยบรรเทา“ความเปล่าเปลี่ยวส่วนลึกของวิญญาณเธอ” (149) เมื่อมีแนวโน้มว่าอาจจะผิดหวัง ก็พยายามใช้พลังกำลังอันเป็นการแสดงอำนาจทางร่างกาย

ข่มเหงบังคับเอา การทำร้ายกับการแสดงความใคร่ด้วยข้ออ้างของความรัก จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้

ความโดดเดี่ยวในครอบครัวที่พาดิต้องเผชิญตั้งแต่เด็ก เป็นแรงผลักดันให้เธอหวงแหนความรักในความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิงที่ได้รับจากมยุรา พาดิจึงตอบโต้ตั้ง ผู้ที่จะพรากความรักของมยุราไปจากเธอ ด้วยการถอยรถแท็กซี่ที่จอดทิ้งไว้หน้ามาให้มยุรา (โสภาค สุวรรณ, 2537ก : 187) เพื่อแสดงความไม่พอใจ แต่ไม่เกรงว่ามยุราจะเสียใจ พาดิจึงจัดเป็นตัวแทนของหญิงรักร่วมเพศที่ใช้ความก้าวร้าวเป็นอำนาจ นอกจากใช้เงินทองที่ตนมีเหนือกว่า จุนเจือช่วยเหลือคู่รักที่จำต้องลำบากบุญคุณ เมื่อพาดิไม่สามารถยึดยุดความรักของมยุราเอาไว้กับตนได้ ความผิดหวังเสียใจจึงแปรเป็นความโกรธเคืองและการทำร้ายคนรัก อันเป็นปฏิกิริยาต่อความสูญเสียอำนาจ (2537ก : 201-202) กล่าวได้ว่าความรุนแรงที่พาดิกระทำต่อมยุรา ได้รับแรงผลักดันมาจากความ“เจ็บใจ น้อยใจ”ที่ถูกทรยศ บาดแผลจากการสูญเสียความรักของพาดิยิ่งเจ็บลึกมากขึ้นเมื่อรวมเข้ากับ“ความเหงาม”และ“ความแค้น” (2537ก : 205-207) ที่รู้ว่ามยุราทอดทิ้งเธอไปอยู่กับผู้ชาย ทั้ง ๆ ที่มยุราก็รู้ว่าพาดิรู้สึก“เป็นปฏิปักษ์อย่างรุนแรงกับความสัมพันธ์ระหว่างบุรุษกับสตรี” (2537ก : 108)

นิราในใบไม้ที่ปลิดปลิว คับแค้นใจเพราะถูกรังรองซึ่งเป็นอาสะไภ้เยาะหยันในความรักที่ตนมีให้อาซซวีร์ แรงผลักดันดังกล่าวนี้ทำให้นิรายากเป็นผู้หญิงเพื่อจะได้ครอบครองความรักของอาไว้นคนเดียว นั่นคือการบรรลุความปรารถนาที่หวังไว้ตั้งแต่เด็ก ความขัดแย้งภายในที่รบกวนใจมาตลอด เห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อนิราย้ำคำตอบกับหมอเบนว่าต้องการ“แก้แค้นผู้หญิงใจร้ายที่หัวเราะเยาะ”(ทมยันตี, 2537 : 257)ความรักของตน ทำทาง“เหยียดหยาม หมิ่นแคลน”และคำพูดสบประมาทของรังรองสร้างความเจ็บปวดใจให้แก่นิราย่างมาก เพราะตอกย้ำว่านอกจากความรักกำลังถูกระรานแล้ว ก็ยังถูกประณามว่า“วิปริต” การตอบโต้เพื่อปกป้องความรักจึงรุนแรงถึงขั้นวางอุบาย แย่งชิงอามาเป็นคู่รักและให้ความรักแก่ตนอย่างชายหญิง เพื่อจะครอบครองความรักนั้นเอาไว้ให้ได้ จึงจำเป็นต้องทำศัลยกรรมและผ่าตัดแปลงเพศ อันถือเป็นหนทางเดียวที่จะได้รับความรักจากอาอย่างคนรัก วิธีการนี้ยังเป็นทางเลือกเพื่อทดแทนการขาดความรัก และ“เพื่อเอาชนะ”รังรองอาสะไภ้ (333) เมื่อผิดหวังนิรายอมแม้กระทั่งจบชีวิตตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงหนีสภาวะแห่งความสูญเสียความรัก ทั้ง ๆ ที่เธอไม่เคยได้รับเลย นี่คือการรุนแรงอย่างที่สุดที่กระทำต่อตนเอง

ตัวละครรักร่วมเพศที่ไม่คิดเอาชนะด้วยการยื้อแย่งคือ แก้วในทางสายที่สาม ส่วนที่ฆะในรูปทอง พยายามยืดเวลาแต่งงานของชาญสอนชายที่ตนหลงรัก แก้วเมื่อพลาดหวัง ก็ยังคงคิดจะเก็บรักษาความรักของเธอไว้ในความทรงจำ (กิริตี ชนา, 2545 : 599) ด้วยเข้าใจดีว่าการเป็นกะเทย คือเหตุผลสำคัญที่ทำให้ธีรพรไม่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับเธอแบบคู่รักได้ (553-554) ถึงแม้เจ็บปวด ทั้งแก้วและที่ฆะต่างก็ยอมรับว่ากฎเกณฑ์ในความสัมพันธ์แบบชายหญิงตามบรรทัดฐานของสังคม มีอิทธิพลต่อการเลือกของธีรพรและชาญสอน เมื่อไม่สามารถครอบครองความรัก แก้วและที่ฆะจึงมีความรู้สึกอิจฉาคู่สมรสของชายที่ตนรัก แต่ทั้งคู่ก็ทำได้ อันแสดงถึงวุฒิภาวะซึ่งสั่งสมมาในชีวิต

เห็นชัดว่า ความหวาดหวั่นว่าจะสูญเสียความรัก เป็นปัญหาที่รบกวนสภาพจิตใจของตัวละครที่เบี่ยงเบนทางเพศ และเป็นสิ่งที่มีปฏิสัมพันธ์กับความก้าวร้าวรุนแรงในการแสดงออก ซึ่งทำให้ตัวละครยิ่งถูกสังคมต่อต้าน ยกเว้นตัวละครที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และเผชิญความจริงได้

3.3 การปกปิดและการหลอกลวง : หนทางหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับสังคม

นอกเหนือจากการโหยหาและพยายามรักษาปกป้องความรัก ปัญหาอีกประการหนึ่งที่ตัวละครซึ่งเบี่ยงเบนทางเพศรู้ดีว่าต้องเผชิญ คือ ปฏิบัติทางในทางลับของผู้คนต่อพฤติกรรมทางเพศที่ต่างไปจากบรรทัดฐานของคนส่วนใหญ่ ตัวละครเอกจึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับสังคมด้วยการปิดบังความเบี่ยงเบนทางเพศของตนเองและการหลอกลวง ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูงคือ นพีในประตูที่ปิดตายต้องรักษาเกียรติยศ หรือ“หน้าตา”ของตนและครอบครัว ด้วยการแต่งงานและมีลูกเพื่อปกปิดการเป็นเกย์ ในทำนองเดียวกับที่ที่ฆะตัวละครเอกในรูปทอง ปิดบังความเบี่ยงเบนทางเพศของตนด้วยการมีคู่รักเป็นผู้หญิง ทศวรรษ ตัวละครเอกที่เป็นเกย์ในเส้นทางที่ว่างเปล่า ก็“ปกปิดธาตุแท้ของตัวเองด้วยการมีครอบครัวและมีลูก” (ภาตา, 2543 : 28) สิ่งที่เห็นเด่นชัดคือ ผลกระทบต่อจิตใจของตัวละครหญิงที่เป็นคู่สมรสเมื่อรู้ความจริงในภายหลัง ส่งผลเป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละคร และ/หรือความขัดแย้งภายในของตัวละครที่เป็นรักร่วมเพศ และตัวละครที่เป็นภรรยา ข้อแตกต่างของตัวละครเหล่านี้ อยู่ที่ลักษณะนิสัยของแต่ละคน ดังที่จิลลาพยายามปรับตัวเพราะรักสามี ต่างจากพริมเพราที่โกรธและรังเกียจจนต้องหย่าร้าง ซึ่งแสดงว่าไม่ได้มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจทศวรรษแม้แต่น้อย ทั้งสองคนมีลูกกับสามีที่มีปัญหา แต่ความรักลูกไม่ได้เป็นเหตุผลให้พริมเพราทนอยู่กับชีวิตสมรสที่ตนไม่คาดคิดมาก่อน

ตัวละครเอกที่เป็นเกย์ อาศัยการแต่งงานเป็นส่วนเสริมสถานภาพในสังคมในระดับที่ต่างกัน นพีมี่หน้าที่การงานในระดับสูง ส่วนทศวรรษอาศัยการแต่งงานกับพริมเพราเพื่อมีส่วนในกิจการค้าในครอบครัวของภรรยา เมื่อมีลูก นพีมี่และทศวรรษรู้สึกผูกพันกับลูก ถึงแม้ทั้งสองคนไม่ได้คิดมาก่อนว่าตนจะรักลูกในชั้นแรก การมีลูกน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการหลอกลวงสังคม ดังที่นพีมี่บอกจิลลาว่าเขารักเธอ ด้วยเหตุผลที่ “คุณเป็นความหวังทั้งหมดของผม เราจะมีลูกของเราเอง เราจะอยู่ด้วยกันจนตาย” (กฤษณา อโศกสิน, 2519 : 128) คำว่ารักของนพีมี่เป็นความรักต่อผู้ที่ช่วยเหลือตนได้ แต่ตัวละครเอกก็ยังมีปัญหา นพีมี่วิตกว่าไม่สามารถให้ความสุขทางเพศแก่จิลลาซึ่งเป็นภรรยาได้อย่างเต็มที่ เพราะเขากระทำกิจทางเพศกับภรรยาเท่าที่จำเป็น โดยหวังจะมีบุตรเท่านั้น (84) แม้เมื่อจิลลาตั้งครรภ์พร้อม ๆ กับที่เธอรู้ความจริง นพีมี่เกรงว่าอาจถูกจิลลาทอดทิ้งไปใช้ชีวิตร่วมกับผู้ชายคนอื่นที่สามารถตอบสนองความต้องการทางเพศของเธอได้ตามธรรมชาติ เขาจึงระแวงจิลลาในความสัมพันธ์กับผู้ชายคนอื่น ๆ เขายังหวั่นเกรงว่าจะสูญเสียความมั่นคงในสถานภาพทางสังคมอีกด้วย กล่าวอีกอย่างหนึ่ง การแต่งงานช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่พีมี่ว่าเป็นผู้ชาย “ปกติ” อันเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังที่นพีมี่กล่าวถึงการแต่งงานของเขากับจิลลาให้เพื่อนฟัง โดย “แสดงความภาคภูมิใจอย่างมากมายใหญ่หลวงเพียงเพื่อ ... จะปกปิดความบกพร่องอย่างสำคัญของตัวเองจากสายตา และเสียงซุบซิบของคนภายนอก” (49) แต่เมื่อได้ประจักษ์ว่าตัวเองมีความรักต่อลูก เขาก็ “รู้สึกผิดอย่างลึกซึ้ง” เขาเพิ่งคิดได้ว่า “พฤติกรรมไม่กี่นาที ไม่กี่ครั้ง... ยิ่งใหญ่ถึงกับสร้างคนขึ้นมาได้ทั้งคน” สิ่งสำคัญก็คือ “เขาไม่เคยคิดถึงความหมายของคนคนนี้อย่างจริงจังมาก่อนเลย” (291) ความรู้สึกของ นพีมี่เปลี่ยนไปจากที่เคยบอกกับภรรยาว่า “เธอกับลูกจะเป็นถ้วยรางวัลที่ผมต้องตั้งไว้ในห้องรับแขก”(104) ซึ่งหมายความว่า ลูกเมียเป็นสัญลักษณ์ของชัยชนะ หรือความสำเร็จที่มีค่าแก่การรอดโอบสังคมเท่านั้น

ส่วนทศวรรษที่แต่งงานกับพริมเพรา ก็เพื่อยกระดับสถานะทางสังคมของตนเป็นสำคัญ เขาเป็นคนทะเยอทะยานและก็ยังเห็นแก่ตัวจนไม่อาจทนรับ “ความรู้สึกเสียหน้า” เมื่อชายคนรักที่ตนละทิ้งมีคู่ใหม่เหมือนกัน ความรักที่ผูกพันกับการรับเอา โดยปราศจากความสำนึกทางจริยธรรมด้วยความลุ่มหลงตามค่านิยมเปลือกนอกเช่นนี้ ส่งผลให้ตัวละครต้องรู้สึกโดดเดี่ยวในชีวิต ความล้มเหลวของ

ทศวรรษไม่ต่างจากพาดิในเงาพระจันทร์ ที่ปกปิดความเป็ยเบนทางเพศของตน“เพื่อ
 ตบตา”แม่ของพิม เพื่อเธอจะได้มีโอกาสใกล้ชิดและสร้างความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับพิม
 ต่อไป (โสภาค สุวรรณ, 2537ก : 292-293) พาดิไม่ได้แะแแม่แต่น้อยต่อ
 ความทุกข์ใจของสามี ที่กระอักกระอ่วนกับการ“ตกเป็นเครื่องมือรักษาคนไข้”ของ
 แม่ยาย ทั้งยังรู้สึกทรมานที่ต้องใช้ชีวิตคู่กับเธอ แต่ก็ยังอดทนเลี้ยงดูลูกที่ถือกำเนิด
 ขึ้นมาโดยแม่ไม่เหลียวแล

น่าสังเกตว่า แม่ผู้เป็นต้นตอของความทุกข์ หรือเป็นผู้ร่วมก่อความทุกข์
 ให้แก่คู่สามีภรรยา ก็คือแม่ที่คำนึงถึงเกียรติยศทางสังคมเป็นสำคัญจนไม่อาจทำใจ
 ยอมรับธรรมชาติทางเพศของลูกที่ขัดแย้งกับสังคมได้ ดังแม่ของพาดิและแม่ของนพี
 ในอีกด้านหนึ่ง บทบาทของแม่ในการจัดการกับปัญหาของลูก ยังมีข้อควรพิจารณาคือ
 เมื่อแม่‘ทำใจ’ยอมรับได้และใส่ใจต่อความเป็ยเบนทางเพศของลูก ดังเช่นอำพันแม่ของ
 ทีมะ ตัวละครก็อาจจะมีกำลังใจในการเปลี่ยนแปลงตัวตนในด้านความปรารถนาทางเพศ
 ที่ขัดกับบรรทัดฐานทางสังคม ดังที่ทีมะได้พยายามกระทำโดยการแต่งงานกับเรียวข้าว
 หญิงที่เขาประจักษ์ว่ามีใจรักต่อตนอย่างลึกซึ้ง

การแปลงเพศเป็นผู้หญิง เป็นวิธีการแก้ปัญหาของตัวละครเอกที่เป็น
 กะเทย น่าสังเกตว่าแก้วในทางสายที่สาม และนิราในใบไม้ที่ปลิดปลิว ไม่ได้มีหน้าที่
 การงาน หรือเกียรติยศทางสังคมที่ต้องรักษาอย่างเคร่งครัด ดังเช่นที่นพีและทีมะ
 ต้องคำนึงถึง การแปลงเพศของตัวละครทั้งสองนี้ มิใช่เพียงเพราะต้องการเป็นผู้หญิง
 แต่กระทำเพื่อจัดการกับข้อขัดแย้งของความปรารถนาภายในใจ ความแตกต่างของแก้ว
 กับนิราอยู่ที่ แก้วแปลงเพศเพื่อความสุขที่ได้เป็นตนเอง การเปลี่ยนสภาพร่างกาย
 ที่ไม่สอดคล้องกับจิตใจ เป็นการแก้ปัญหาที่บั่นทอนความสุข เพราะสำนึกถึงความไม่
 สมบูรณ์ ดังที่แก้วบอกกับแพทย์ผู้ผ่าตัดว่า

“ฉันคิดว่าความสุขของฉันหลังการผ่าตัดคือ การได้รับรู้ด้วย
 ตนเองว่าเราได้เป็นสิ่งที่สมบูรณ์ ได้มีร่างกายที่สอดคล้องกับ
 จิตใจ เมื่อจิตใจไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้แล้ว การเปลี่ยนแปลง
 ร่างกายให้เหมือนจิตใจก็ย่อมเป็นความสำเร็จ...เป็นความสุข” (กิริตี
 ชนา, 2545 : 678)

ส่วนนิราแปลงเพศด้วยความมุ่งหวังที่จะครอบครองความรักของอาไว้เพียงผู้เดียว และเพื่อเอาชนะอาสะใภ้ที่เคยสบประมาทเธอตั้งแต่มังยังเป็นเด็กผู้ชาย แต่สิ่งที่นิราไม่ได้จึกคิดก็คือทางออกนี้เป็นการหลอกลวง และไม่จริงใจต่ออาที่เธอผูกพันด้วยเหมือนกับที่หลอกลวงผู้อื่น นิราต่างจากแก้ว เพราะเธอใช้การแปลงเพศเป็นเครื่องมือของการทำลายความสุขของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยความแค้น

เมื่อสั่งสมความคับแค้นจนมุ่นจะเอาชนะ ขณะที่โหยหาความสมปรารถนาในความรัก ซึ่งเป็นสิ่งเดียวที่จะทำให้แก้แค้นได้สำเร็จ นิราตัดสินใจเพิ่มการผ่าตัดศัลยกรรมตกแต่งใบหน้าและรูปร่างเพื่อปกปิดตัวตนที่แท้จริง และดึงดูดความสนใจของอาให้หันมาหลงรักเธอ การทำศัลยกรรมจนไม่หลงเหลือตัวตนในอดีตของนิรา แสดงว่าเธอมุ่งใช้ความงามเป็นเครื่องมือ ทางออกที่ตัวละครเอกเลือกเพื่อจัดการกับความขัดแย้งทางสังคม อันสะท้อนว่าสังคมไม่ยอมรับตัวตนของคนรักร่วมเพศ กลับนำไปสู่ความพินาศ เนื่องจากยังเป็นการหลอกลวงอยู่นั่นเอง ปมปัญหาอันซับซ้อนของนิราส่งผลให้เธอหาทางออกที่แตกต่างกับแก้ว ด้วยการเปลี่ยนแปลงชีวิตอย่างสิ้นเชิง แต่ก็ล้มเหลว นับเป็นการแสดงความรุนแรงของปัญหาที่ตัวละครเอกซึ่งเป็นกะเทยต้องเผชิญในงานช่วงทศวรรษ 2530 อันกล่าวได้ว่า มีความซับซ้อนกว่างานในทศวรรษ 2520

การที่ตัวละครไม่สามารถแสดงตัวตนอย่างเปิดเผย ก็หมายความว่า การต่อต้านของสังคมยังมีพลังมาก ยิ่งต้องปกปิดความแปลกเพศเพื่อความมั่นคงและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ก็ยังมีจุดอ่อน เมื่อความเป็น“ผู้หญิง...ลักเพศ” กลายเป็นสิ่งที่คู่แข่งที่เป็นผู้ชายชู้ว่าจะเปิดเผย เพื่อบีบบังคับให้ร่วมมือยกยอกสินค้าในความรับผิดชอบ (อัญชัน, 2547 : 169) กัญญาในนางเอก ต้องตัดสินใจว่าจะเลือกความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่ โดยยอมทูลจริต หรือจะยังยึดมั่นในความเที่ยงตรงในการทำงาน แม้จะเสียชื่อเสียงเพราะถูกเปิดโปง

กล่าวได้ว่า การเผชิญกับความขัดแย้งทางสังคมเป็นสภาวะที่ผู้เบี่ยงเบนทางเพศไม่อาจหลีกเลี่ยงพ้น โดยเฉพาะเมื่อมีบทบาทหน้าที่ในระดับสูง ความน่าสนใจอยู่ที่วิธีจัดการกับปัญหาที่ตัวละครเลือกในการดำเนินชีวิต ซึ่งแปรไปตามองค์ประกอบสำคัญคือ สถานภาพทางสังคม ขัดแย้งกับความต้องการ และลักษณะนิสัย

3.4 ความปรารถนาในชีวิตและความล้มเหลว

ลักษณะร่วมของปัญหาในด้านความขัดแย้งกับสังคมที่ตัวละครต้องเผชิญ คือแม้ในส่วนลึกการได้ใช้ชีวิตร่วมกับคนรักจะเป็นความปรารถนาสูงสุดในชีวิต

ก็จำเป็นต้องรักษาสถานภาพเพื่อการยอมรับของสังคมไว้ หากจะใช้ชีวิตคู่กับคนรัก ก็ต้องหลบหนีให้ไกลห่างจากการรู้เห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย ทั้งใกล้ชิดและห่างไกล ทางเลือกที่ดูปลอดภัยคือการออกจากสังคมไทย ดังที่แก้วในทางสายที่สามคิดจะให้คนรักพาไปใช้ชีวิตที่สหรัฐอเมริกา แต่วิธีการเช่นนี้มีใช้จะกระทำได้อย่างไร ตัวละครอาจต้องอาศัยที่พักที่เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยเฉพาะในวิถีชีวิตเมือง กัญญาในนางเอก บอกพิมว่าจะซื้ออาคารชุดเพื่อจะได้มาอยู่ด้วยกัน พาณีในเงาพระจันทร์หลบเร้นการรู้เห็นของสังคม ด้วยการเช่าบ้านที่ต่างจังหวัดเพื่ออยู่กินกับมยุรา ขณะเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค ทศวรรษในเส้นทางที่ว่างเปล่า แอบใช้ชีวิตคู่กับรักษ์ในอาคารชุดกลางเมือง เช่นเดียวกับนิราในใบไม้ที่ปลิดปลิว ก็หวังว่าเมื่อแต่งงานกับอาจจะได้อยู่ด้วยกันในอาคารชุดที่จัดเตรียมไว้

ตัวละครส่วนใหญ่มีเป้าหมายที่จะได้มีชีวิตคู่กับคนรัก เพื่อชดเชยการขาดความรักและความบกพร่องในครอบครัว แม้ต้องหลบซ่อนหรือถูกนิทาว่าร้าย แก้วที่กำพร้าพ่อแม่ตั้งแต่อายุ 12 ปี เป็นคน“ต้องการความรักความเข้าใจอีกมาก”และไม่ปฏิเสธชีวิตครอบครัว (กิริตี ชนา, 2545 : 291) การแต่งงานกับพงษ์พลซึ่งมีลูกติดก็มักจะเป็นหนทางสร้างความอบอุ่นในครอบครัวอย่างที่แก้วปรารถนา เธอจึงคิดว่า “ถ้าเขาขอแก้วแต่งงาน แก้วจะเป็นแม่ที่ดีให้ลูกเจี๊ยบ ลูกของเขา แก้วรู้ว่าแก้วทำได้” (834) ส่วนกัญญาที่ขมขื่นเพราะถูกพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่บีบบังคับให้เคร่งเครียดกับการเรียนเพื่อสร้างชื่อเสียง“เชิดชวงศ์ตระกูล” (อัญชัน, 2547 : 157) ก็ไม่คิดถึงการแต่งงาน แต่มุ่งหวังที่จะใช้ชีวิตร่วมกับพิม “แบบคู่ผัวตัวเมีย ที่ชื่อตรงต่อกันไปจนตาย” (183)

ความรักของคนรักร่วมเพศในนวนิยายเหล่านี้ มีส่วนผสมของความใคร่ไม่ต่างจากความรักระหว่างหญิงชาย มีข้อสังเกตว่าการหาความสุขทางเพศของเกย์อาจจะไม่อยู่บนพื้นฐานของความรักเสมอไป ในทำนองเดียวกับชายโดยทั่วไปที่ใช้บริการทางเพศจากเพศตรงข้าม นพีก่อนจะแต่งงานกับจิลลาคิดว่า“การเป็นเกย์ไม่ใช่ความผิด[แต่]เป็นเสรีภาพสุดยอดอย่างหนึ่งในโลกที่ใคร ๆ ก็สามารถจะกอบโกยเอาได้ เหมือนกับแสวงหาโลกใหม่ ผู้นำคนใหม่ หรือบทบัญญัติใหม่ ๆ” (กฤษณา อโศกสิน, 2519 : 220) อาจเป็นเพราะเหตุนี้ นพีก็นึกไม่คิดมีความสัมพันธ์ยั่งยืนกับชายที่มารองรับความต้องการของตน ต่างจากรักษ์ที่รับบทบาทหญิง เมื่อถูกทศวรรษทอดทิ้งไปแต่งงานกับพริมเพรา เพื่อปกปิดความเป็นเกย์และยกระดับสถานะทางสังคม ก็มีความรัก

ครั้งใหม่อย่างแท้จริงกับวิกฤตที่จริงจังและเข้าใจกัน ความผูกพันของทศวรรษกับรักซ์ต่างจากที่นักรู้สึกต่อคุณอนที่เป็นชาย ทศวรรษรู้สึกเป็นพิเศษกับรักซ์ เนื่องจากซาบซึ้งในความรักรักความปรารถนาดีของรักซ์ ทั้งยังรักและผูกพันกับรักซ์อย่างลึกซึ้งอีกด้วย เขาจึงปฏิเสธพนัสเด็กหนุ่มที่มาหลงไหลตน แต่ความต้องการของนพี ทศวรรษ รักซ์ และพนัส ก็ยังต่างจากความโหยหารักของทีฆะซึ่งขาดพ้อตั้งแต่เด็ก เมื่อ“ได้มีโอกาสเข้ามาคลุกคลี”และใช้เวลาอยู่ร่วมกับซาญสอน ก็รู้สึก“อบอุ่นอย่างแปลกประหลาด” (กฤษณา อโศกสิน, 2546 : 176) นิราที่มีพ้อ ซึ่ง“ไม่เคยทำหน้าที่”ให้ความรักความเอาใจใส่แก่เธอเลย ก็“มีความฝันอันสมบูรณ์”ว่า“เธอจะมีบ้าน มีอา”เพื่อชดเชยความบกพร่องในครอบครัว ปมด้อยที่ฝังลึกในจิตใจผลักดันให้นิราพยายามสร้างครอบครัวของตนขึ้นมาด้วยการแต่งงานกับอา โดยหวังว่าจะได้เริ่มต้นชีวิตที่อบอุ่นมั่นคง (ทมยันตี, 2537 : 51, 138, 190.)

เมื่อถูกสังคมต่อต้านพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ นอกจากตัวละครเอกจะขมขื่นใจแล้ว โอกาสที่จะสมหวังในความรักรักก็ดูเหมือนมีน้อยมาก นำเห็นใจว่าแม้คนรักที่เคยมุ่งหวังว่าจะใช้ชีวิตร่วมกัน ก็ไม่สามารถทนแรงปะทะของค่านิยมทางสังคมที่ไม่ยอมรับความเบี่ยงเบนทางเพศได้ ธีรพรแม้“รัก”และ“เห็นใจ”แก้ว ก็คิดว่า“เป็นไปได้เลยในการสร้างอนาคต...สร้างครอบครัวกับแก้ว ร้วของสังคมสูงเกินไปที่ความรักของผู้ชายที่มีให้กับกะเทยจะป็นปายข้ามได้” (กิริติ ชนา, 2545 : 542) ส่วนพงษ์พลที่ เคยวางแผนจะแต่งงานกับแก้ว ก็ล้มเลิกความคิด ด้วยเหตุที่ต้องคำนึงถึง“ชื่อเสียง”ของตนเองและ“วงศ์ตระกูล” อีกทั้งความรับผิดชอบต่อลูกสาวที่เกิดจากภรรยาเดิม (848) แม้แต่นาวินที่รักแก้ว โดยไม่คำนึงถึง“ความเป็นกะเทยหรือความเป็นผู้หญิงโดยสมบูรณ์” (857) และมีความสัมพันธ์ทางเพศกับแก้วแล้ว ก็ยังไม่กล้าเปิดเผยต่อสังคม เพราะตนก็มีภรรยาอยู่แล้ว

เมื่อถูกภรรยาจับได้ ทศวรรษในเส้นทางที่ว่างเปล่า ไม่สามารถยื้อชีวิตสมรสไว้ได้ พอคิดจะกลับไปหารักซ์ ก็ถูกปฏิเสธ เพราะรักซ์มีคู่คนใหม่ ทศวรรษทั้งเสียใจ โกรธแค้นและอ่อนล้า การดำเนินไปบนเส้นทางชีวิตของทศวรรษ เป็นสิ่งยากลำบาก เมื่อตัดสินใจพลาด

เขาเหมือนปลาผิมน้ำหรือหลงฝูง ที่ว่ายหนีถิ่นเดิมไปยังที่ใหม่ แต่เมื่อถึงวันนี้เขาหวังจะว่ายทวนน้ำย้อนกลับ แต่

กระแสดังกล่าวเกี่ยวข้องกับความรัก เขาก็อาจจะย้อนกลับไปได้
เหมือนดังเดิม (ภاتا, 2543 : 62)

การตัดสัมพันธ์ของคนรัก เป็นประสบการณ์ที่เจ็บปวดของทศวรรษและกัญญาในนางเอก เมื่อไม่อาจจะทนรับสถานการณ์ความสูญเสีย ตัวละครก็พยายามยื้อแย่งคนรักกลับมาโดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และไม่ได้สำนึกในความผิดพลาดของตนเท่าใดนักสังเกตได้ว่า ทั้งทศวรรษและกัญญาเป็นคนทะเยอทะยานและกำลังประสบความสำเร็จในการทำงาน จึงพะวงกับอำนาจและสถานะของตน ส่วนที่พะวงในรูปทอง เป็นคนที่ผูกพันกับแม่และมีความรักให้พี่ชาย โดยมีความโหยหาความสุขในครอบครัวที่ขาดหายไปเด่นชัดกว่า เมื่อรู้ว่าชาญสอนจะแต่งงาน ที่พะวงผิดหวังจนรู้สึกชีวิตไร้คุณค่า ไม่อยากมีชีวิตอยู่ต่อไป (กฤษณา อโศกสิน, 2546 : 256) แต่เขาก็หักใจได้และยินดีแต่งงานกับเรียข้าวเพื่อให้แม่และพี่ชายมีความสุข ต่างจากนิราในใบไม้ที่ปลิดปลิว เลิกฆ่าตัวตายด้วยความรู้สึกที่สิ้นหวังว่า ไม่สามารถพบความสุขในชีวิตรักกับอา ความพินาศของนิราเป็นผลของความล้มเหลว ที่เธอ“ทุ่มทุกอย่าง”เพื่อ“จะมีชัยชนะ” (ทมยันตี, 2537 : 155) แต่ต้องเผชิญกับความผิดหวังอย่างรุนแรง โดยแม่แต่อาซึ่งหมายปองเธอก็ไม่อาจจะรับความสัมพันธ์อย่างที่เธอหวังได้ หลังรู้ความจริงว่าเธอเป็นหลานชาย (346)

ความรักที่ไม่สมหวัง ยังเกี่ยวเนื่องกับการหลงรักคนที่มีธรรมชาติทางเพศไม่สอดคล้องกับตนเองด้วย ดังที่พะที่หลงรักชาญสอนโดยไม่รู้ตัวเขา“เอ็นดู”ตน “เสมอเหมือนน้องชายของตนเอง” (กฤษณา อโศกสิน, 2546 : 256) ส่วนพาณีในเงาพระจันทร์ ที่ใช้ชีวิตแบบรักร่วมเพศกับมยุรา ก็ไม่ได้คำนึงว่ามยุรายินยอมเพราะ “เกรงใจ”ใน “ความดี”ที่พาณีช่วยเหลือมาในยามอัปจน (โสภาค สุวรรณ, 2537ก : 154)

หากจะพยายามให้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาในชีวิตของตัวละครรักร่วมเพศในนวนิยายเหล่านี้ ตัวละครทุกตัวเรียกร้องอิสรภาพทางเพศที่จะสนองความต้องการของตน ส่วนใหญ่ความต้องการดังกล่าวเชื่อมโยงกับปมปัญหาทางจิตวิทยา อันเกิดจากความไม่ลงตัวในการดำรงอยู่ นับตั้งแต่การเลี้ยงดูในวัยเด็ก แม้แต่ตัวละครที่ไม่ปรากฏสาเหตุความเป็นรักร่วมเพศอย่างแน่ชัด ก็ต้องเผชิญข้อขัดแย้งกับสังคม ผู้แต่งไม่ปฏิเสธพลังอำนาจของสังคม ซึ่งมีค่านิยมตายตัวโดยเฉพาะทางเพศ การพยายามชดเชย

ความรักและความบกพร่องในอดีต ด้วยการกำหนดเป้าหมายอย่างมุ่งมั่นที่จะได้ใช้ชีวิตกับคนรัก ได้ก่อปมปัญหาอย่างรุนแรงให้ตัวละคร ซึ่งมักต้องเป็นทุกข์เพราะความรู้สึกหวาดหวั่นว่าจะสูญเสียความรัก จนต้องหลบจากสังคมเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ในขณะที่สังคมก็ต่อต้านพฤติกรรมทางเพศที่ต่างจากบรรทัดฐาน และยังคงฉวยโอกาสถือเอาจุดอ่อนมาคุกคามให้คนเหล่านี้จำยอมเป็นเบี้ยล่าง อย่างไรก็ตาม วิธีจัดการกับปัญหาที่ตัวละครเลือกในการดำเนินชีวิต แปรไปตามสถานภาพและบทบาททางสังคม ลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคลและวุฒิภาวะที่สั่งสมมา อีกทั้งบทบาทของบุคคลอื่นที่อาจมีลักษณะทั้งต่อต้านและประคับประคอง

4. คุณค่าของความเป็นมนุษย์

ดังกล่าวแล้วว่าผู้แต่งทั้ง 6 คนมุ่งใช้บทประพันธ์สร้างความเห็นอกเห็นใจ และความเข้าใจต่อตัวละครเอกและตัวละครสำคัญ ซึ่งถูกประณามว่าเบี่ยงเบนทางเพศ วิธีการที่นำไปสู่การบรรลุผลตามความมุ่งหมายของผู้แต่งคือ การสร้างความรู้สึกร่วมกับตัวละครในการเผชิญปัญหา ด้วยเหตุนี้สิ่งที่ปรากฏตรงกันคือความทุกข์ของตัวละครเหล่านี้ อันมีที่มาจากความแปลกแยกจากระบบคุณค่า ทั้งที่เกี่ยวข้องกับเพศสถานะโดยตรง และกับที่เชื่อมโยงกับครอบครัวและหน้าที่การงาน ความทุกข์ของตัวละครที่เผยต่อผู้อ่านหรือเผยต่อตัวละครอื่น มักจะชวนให้ตั้งคำถามว่า ผู้ที่ยึดถือคุณค่าตามบรรทัดฐานของสังคมอย่างตายตัว และพิพากษาชี้ขาดลงไปให้ความเป็นธรรมต่อคนเหล่านี้หรือไม่ การปฏิบัติตนตามธรรมชาติของคนส่วนใหญ่ สมควรจะถือว่าเป็นความถูกต้องเพียงอย่างเดียว หรือว่าการคงความเป็นตัวตนไว้ตามแบบ“ธรรมชาติ” อีกอย่างหนึ่ง เป็นสิทธิอันพึงมีด้วยเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม แม้ต้องเผชิญกับปัญหาอันหนักหน่วงอย่างค่อนข้างโดดเดี่ยว ผู้แต่งก็ยังคงแสดงว่าตัวละครมีชีวิตด้านอื่นด้วยขณะที่ไม่ได้ปิดบังส่วนด้อยของคนเหล่านี้ ก็ยังแสดงข้อบ่งชี้ว่าความสำนึกในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ไม่ใช่สิ่งที่ขาดหายไปจากชีวิตของตัวละคร

4.1 ความรู้สึกผิด : ความขัดแย้งภายในและการคงอัตลักษณ์

ในประตูที่ปิดตาย เมื่อรู้สึกเห็นใจในความทุกข์ของภรรยา ซึ่งเป็นผู้รับผลกระทบโดยตรงจาก“ความหลอกลวง” ความรู้สึกผิดของนพี บ่งบอกว่าเขายังคงมีความเป็นมนุษย์ เขาได้ค้นพบว่าความรักซึ่งไม่ใช่ความเสน่หาทางเพศรสเป็นคุณค่าทางใจอันยิ่งใหญ่ โดยเฉพาะภายหลังที่จิลลาให้กำเนิดบุตรสาว ความรักต่อ

เลือดเนื้อเชื้อไข ทำให้เขากล้ารับว่าได้ทำผิดที่คิดจะให้ลูกเกิดมาเพื่อ“กู้หน้า”เท่านั้น เพราะละอายใจในวันที่เห็นหน้าลูก นพ็รู้สึกผิดถึงขนาด“แอบกรีดน้ำตา” เพราะ“รู้สึกเหมือนว่าตัวเองเป็นผู้ร้ายที่จะกระทำฆาตกรรมและหลบหนีมาสด ๆ ร้อน ๆ” (กฤษณา อโศกสิน, 2519 : 291-292) เขาจึงสารภาพกับจิลลาว่า “ผมเสียใจที่เคยคิดร้ายกับแก” (362) หากจะอธิบายความหมายของคำว่า“คิดร้าย”ในที่นี้ เราอาจกล่าวได้ว่าเป็นการคิดแต่จะได้ประโยชน์จากชีวิตที่บริสุทธิ์ นั่นคือการได้ลูกชายเพื่อสืบสกุล ดังเคยกล่าวกับระบิลเพื่อนหนุ่มว่า จิลลาเป็นผู้หญิงที่มีบุญคุณ

“... เหมาะสมกับเรา มีทุกอย่างที่เราต้องการ แม้ไม่มากมาย แต่ก็ไม่ด้อย หล่อนจะเลี้ยงลูกให้เรา ถ้าเป็นผู้ชายคุณแม่เราคงดีใจมาก เพราะอย่างน้อย ๆ จะได้มีผู้สืบสกุลของสนธยาเพิ่มขึ้น” (83)

สอดคล้องกับที่เขาเล่ากับจิลลาโดยตรงว่า “คุณช่วยให้ผมดูดีขึ้น ... คุณให้ทายาทกับผมได้ ช่วยพุงความสำคัญของผมให้ยืนยงอยู่บ้าง ถึงจะยืนอยู่อย่างไม่สมบูรณ์นัก ผมก็ยืนอยู่ได้” (103) นี้แสดงว่านพ็ไม่เคยคิดถึงจิตใจของเด็กที่จะเกิดมา ไม่คิดว่าชีวิตใหม่จะมีเชื้อไขอย่างไรกับตน

คำพูดที่เผยความรู้สึกผิดในภายหลังนี้ บ่งชี้ความละเอียดอ่อนในจิตใจของเขาอย่างไม่ได้แสสร้ง เมื่อได้เห็นการเลี้ยงดูลูกของจิลลา โดยให้ทารกดูตนม นพ็ยิ่งเห็นความมหัศจรรย์ของธรรมชาติ เขาได้เรียนรู้และหวนคิดถึงตัวเอง

... นับวันตุ๊กตาตัวเล็ก ๆ ตัวนี้ ก็จะมีเจริญขึ้นเป็นตัวแทนของมารดา-เพศแม่ เหมือนที่เขาควรจะเป็นตัวแทนของบิดา-เพศพ่อ ... ควรจะ ... ไซ้ ไม่เหมือนที่ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว พ่อของเขาไม่ยอมเป็นตัวแทนอันนี้ ... เขามีพ่อเหมือนไม่มี (361)

ความสำนึกว่าต้องทำหน้าที่พ่อให้ดีกว่าบิดาของตนที่ละเลยหน้าที่นี้ เป็นสิ่งทีนพ็พึงประจักษ์และยอมรับอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ความจริงที่สำคัญที่สุดก็คือ ความจริงที่ว่า “ธรรมชาติได้เสกสรรสิ่งซึ่งถูกต้องที่สุด ... บริสุทธิ์ยุติธรรมแน่วแน่ ... [ผู้ที่]ละเมิด

การปรุงแต่ง[ของธรรมชาติ] ... ดูเหมือนจะไม่มีใครหลุดจากความทุกข์ทรมานไปได้” (340)

อย่างไรก็ตาม ความรู้สำนึกยังไม่มีอำนาจพอที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากความเป็นคนรักร่วมเพศ นพีเพียงแต่เลิกออกไปหาความสำราญที่บาร์เกย์ และพาเด็กหนุ่มที่มีการศึกษาและมีพื้นเพมาจากครอบครัวดีมาที่บ้าน โดยการอนุญาตอย่างเต็มใจของจิลลา เขาปรับพฤติกรรมภายหลังที่ได้รับบทเรียนจากความหึงหวงของระบิลเกย์คู่นอน ที่แสดงออกอย่างรุนแรงเกินขอบเขต เมื่อระบิลตามมาถึงบ้าน แต่สิ่งสำคัญกว่านี้ก็คือ ความอ่อนปรนของภรรยา ผู้ซึ่งเรียนรู้ว่า “ต้องยอมรับ” ในวิถีทางเพศของสามี โดยไม่สามารถเปลี่ยนแปลง หรือ “ทำให้หาย” ได้ (กฤษณา อโศกสิน, 2519 : 354)

ในนวนิยายหลังจากนี้ คือเรื่องรูปทอง ซึ่งแต่งหลังจากเรื่องประตูที่ปิดตาย ถึง 13 ปี ทีชะไม่ได้แก้ปัญหาด้วยการมีลูกเพื่อตบตาสังคม เพื่อตั้งตนเองสู่สถานะ “ปกติ” เขาแต่งงานกับเรียวข้าวหญิงสาวที่รักเขา อดทนและทุ่มเทในการเยียวยาสถานะที่เรียกกันว่าความเปี่ยงเบนทางเพศของเขา โดยใช้ความใคร่และความรักอย่างจริงจังของเธอ หากทีชะไม่หวังใยความรู้สึกของแม่ และเรียวข้าวไม่อาสาเข้ามาช่วยเหลือ ก็คงจะยังไม่มีทางออก เขารู้สึกผิดที่เป็นตัว “ถ่วง” ในชีวิตของเรียวข้าว ซึ่งยินดีใช้ชีวิตคู่ร่วมกับเขาก่อนการแต่งงานตามประเพณี ซึ่งหมายความว่าหากล้มเหลว เรียวข้าวก็จะเปลี่ยนตัวและอาจจะถูกสังคมซ้ำเติม (กฤษณา อโศกสิน, 2546 : 391) ทีชะไม่ใช่คนเห็นแก่ตัว ยิ่งซาบซึ้งในความปรารถนาดีและความเสียสละของเธอ เขาตั้งใจไว้อย่างที่บอกกับเรียวข้าวว่า “จะไม่มีลูก... ถ้าตราบใดใจ ... [ยัง]ไม่เข้มแข็งพอ” (293) นอกจากนี้ทีชะยังอยากจะเป็นน้องที่น่าภูมิใจ เมื่อพี่ชายได้กลับมาสู่ครอบครัว หลังจาก “ผจญความเจ็บปวดขมใจมามากแล้ว” เพราะรอยร้าวในครอบครัวที่พ่อแม่เลิกรากันแล้วพาลูกพรากไปอยู่กับตน (328) คุณค่าความเป็นมนุษย์ของทีชะ จึงเห็นชัดที่ความห่วงใยต่อผู้อื่น เรื่องจบลงก่อนที่จะปรากฏผลของการต่อสู้ แต่ก็ไม่ใช่เรื่องสำคัญเท่ากับได้มีการเริ่มต้นแล้ว

แม้สำนึกผิดที่หลอกลวงและละเลยภรรยา แต่ทศวรรษในเส้นทางที่ว่างเปล่า ก็ไม่เคยคิดจะเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศ เขาพอใจในธรรมชาติทางเพศของตน เมื่อความจริงเปิดเผย ภรรยาอับอายจนพยายามฆ่าตัวตาย ทศวรรษจึงตั้งใจว่า “หากพริมเพรารอดพ้นจากความตายในครั้งนีไปได้ ... เขาจะดีกับภรรยาทุกอย่างและ

ให้ถึงที่สุด จะเอาใจใส่หล่อนและเป็นสามีที่ดี” (ภاتا, 2543 : 66) สิ่งที่ควรพิจารณา คือความเป็นสามีที่ดี ไม่รวมบทบาททางเพศเข้าไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม อัตลักษณ์ทางเพศ ที่เป็นเกย์ ไม่ได้ทำลายความสำนึกในความเป็นพ่อ ถึงแม้ไม่เคยผูกพันกับพ่อที่ไม่เคยหันมาเหลียวแล”(26) แต่ความรักลูกกระตุ้นเตือนให้เขา “หวังจะสร้างครอบครัวเล็กๆ ให้อบอุ่น จะเป็นสามีที่ดีของภรรยา จะเป็นพ่อที่ดีของลูก” (14) เขาทำสิ่งเหล่านี้ได้ดี จนลูกชายคนเดียวก็“ติด”พ่อ ทศวรรษกลัวลูกจะมี“รสนิยม”ทางเพศแบบเดียวกับเขา เพราะตนได้ประสบความผิดหวังและความเศร้าในชีวิตเช่นนี้มาแล้ว (14) แต่เมื่อพริ้มเพราล่วงรู้ความจริงและไม่ยอมทนอยู่ด้วยกัน ภายหลังหย่าร้าง ทศวรรษต้องแยกกับลูก นอกจากนี้ทศวรรษยังสำนึกในความผิดที่เคยหลอกลวงและทอดทิ้งรักษายคนรักเก่า ด้วยความเห็นแก่ตัว ที่อยากมั่งคั่งร่ำรวยและต้องการปกปิดพฤติกรรมทางเพศ ทั้งนี้แม้ถูกพันธึงจนบาดเจ็บ ทศวรรษก็ไม่ถือโทษโกรธเคือง แต่กลับสำนึกผิดที่เคยระบายความใคร่กับพันธึงเพื่อคลายเหงา โดยไม่ใยดีเขาอีกเลย

ไม่ว่าพฤติกรรมรักร่วมเพศมาจากปมทางจิตที่ฝังลึก หรือปัจจัยทางชีววิทยาหรือไม่ก็ตาม การละเลิกจากพฤติกรรมเหล่านี้ดูแทบจะเป็นไปไม่ได้ ความทุกข์ของตัวละครที่เป็นหญิงรักหญิงดูจะหนักหนาสาหัสและไร้ทางออกเสียยิ่งกว่าชายที่เป็นเกย์ แม้แต่หญิงสาวผู้ที่ตัวละครเหล่านี้หมายปอง ก็ดูจะรู้สึกหวาดกลัวจนกระทั่งรังเกียจตนเองที่ต้องตก“เป็นเหยื่อ” จึงเห็นได้ว่าตัวละครหญิงรักหญิงในนวนิยาย 2 เรื่อง มีสถานะเป็นฝ่ายปฏิบัติ ไม่ใช่ตัวละครเอก นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาผู้เล่าเรื่อง ซึ่งเน้นที่ตัวละครเอกผู้ถูกกระทำ ก็จะเห็นปฏิกริยาซึ่งเป็นความรู้สึก**บาป**ตามการกลมกลืนทางวัฒนธรรมได้เด่นชัด ในขณะที่ปมปัญหาของฝ่ายปฏิบัติหรือจะเรียกว่าตัวละครสำคัญผู้กระทำ จะถูกนำเสนอผ่านการรับรู้ของตัวละครอื่น เช่นตัวละครเอกผู้ถูกกระทำมากกว่าที่ผู้เล่าเรื่องแบบผู้รู้ จะนำเสนอผ่านสายตาของตัวละครผู้กระทำนั่นเอง ความน่าเห็นใจจึงมาอยู่ที่ตัวละครเอก คือ พิมในเงาพระจันทร์ และพิมในนางเอก ถึงอย่างนั้นก็ตาม ความน่าเห็นใจของผู้กระทำมิใช่จะไม่มีเสียเลย แต่ก็มักจะถูกกลบด้วย ความก้าวร้าวรุนแรงในการแสดงออก

ปัญหาที่ควรพิจารณาก็คือ ตัวละครเหล่านี้ก็ยังตระหนักในคุณค่าของความรัก อันเป็นคุณค่าสำคัญของความเป็นมนุษย์ แต่วิธีการแสวงหาหรือการได้มาเพื่อบรรลุความปรารถนาเป็นวิธีที่ผิดเพราะใช้การรุกเร้า บีบบังคับ ทั้งด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์และเล่ห์กล

ในส่วนของตัวละครที่เป็นกะเทย ความเจ็บช้ำของนิรา (ชื่อใหม่ของชนันธวัช) ในใบไม้ที่ปลิดปลิวอยู่ที่การไม่ยอมรับความจริง ความรักที่ผูกกับการเอาชนะ และการปล้ำความแค้น โดยไม่ได้เอาชนะความแค้นในใจของตัวเอง จึงนำไปสู่การเลือกที่ผิดพลาด คือการทำศัลยกรรมเปลี่ยนรูปโฉมของตน ซึ่งไม่ใช่เพียงการแปลงเพศเท่านั้น ทั้งนี้สิ่งที่เลือกกระทำนี้เรียกว่าการหลอกลวงอีกด้วย นำเห็นใจว่านิราต้องต่อสู้อย่างโดดเดี่ยว ผู้ที่สำนึกผิดต่อการมีส่วนร่วมสร้างความทุกข์แก่เธอแทบจะไม่มี แม้แต่พ่อผู้ให้กำเนิด และอาที่หลงรักหลาน (ในรูปโฉมใหม่) มีก็แต่นายแพทย์ผู้ผ่าตัดให้ และดูแลทางจิตใจอย่างประคับประคองเท่านั้น ที่จริงใจต่อเธอและมีความรักอย่างที่ว่า “รักเพื่อที่จะได้รักประการเดียว” (ทมยันตี, 2537 : 360) ทั้ง ๆ ที่เป็นคนอื่น

ในทางสายที่สาม นำเห็นใจแก้วที่ต้องเผชิญกับความปวดร้าว เมื่อความรักทั้ง 3 ครั้งไม่เคยสมหวัง ด้วยเหตุที่ชายคนรักไม่สามารถทนต่อแรงปะทะของค่านิยมทางสังคมที่ตี้ยดฉันทการสมรสกับคนแปลกเพศ แต่แก้วก็ยังมีศรัทธาในความดีงาม ไม่ยอมกระทำความชั่วเพื่อเอาตัวรอด เมื่อพลาดหวังจากอิทธิพลและพงษ์ผล ได้รับรู้ว่านาวินมีใจให้ และตนก็รักชายผู้นั้นอย่างสุดเต็ม ก็หักใจที่จะไม่ครอบครองเพราะนาวินมีภรรยาแล้ว ถึงแม้แก้วได้อาศัยการปลอมประโลมของจันทร์ เพื่อนรุ่นพี่ซึ่งเป็นกะเทยที่เข้าใจความรู้สึกของแก้ว รวมทั้งมิตรภาพและความปรารถนาดีของศรีนยา น้องสาวของนาวิน ที่ให้กำลังใจแก้วตลอดมา แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือการยืนหยัดด้วยตนเอง การผ่าตัดแปลงเพศ เป็นสิ่งที่ทำด้วยความปรารถนาที่จะเป็นผู้หญิงเท่านั้น เมื่อแก้วตัดสินใจไปเป็นครูในชนบท ผู้อ่านได้เห็นแก้วได้ค้นพบ “ค่าของความรักที่แก้วมีอยู่ในหัวใจของตนเอง” (กิริติ ชนา, 2545 : 868) รักซึ่งไม่ครอบครองที่ทำให้ชีวิตมีค่าต่อสังคมอย่างแท้จริง

4.2 คุณธรรมที่กำกับความสัมพันธ์กับผู้อื่นและรักษาความนับถือตนเอง

ในขณะที่สังคมประณามตัวละครว่ามีความเบี่ยงเบนทางเพศ และต่อต้านการแสดงออกไปจนถึงตัวตนของพวกเขา คุณธรรมในสัญชาติญาณใฝ่ดีก็ยังคงอยู่ ด้วยพื้นฐานของการกลมเกลียวในวัยเด็ก เห็นได้ว่าแก้วที่เป็นกำพร้า มีหลวงตา “เป็นญาติคนเดียว” ที่ให้ความเมตตาดูแลและอบรมสั่งสอนด้วยความปรารถนาดี สิ่งที่แก้วได้รับการปลูกฝังเมื่อเป็นศิษย์วัดในช่วงวัยรุ่นก็คือ ความกตัญญูรู้คุณและการให้ที่ไม่หวังผลตอบแทน เหตุการณ์ที่พิสูจน์น้ำใจของแก้วที่ซัดที่ซัดที่สุดก็คือ ตอนที่แก้วบอกสุชาติภรรยาของนาวินว่าจะไม่รับเงินแสนแลกกับการเลิกติดต่อกับนาวิน แต่ขอให้

สุชาติเลิกงานแสดงและมีลูกให้นาวิน ดังที่เขาปรารถนา นั่นคือการทดแทนบุญคุณของนาวิน ที่โอบอุ้มให้ได้มีงานทำและดูแลตนมาตลอด (กิริติ ชนา, 2545 : 424-425)

ในประสบการณ์ด้านที่ไม่เกี่ยวกับทางเพศ แก้วมี“ความนับถือตนเอง... อยู่ในสายเลือด”(236) มีความรักและการให้อภัย จึงเผื่อแผ่ความรักนั้นด้วยการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม (868) ตามพื้นฐานความคิด ซึ่งได้รับการสั่งสอนมาว่า “การให้ นั่นคือความสุขที่แท้จริง” (606) นอกจากนี้แกวยังยึดถือคุณธรรมสำคัญเป็น “แนวทางของชีวิต”คือ“ประพฤติแต่ความดี มีเมตตาธรรม สุจริตธรรม” (241) ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ได้รับการปลูกฝังมาจากหลวงตา ที่อบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด แม้ต้องเผชิญกับความเจ็บปวดที่ถูกรรยาของนาวิน เหยียดหยามว่าผิดเพศและแสดงความหึงหวงอย่างก้าวร้าว แก้วก็ไม่ได้โกรธเคืองหรือเกลียดชังเธอ แต่กลับเห็นใจสุชาติที่หวาดหวั่นว่าจะสูญเสียความรักจากสามี เหตุการณ์ที่พิสูจน์น้ำใจของแก้ว ก็คือเธอเต็มใจที่จะให้เลือดแก่สุชาติ ซึ่งประสบอุบัติเหตุรถชนจนตกเลือด ขณะตั้งครรถ์อ่อน ๆ หมู่เลือดของสุชาติเป็นหมู่เลือดที่หายาก บังเอิญตรงกับหมู่เลือดของแก้ว (515-517) ความปรารถนาดีที่แก้วมีต่อสุชาตินั้น ทำให้นาวินและสุชาติมีบุตร ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวของเขาทั้งสองมั่นคงยิ่งขึ้น

ใน **ใบไม้ที่ปลิดปลิว** ความซาบซึ้งในความปรารถนาดีก็หล่อหลอมให้นิรา รักและเคารพจิตแพทย์ของตน หลังจากสูญเสียแม่และต้องใช้ชีวิตตามลำพัง ที่มาของพลังใจในการยืนหยัดดำเนินชีวิตต่อไปได้ก็คือ ความรักความเข้าใจและกำลังใจที่นายแพทย์เบญจรงค์ ที่ใครๆเรียกว่าหมอเบน หยิบยื่นให้นั่นเอง เธอช่วยชีวิตเขาขณะที่เป็นลมหมดสติด้วยโรคหัวใจ ด้วยความสำนึกว่าหมอเบนเป็นผู้ปลุกฟื้นจิตใจของตนให้แข็งแรงขึ้น การให้กำลังใจและเอาใจใส่ต่ออาการเจ็บป่วยก็คือ การแสดงความรักความห่วงใยต่อผู้ที่บรรเทาความเปล่าเปลี่ยวในชีวิตของตน มิใช่เพื่อหวังผลตอบแทน น่าคิดว่าความสำนึกในคุณค่าของน้ำใจที่นิรามีอยู่ ไม่เพียงพอจะพุงความรักชีวิตเมื่อผิดหวังจากความรัก

ดูเหมือนว่าความหวังที่จะได้รับความรักแท้ในกลุ่มคนรักร่วมเพศจะเป็นไปได้ยากยิ่ง แต่รักษ์ในเส้นทางที่ว่างเปล่า ก็ยังรักวิฤชอย่างจริงจัง แม้รักษ์เคยเจ็บช้ำที่ถูกทศวรรษทอดทิ้งไปอย่างเห็นแก่ตัว แต่ก็ยังมีเยื่อใยอยู่ในส่วนลึกถึงกระนั้นรักษ์ก็เอาชนะใจตัวเองได้ จึงไม่ยอมมีความสัมพันธ์กับทศวรรษที่หวนกลับมา หลังการหย่าร้างกับพริมเพรา รักษ์รักษาความนับถือตนเองไว้ได้ด้วยจิตใจอันเข้มแข็ง

และความซื่อตรงต่อวิกฤต การหวนกลับมาของทศวรรษที่หวังฟื้นความรักเก่าและพยายามทำลายความสัมพันธ์ของรักกับวิกฤตจึงล้มเหลว การเป็นคนรักร่วมเพศ ในนวนิยายเรื่องนี้ จึงไม่ใช่ปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญของชีวิตคู่ หากมีความรักแท้ และความเข้าใจให้กับคนรักหรือคู่ครอง ซึ่งมีธรรมชาติทางเพศสอดคล้องกัน ตัวละคร บางตัวก็ไม่ต่างจากคนทั่วไปที่อาจจะให้ความเห็นใจกัน โดยไม่ต้องมีผลประโยชน์ ตอบแทน เห็นได้ว่า เมื่อทศวรรษทิ้งขว้างและทำร้ายทั้งร่างกายและจิตใจพณีสที่ห้อง ของรัก รักก็ไล่ทศวรรษออกไปและดูแลใส่ยาให้พณีส พณีสจึงรู้สึกละเอียดใจที่เคย ริษยารัก ในทำนองเดียวกับทศวรรษที่สำนึกผิดต่อพริมเพราด้วยความจริงใจ การให้อภัยและความเห็นใจของภรรยา ที่เปิดโอกาสให้เขาได้ติดต่อและเลี้ยงดูลูกบั้นนั้น ทำให้ทศวรรษได้รู้ซึ่งถึงน้ำใจ

ในส่วนของตัวละครที่จัดเป็นฝ่ายปฏิบัติ ก็มิได้มีแต่ความเลวร้าย ลักษณะนิสัยด้านบวกและลบของตัวละครเหล่านี้ เป็นสิ่งที่สมเหตุสมผลอยู่ เช่น พานีในเงาพระจันทร์ ที่เป็นคนมีฐานะดี แต่ว่าเหว รู้สึกประทับใจในความหวังใฝ่เอาใจใส่ของมยุราเพื่อนรุ่นน้อง เพราะตนขาดความเอาใจใส่ดูแลจากพ่อแม่และพี่ชาย พานีถือโอกาสช่วยเหลือมยุราที่มีปัญหาเรื่องเงิน ชำรายแม่ของมยุราก็ถูกนิทาว่าเป็นหญิงชายตัว ไม่ค่อยมีใครอยากคบด้วย การให้กำลังใจและปลุกปลอบมยุราที่เสียใจ เพราะสอบเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยไม่ได้ รวมถึงการหยิบยื่นเงินทองให้ แสดงถึงความเหนือกว่าทางเศรษฐกิจ ในขณะที่มยุราก็เห็นว่าพานีเป็นคนน่าสงสารและดีกับตนเป็นอย่างมาก (โสภาค สุวรรณ, 2537 : 203) ถึงแม้ว่าพานีถือตนว่าเหนือกว่า และบงการชีวิตมยุราจนแทบจะไม่มีโอกาสคิดเอง แต่ก็ทำเพราะห่วงแทนและหวังว่าจะถูกมยุราทอดทิ้ง จึงใช้อำนาจควบคุมบีบบังคับ และปิดกั้นอิสรภาพไม่ห้ามมยุรา มีความสัมพันธ์กับผู้ชายคนใด

เห็นได้ว่านวนิยายที่อยู่ในขอบเขตการวิจัยนี้ มิได้มุ่งแต่จะแสดงความเปี่ยมเบนทางเพศ และเน้นเฉพาะฉากที่น่าตื่นเต้น เมื่อเกิดความขัดแย้งภายนอกเท่านั้น แต่สามารถแสดงความขัดแย้งภายในตัวตนของมนุษย์ แม้แต่ตัวละครประกอบ เช่นในเงาพระจันทร์ มยุรามีความสมจริงของความเป็นมนุษย์คือมีทั้งคุณธรรมและความเห็นแก่ตัว พฤติกรรมของเธอนับว่าสมเหตุสมผลที่ดิ้นรนให้พ้นจากอำนาจของพานี หลังจากที่มีความรักกับเพศตรงข้าม แต่ก็กลายเป็นทำให้พริมต้องถูกรุกเร้าแทนที่เธอ ความผิดนี้ทำให้มยุราทุกข์ร้อนและตรอมใจ ไร้ความสุขในชีวิต จนต้องสารภาพต่อพริม เพื่อลบล้างความรู้สึกที่ฝังลึกในใจตลอดมา แต่พริมก็เข้าใจความบีบคั้น และความทุกข์

ทรมาณที่มยุราต้องเผชิญในขณะที่ใช้ชีวิตอยู่กับพาดิ จึงให้อภัย ผู้แต่จงใจสร้างปวินท์หรือตั้ง หนุมลุกจิ้นตัวแทนชายจักรยาน ฐานะปานกลาง ให้เป็นตัวละครที่น่าประทับใจอีกผู้หนึ่ง ตั้งเห็นใจมยุราที่ต้องยอมตกเป็นเหยื่อสนองกามารมณ์แบบหญิงรักหญิงของพาดิ จึงไม่รังเกียจเธอ ตัวละครที่ต่างจากตั้งคือเอกพันธ์ซึ่งมีชาติตระกูลดี เมื่อมาชอบพอพิมพ์ถึงขั้นขอแต่งงาน ถึงแม้ฉวยโอกาส“ล่วงเกิน”เธอ พิมพ์ก็แข็งขันไว้ “ไม่ให้ก้าวไกลถึงขั้นชิงสุกก่อนห่าม” เพราะไม่แน่ใจความรักของเอกพันธ์ว่า

... เพียบพร้อมด้วยความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ พร้อมจะให้อภัย เหมือนความรักที่พ่อแม่ต่อแม่ ความรักชนิดนั้นต่างหากที่พิมพ์ปรารถนา ไม่ใช่รักด้วยอารมณ์หนุ่มสาว และแรงปรารถนาทางธรรมชาติเพียงอย่างเดียว (โสภาค สุวรรณ, 2537ข : 62)

พฤติกรรมที่ยืนยันว่าเอกพันธ์เป็นคนที่“ใจไม่กว้างพอ” (2537ข : 67) ก็คือตัดความสัมพันธ์เพราะรังเกียจอดีตที่พิมพ์เคยข้องเกี่ยวกับพาดิ โดยไม่รับฟังคำชี้แจงและปิดโอกาสที่จะทำความเข้าใจต่อเหตุปัจจัยที่ทำให้พิมพ์ต้องถูกพาดิล่วงเกิน ส่วนตัวละครเอกฝ่ายชายคือแผนนั้น เป็นตัวละครที่น่าประทับใจในแง่ที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ผิดพลาด และยังพยายามหาหนทางเยียวยาความเป็ยเบนทางเพศให้แก่พาดิ ด้วยความเป็นห่วงอย่างจริงใจในฐานะที่เคยเป็นสามีภรรยาด้วยกันมาก่อน ถึงแม้มีประสบการณ์อันเลวร้ายในชีวิตคู่กับเธอ และมีบุตรด้วยกัน แต่พาดิไม่ยินดีกับเลือดเนื้อเชื้อไข ไม่คิดดูแลลูกตั้งแต่อยู่ในท้อง เด็กจึงเกิดมาอ่อนแอและตายตั้งแต่อายุ 2 ขวบ น่าสังเกตว่า ความบกพร่องทางคุณธรรมของพาดิขนาดที่ไม่รักลูก เป็นองค์ประกอบที่เน้นคุณความดีของแผนนั่นเอง

ในฐานะสุจริตชน กัญญาในนางเอกมีคุณธรรมความซื่อตรงและความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ที่ยึดถือปฏิบัติอย่างแน่วแน่ ถึงแม้ต้องขัดแย้งกับผู้ร่วมงานที่ฉวยโอกาสข่มขู่เธอด้วยจุดอ่อนที่น่าอับอาย จนอาจสูญเสียความมั่นคงในหน้าที่การงานและสถานภาพทางสังคม หากพิจารณาข้อกังขาที่กัญญาทวงถามความเป็นธรรมจากสังคม ในข้อที่มีบรรทัดฐานตายตัวจนทำให้“คนผิดเพศ”ตกเป็นเบี้ยล่างของ“คนผิดศีลธรรม” เป็นไปได้ว่าความแน่วแน่ในการรักษาความสุจริตอาจจะสั่นคลอนไป หากไม่กล้ายืนหยัดต่อการถูกสังคมเตียดฉันทว่าเป็น“ผู้หญิงลักเพศ” ไม่ปรากฏข้อบ่งชี้

ในเนื้อเรื่องว่าเธอจะรักษาความนับถือตนเองไว้ได้ยาวนานเพียงใด โคลงพระราชนิพนธ์ที่กัญญาแสดงให้เห็นว่ายืดเป็นหลักในการทำงาน โดยสลักไว้กับชื่อสกุล ดิดไว้ที่ผนังในห้องทำงาน โดยเฉพาะบาทที่ว่า “สุจริตคือเกราะบัง ศาสตร์พ้อง” นั้น จะพอเพียงหรือไม่ที่จะรักษาสถานะในสังคมไว้ ในขณะที่ต้องหลอกลวงว่าตนไม่ใช่คนรักร่วมเพศ และหากจะยังคงอัตลักษณ์ในพฤติกรรมทางเพศของตนไว้อย่างเดิม จะแสวงหาคู่ครองที่รับพฤติกรรมเช่นนี้ได้หรือไม่ จุดอ่อนที่ถูกหยิบยกมาช่มชู้้น ที่แท้แล้วเป็นจุดอ่อนเพราะเจ้าตัวก็เห็นว่าน่าอาย มิฉะนั้นแล้วก็คงไม่วันที่จะเปิดเผย คำถามเหล่านี้ล้วนแต่แสดงความยากลำบากในการดำรงชีวิตของตัวละคร ที่ต้องเผชิญกับปัญหาเชิงคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางสังคม แม้โลกหมุนเปลี่ยนไปเพียงใด

รูปแบบ

ในการศึกษาบทประพันธ์ มุมมองเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความเข้าใจต่อพฤติกรรมของตัวละครและความหมายของเรื่อง ผู้อ่านต้องพิจารณาว่า “เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใครเป็นผู้เล่าหรือว่าเล่าผ่านมุมมองของใคร” (ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์, 2545 : 63) นำพิจารณาว่าการใช้มุมมองในนวนิยายรักร่วมเพศ เป็นวิธีการที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของผู้แต่งที่จะโน้มน้าวให้เกิดความเห็นอกเห็นใจตัวละคร ที่มีปัญหาขัดแย้งกับสังคมอย่างไร และประสบผลสำเร็จหรือไม่

1. มุมมองภายใน

สิ่งที่เห็นอย่างโดดเด่นในงานของกฤษณา อโศกสิน คือการเน้นความขัดแย้งในใจของตัวละครเอก โดยใช้มุมมองภายใน¹ แสดงสภาวะจิตที่ปั่นป่วนอันเนื่องด้วยการต่อสู้กับตนเองเพื่อหักห้ามสภาวะความโน้มเอียงของตน ด้วยความสำนึกว่ากระทำ“ผิด” ดังที่นพิมองตนเองในตอนที่ไม่สามารถปกปิดความลับต่อภรรยาว่าตนเป็นเกย์ได้ว่า

¹ มุมมองภายใน คือ “การมองจากภายในของเหตุการณ์” หรือ “มองผ่านตัวละครที่อยู่ในเหตุการณ์” มักปรากฏเมื่อมีผู้เล่าเรื่องเป็นบุรุษที่ 1 แต่อาจอยู่ในการเล่าแบบบุรุษที่ 3 ก็ได้ (ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์, 2545 : 63)

แต่ก่อนนี้เขามีสิทธิ์ที่จะเถียงคอเป็นเอ็นว่า การเป็นเกย์ไม่ใช่ความผิด เป็นเสรีภาพสุดยอดอย่างหนึ่งในโลกที่ใครๆ ก็จะสามารถจะกอบโกยเอาได้ เหมือนกับแสวงหาโลกใหม่ ผู้นำคนใหม่ หรือบทบัญญัติใหม่ๆ แต่มาบัดนี้เมื่อเขามีจิตสำนึกที่แน่ใจว่าเขาได้ทำความผิด ... และถ้าเขาไม่พยายามแก้หรือขัดเกลาตัวเอง เขาจะพบความยุ่งยากที่สุดในชีวิต (กฤษณา อโศกสิน, 2519 : 220-221)

เมื่อเทียบกับมุมมองภายในของจิตสำนึก ผู้ได้รับผลกระทบให้ต้องอดทนและพยายามจุดรั้งสามีมองตนให้ยืนอยู่ในที่อันเหมาะสม ผู้อ่านจะเห็นได้ว่าในส่วนลึกแม้ผู้แต่งมีความเห็นใจทั้งสองฝ่าย แต่เข้าข้างตัวเอกฝ่ายหญิงมากกว่า โดยเฉพาะในการแต่งงานที่เหมือนถูกหลอก ต้องรับความทุกข์เพราะแคลงใจว่าชาวไลอ้อนจะเป็นจริงจนได้รับคำบอกเล่าของสามีว่า“ผมเป็นไบเซ็กชวล” หลังจากนั้นผู้เล่าเรื่องเผยมุมมองภายในของนพินว่า“ยังไม่เข้มแข็งพอที่จะยอมรับว่าตัวเองเป็นเกย์” (221) ในตอนที่จิตสำนึกรับรู้ว่ามีความสัมพันธ์กับผู้ชายด้วยกัน และเขาตั้งใจว่าถ้าภรรยาทนได้ ต้องการสิ่งใดก็จะให้ทุกอย่าง อารมณ์ของจิตสำนึกจากเสียงเล่าแบบผู้รู้ (ซึ่งนพินไม่ได้ล่วงรู้) อยู่ในคำบรรยายว่า“น้ำตาชานขึ้นมาเต็มตาจิตสำนึกอย่างกลืนไม่ได้ ... ด้วยความสงสาร เห็นใจเขาและสงสารเห็นใจตัวเองด้วย” (104) ความสงสารเห็นใจนพินเป็นกำลังให้จิตสำนึกประคับประคองชีวิตคู่มาได้ด้วยดี โดยเฉพาะเมื่อมีลูกด้วยกัน ดังที่นพินคิดถึงจิตสำนึกว่า“ความเป็นแม่กระมังที่ลบความเหี้ยมกระหายที่จะทำสิ่งอื่น ซึ่งเคยสำคัญยิ่งสำหรับหล่อน...หย่าร้าง แยกกันอยู่โดยพลตินัย ปลูกปั้นให้เขาเป็นอย่างที่เขาไม่ได้เป็น และไม่สามารถจะเป็น” (356) ในอีกแง่หนึ่ง การเกิดของลูกทำให้นพินยอมรับกฎธรรมชาติและตั้งคำถามกับตัวเอง ตั้งข้อความว่า

ภาพที่ลูกของเขาดูดนมหล่อนอย่างหิวกระหาย แต่มีความสุขนั้นชวนให้เขาประทับใจ ... วิญญาณของความเป็นพ่อเล่นโลดออกมาทีละน้อย โลกสร้างสตรีเพศมาให้กำเนิดบุตร ให้อาหารบุตรและทำอีกหลายสิ่งที่คุณชายไม่มีวันจะทำได้ ... มันเป็นความอ่อนโยน

นุ่มนวลที่ไม่จำเป็นจะต้องเรียกว่ากฎ แต่ความแน่นอน ตายตัวของ
มันต่างหากที่ทำให้มันกลายเป็นกฎ ...เป็นความศักดิ์สิทธิ์ เด็ดขาด
ดินไม่ได้ จนแม้กฎหมายก็ต้องแพ้มัน

แล้วเหตุใด ตัวเขาเองได้ทำสิ่งที่เป็นการปฏิเสธธรรมชาติอัน
ยิ่งใหญ่ (กฤษณา อโศกสิน, 2519 : 344-345)

ในรูปทอง ที่ชะยอมรับกับเรียวข้าวคนรักว่าตนไม่ปกติ (กฤษณา
อโศกสิน, 2546 : 310) เขาตัดสินใจจะแก้ไขตนเองให้ปกติ เพราะ“ทนเห็นแม่ผิตหวัง
ไม่ได้” (334) จึงตัดสินใจไปใช้ชีวิตคู่กับเรียวข้าวที่อพาร์ทเมนต์ที่ใกล้ที่ทำงาน โดยยังไม่
แต่งงานตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย แต่กว่าอำพันแม่ของทีชะจะคล้อยตาม
ทีชะก็ต้องชี้แจงให้เข้าใจ ต่างจากพ่อแม่ของเรียวข้าวซึ่งมีประวัติ “หอบผ้าตามกันมา
ตั้งเนื้อตั้งตัว”จนมีฐานะ (390) โดยกล่าวว่า “วันหนึ่งเสื่อต้องไป ... ไปต่อสู้อำพัน
ไปทดสอบอะไรบางอย่าง เพื่อให้ตัวเองรู้ว่าตัวคือใคร” (349) ปฏิกิริยาของอำพัน
เผยทัศนคติของผู้แต่งว่า ความผูกพันและห่วงหาผูกชายของเธอ เป็นส่วนหนึ่งของปัญหา
ดังกล่าวบรรยายต่อไป

น้ำตาอำพันพุ่งขึ้นทันทีเหมือนมีตาน้ำอยู่ตรงนั้น เธอกอดทีชะ
ไว้แน่นด้วยผูกพันรักใคร่สุดใจกาย ‘น้ำ’อันใส ‘ใจ’ที่จริง บวกเคล้า
เป็นน้ำใสใจจริง ส่งความหมายที่ไม่หายห่างไปจากความหมาย
มันหมายได้ลึกเช่นนั้นแท้ๆ มิได้ผิดไปจากคำอันเรียงไว้เรียบร้อย
นั้นเลย เธอมีเพียงเขา เขามีเพียงเธอ สองแม่ลูกเท่านั้น นับแต่ต้น
จนปัจจุบัน เคล้าเคลียจะจำอาหารซึ่งกันและกัน มิว่าเธอจะสอนสั่ง
เรื่องไหนก็ได้ตั้งใจเรื่องนั้น ทีชะเป็นตาเป็นหูดูแลแทนเธอได้ทั่วไป
อำพันยึดมั่นถือมั่นในลูกคนเดียวที่มี ... ชีวิตทั้งชีวิต เธอมีเพียงเขา
เป็นความผิดหรือที่เธอจะยึดเขาถือเขาไว้แทนของมีค่าทั้งหลาย
ในโลก (344)

สิ่งที่ทำให้ทีมะยืนยันที่จะออกจากบ้านไป ถึงแม้เห็นทุกข์ของแม่ ก็คือ เขาเกิดความเข้าใจว่าภาพของตนในสายตาแม่กับตัวตนที่แท้จริง มีบางสิ่งที่ไม่ตรงกัน ดังที่เขาคิดว่า

... มารดาเขาอาจจะเห็นเขาเป็นเด็กหนุ่มน้อย ๆ ไม่มีพิษ มีภัย ไส้สะอาดประหนึ่งกระจกอันสะท้อนเพียงตรง ไม่บิดเบี้ยว เลี้ยวลดเหมือนรอยคลื่น กายเป็นเช่นไร ใจเป็นเช่นนั้น นี่ถ้าแม่รู้ว่าเขาอยู่ในระหว่าง ‘รักษากายและใจ’ แม่ก็คงให้เขาไปด้วยยินดี (347)

เมื่อตกลงใจจะใช้ชีวิตร่วมกัน ในมุมมองของเรียวข้าว ทีมะยังดู “ลอยๆ” อยู่ เนื่องจากเขา “จะต้องต่อสู้กับศึกในอก ถ้าเป็นศึกช่วงชิงหญิงสาวยังจะง่ายกว่าศึกช่วงชิงตนเอง” (392) ผู้แต่งได้ผูกเรื่องเน้นความพยายาม “ช่วงชิง” เช่นนี้ ในพฤติกรรมของทีมะในช่วงต่อมา มุมมองภายในของทีมะทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่า ภายหลังจากโศกเศร้าของลาก เพื่อนชายที่เคยมีความสัมพันธ์กันมายาวนาน ที่ก่อทวน และย้วยวนอารมณ์ เขาสามารถเอาชนะตัวเองได้ด้วยสติ ถึงแม้มีแรงกระตุ้นให้ทวนกลับไปสู่ “เขตต้องห้าม”

ทีมะเกิดอาการกลัวลาก...กริ่งเกรงอิทธิพลในตัวเพื่อนชายขึ้นมา จับใจ อยากไปอยากคุยก็นึกอยากอยู่บ้าง เหมือนอาหารจานอร่อย ที่ตัวเองเคยลิ้มลอง แต่เรื้อมาเนิ่นนาน เมื่อมันเลี้ยวกลับมาลบล้อ อยู่ต่อหน้า เขาก็ใคร่จะได้ชิมตามคำชวนเชิญอีกครั้ง

พร้อมกับบอกตัวเอง

‘ครึ่งสองครึ่งคงไม่เป็นไร’

แต่ครึ่งสองครึ่งสำหรับเรื่องนี้...เขาเองก็รู้ว่าย่อมเป็นสะพาน พาดไปถึงครั้งที่สามจนถึงที่ร้อยได้ แต่ต่อจากนั้น เขาก็จะต้องทวนกลับไปเสพติดอีก คราวนี้แหละ จะไม่มีวันถอนตัวได้เลย (399-400)

การเล่าเรื่องแบบผู้รู้¹ ที่เน้นมุมมองภายใน นอกจากแสดงความขัดแย้งภายในใจของทีฆะ ยังทำให้ผู้อ่านเห็นใจและเอาใจช่วยทีฆะให้เอาชนะการรุกร้าของการเสพติดทางเพศของตนเองได้สำเร็จ ในขณะที่มุมมองภายในของเรียวข้าว ที่เอาตัวเองเข้าแลกกับความสุขของคนที่คุณรัก ก็คือ“กลัวการสูญเสีย‘เพศชาย’ไปอีกหนึ่งหน่วย” (198) น่าสนใจว่า เรียวข้าวเห็นปัญหานี้ว่ากระทบต่อคนหลายคนที่เธอเอาใจไปผูกพันด้วย สิ่งที่ผู้แต่งเน้นว่าเป็นเหตุผลของการตัดสินใจของเธอ ก็คือความสงสารหรือความกรุณา ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่ามีความลุ่มลึกกว่าความรักใคร่ธรรมดา

การตัดสินใจของเรียวข้าวเกิดขึ้นเมื่อรัสสะ พี่ชายของทีฆะเห็นความจำเป็นที่จะต้องดึงทีฆะออกจาก“หล่มที่ไม่พึงปรารถนา” นั่นคือความลุ่มหลงอย่างรักร่วมเพศ โดยเฉพาะในกรณีทีฆะหลงผูกพันกับชาญสอน หนุ่มใหญ่ผู้จัดการบริษัทที่เขาทำงานด้วย ซึ่งกำลังจะแต่งงาน โดยที่ชาญสอนไม่ได้มีใจตอบทีฆะเลย (195-196) รัสสะซึ่งเห็นเรียวข้าวเป็นคนสมัยใหม่ ที่“เข้าใจความผันผวนปรวนแปร”ของเพศที่สาม ก็เปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้ใกล้ชิดกัน ขณะที่เรียวข้าวเข้าใจได้ดีว่ารัสสะอยากให้เธอ“เป็นคนแรกที่จะช่วยดึงน้องชายกลับมาจากอาณาจักรแห่งความกลัว” ความเปรียบนี้แสดงสภาวะหวั่นไหวในใจของทีฆะที่รัสสะสัมผัสได้ และรู้ว่าเป็นความทุกข์หนัก (200)

บทบาทของเรียวข้าวก็คือผู้มีศรัทธาและถึงขนาดเสียสละ ภาพของเรียวข้าวบรรยายผ่านมุมมองของอำพัน แม่ของทีฆะภายหลังที่ล่วงรู้ปัญหาของบุตรชายคนเล็กว่า

... อำพันพยายามจะนึกว่านี่คือที่พักพิงของลูก ... เรียวข้าวคือแพทย์หญิงที่เต็มไปด้วยศรัทธา หล่อนกำลังลงมือใช้ความรู้ความสามารถทั้งหมดที่ตนเองมี ... ทุ่มเทรึกษาใช้ของบุคคลที่หล่อนรัก ให้รอดจากการเจ็บป่วยเรื้อรัง ... (381)

¹ การเล่าเรื่องเช่นนี้ ผู้เล่าเรื่องไม่มีบทบาทในเรื่อง แต่เหมือนมีตัวตนที่“...แสดงทัศนะ ความเห็น ตีความ วิเคราะห์ได้ สามารถถ่ายทอดอดีต ปัจจุบันและอนาคตของตัวละครได้ รู้ความคิดของตัวละคร...” (อิรวดี ไตลิ่งคะ, 2546 : 37)

การ“อยู่ก่อนแต่ง”ของทีชะกับเรียวข้าวจึงไม่ใช่การหลอกลวง แต่เป็นความพยายามเยี้ยวยาด้วยความหวัง โดยยอมถูกสังคมภายนอกที่ไม่เข้าใจกล่าวหาว่าฟืนชนบประเพณี

ปัญหาชีวิตครอบครัวของทศวรรษในเส้นทางที่ว่างเปล่า เป็นความทุกข์ที่ผู้อ่านรับรู้ผ่านความสำนึกผิดของตัวละครเอก ซึ่งเผยด้วยมุมมองภายในของเจ้าตัวแสดงให้เห็นว่าการจงใจแต่งงานกับหญิงสาวที่ร่ำรวย เพื่อปกปิดความเป็นรักร่วมเพศของตน และเล็งผลถึงความมั่งคั่ง ไม่อาจสร้างความสุขในชีวิตได้ เมื่อต้องเผชิญกับความปวดร้าวของภรรยา ที่เจ็บช้ำใจในการผินทอนใช้ชีวิตคู่กับสามีที่เป็นเกย์ ผลของการหลอกลวงยังกระทบถึงสภาพจิตใจของลูกด้วย เมื่อต้องแยกจากพ่อ ถึงแม้ทศวรรษพยายามปฏิเสธการหย่าร้าง แต่เขาต้องยอมจำนนเพื่อแลกกับการคงสถานะทางหน้าทางการงานไว้เหมือนเดิมในบริษัทของพ่อตา ชำรายสิ่งๆ ที่ตนเองก็ไม่อาจแก้ไขได้ ก็คือสภาพที่ตนกลายเป็นผู้ถูกทอดทิ้ง จนต้องถามตัวเองว่า “ไม่มีใครต้องการเขากอีกแล้วจริงๆหรือ” (ภاتا, 2543 : 100)

ก่อนจะถึงจุดแตกหัก ทศวรรษก็พยายามปรับเปลี่ยน“เส้นทาง”ของตน โดยเฉพาะเมื่อมีลูกชาย ดังคำบรรยายว่า

ทศวรรษพยายามตัดขาดเส้นทางสายเก่า ที่เคยเดินมานานปี เส้นทางที่แท้จริงของตัวเอง เขามุ่งมั่นว่าเมื่อก้าวออกมาแล้ว จะไม่ก้าวกลับไปอีก ตั้งสายน้ำที่ไหลไป และจะไม่มีวันหวนกลับมาয়งที่เดิม

ในความเป็นจริง มันไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะตัดขาดทางสายเก่าได้อย่างเด็ดขาด ทศวรรษต้องต่อสู้กับจิตใจของตัวเองอยู่บ่อยครั้งแรกๆ นั้นเขาเป็นฝ่ายชนะเรื่อยมา ทำได้ก็เพียงหันหลังกลับไปมองแล้วก้าวเดินต่อไปข้างหน้า ด้วยพยายามนึกถึงภรรยาและลูกรัก เขามีที่ยึดเหนี่ยวทางใจ มีความอบอุ่นมากมายและสัมผัสได้ในทางสายใหม่ ไม่แล้งไร้เปล่าตายและเจียบเหงาอย่างทางสายเก่าที่เดินย่ำมานานปี

แต่ในที่สุด ทศวรรษก็ต้องพ่ายแพ้จิตใจตัวเอง เขาอดสู่อุตหนมาเป็นเดือนเป็นปี ทนเก็บความอึดอัด ความต้องการที่แท้จริงเอาไว้ในใจ เมื่อถึงจุดหนึ่งความรู้สึกที่สั่งสมไว้ก็เต็มเปี่ยม

และลั่นทะเลลึกลับออกมา ทศวรรษแทบจะต้องวิ่งกลับไปยังทางสายเก่าอย่างคนกระหืดกระหอบ เขาเริ่มรู้ตัวว่าไม่อาจเดินหนึ่ทางเดิมไปได้ ไกลนัก ยิ่งเดินไกลก็ยิ่งทุกข์ทรมาน เขาจำต้องก้าวเดินบนทางสองแพร่งอย่างเลี้ยงไม่ได้ ขาทั้งคู่่างเหยียบอยู่บนสองเส้นทางอย่างกระอักกระอ่วน

ทศวรรษต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ และแอบไปเที่ยวคนเดียวตามบาร์และเซาน่า เขาจำต้องปกปิดให้เป็นความลับ แต่เขาก็รู้ดีที่อยู่ในใจว่าความลับไม่อาจเก็บได้ตลอดไป และวันหนึ่งมันก็ถูกเปิดเผยขึ้นด้วยพัชชาน้องสาวของพริมเพราร์ู้จากเพื่อนของเธอซึ่งเป็นเกย์และวนเวียนอยู่ในแวดวง เขาประจันหน้าทศวรรษในบาร์แห่งหนึ่งเรื่องราวทั้งหมดจึงแดงขึ้น (14-15)

ความล้มเหลวของตัวละครเอกขณะมีชีวิตคู่ และต้องซ่อนเร้นความสัมพันธ์แบบชายรักร่วมเพศอย่างน่าเวทนา ความละเอียดและรู้สึกผิดต่อลูกเมียที่ต้องเป็นทุกข์เนื่องจากความเห็นแก่ตัวของตนเอง นับเป็นความทรมานใจ ที่ผู้อ่านรับรู้ผ่านเสียงเล่าของผู้รู้ ซึ่งเผยให้เห็นความวุ่น เจ็บปวดใจของทศวรรษในตอนที่มีความลับถูกเปิดเผย และพริมเพราไล่เขาออกจากบ้านว่า

... เขาคิดไม่ตกกับปัญหาที่เกิดขึ้น ทำถูกแล้วหรือที่มาหลอกลวงผู้หญิงคนหนึ่ง ปัญหาทั้งหมดเขาเป็นคนก่อขึ้น หากทศวรรษยอมรับความจริงในชีวิต เรื่องราวก็คงไม่เกิดขึ้นเช่นนี้ ตอนนีเขาสงสารพริมเพราจับใจ สงสารเด็กชายไร้เดียงสา และก็นึกสมเพชเวทนาตัวเอง (14)

ผู้แต่งไม่ลังเลที่จะให้คำวินิจฉัยเชิงประเมินค่าว่า ทศวรรษมีความเห็นแก่ตัว ผ่านทางมุมมองของเขาซึ่งยังคิดเข้าข้างตัวเอง ดังต่อไปนี้

คนอย่างทศวรรษเป็นผู้ชายที่เห็นแก่ได้ เขายอมรับว่าเป็นคนเห็นแก่ตัว แต่จะมีสักกี่คนในโลกนี้ที่ไม่เห็นแก่ตัวเอง ทศวรรษพยายามคิดเข้าข้างตัวเองว่าไม่ผิด ไม่มีอะไรที่ถูกต้องและผิด

นอกจากความเหมาะสมและไม่เหมาะสมต่างหาก ถ้าเขามีทั้งพริมเพรา และรักษ์ในขณะเดียวกัน ทุกอย่างคงลงตัว เขาคงเป็นคนที่น่าอิจฉา ไม่น้อย แต่ใครล่ะจะยอมรับและมีใจกว้างเช่นนั้น (23)

เมื่อเหตุการณ์ล่วงเลยมาถึงตอนที่ทศวรรษถูกพันธียิงบาดเจ็บ พริมเพราพาลูกชายคนเดียวมาเยี่ยม ความร่าเริงแจ่มใสของเธอเมื่อหลุดพ้นความทุกข์ที่ต้องใช้ชีวิตคู่กับเขา ทำให้เขาสะท้อนใจ ดังคำบรรยายว่า

แล้วทศวรรษล่ะ ... มาถึงวินาทีนี้ เขามีความทุกข์เศร้าอันหนักหน่วงที่พองตัวจนล้นออกมาอกใจ สีหน้าและแววตาไม่มีสง่าราศีใดๆเลย

พริมเพราได้หลุดลอยไปแล้ว ไม่มีวันที่หล่อนจะย้อนกลับคืนมาหาเขาอีก แม้กระทั่งลูกบุญม ทศวรรษก็ไม่มีสิทธิ์

รักษ์ นับวันก็ยิ่งห่างไกลออกไปทุกที เขาไม่อาจดึงให้รักษ์กลับมาเป็นคนรักของเขาได้อีก ทุกอย่างคงจบลงจริงๆอย่างที่รักษ์ว่าไว้

ผู้คนที่ทศวรรษรู้จักและรักใคร่ กำลังเดินผ่านและจากเขาไปที่ละคนสองคน เหมือนสายน้ำที่ไหลผ่านไปแล้วไม่อาจไหลย้อนกลับหรือทวนกระแสกลับไปเดิมได้ ทศวรรษมาเห็นคุณค่านั้นเมื่อกระแสน้ำพัดพาให้ลอยไปไกลเสียแล้ว ทุกสิ่งได้ผ่านพ้นไป และนับวันก็ยิ่งเคลื่อนตัวไกลออกไปทุกที ราวสายน้ำที่ไหลรีไม่เคยรอคอยผู้ใด

ความเหงาว่าเหว่แปลบขึ้นในใจ ความโดดเดี่ยวอ้างว้างอีกเล่า ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นเพราะตัวของเขาเองทั้งสิ้น เพียงต้องการตำแหน่ง ชื่อเสียงและหน้าที่ในการทำงานเพื่อปกปิดเนื้อในของตัวเอง และเขาก็ได้มาครบถ้วน เป็นที่นับหน้าถือตาในสังคม มีผู้คนยกย่องและยอมรับในความสามารถ เนื้อนอกนั้นมองดูสวยหรู แต่จะมีประโยชน์อันใดเล่า เมื่อภายในใจมิได้เย็นชื่นและนำสุขเลย (157)

ในทางสายที่สาม ความเจ็บช้ำของแก้วเป็นเพราะผิดหวังจากธีรพร ซึ่งไม่กล้าฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมมาใช้ชีวิตคู่กับเธอ จึงเลือกแต่งงานกับผู้หญิง แก้วตั้งคำถามว่า ทำไมตน“เกิดมาวิปริตผิดเพศ” เหมือนยอมรับคำประณามของสังคม แต่สิ่งที่แก้วเข้าใจดีคือจิตใจของตน ซึ่งสังคมมักมองข้ามไปและแบ่งแยกอย่างฉาบฉวย แก้วพูดกับตนเองเมื่อผิดหวังกับความรัก เพราะธีรพรแต่งงานกับคนรักใหม่ ว่า

... โอ... ฉันเกลียดตัวเองเหลือเกิน...ฉันเกลียดการหลอกลวงของธรรมชาติ ที่สร้างชีวิตของฉันขึ้นมาให้ผิดไปจากชีวิตของคนทั้งหลาย

ดูสิ ... ใบหน้าของฉัน ก็คือ ใบหน้าของผู้หญิง มีส่วนใดบ้างเล่าที่เป็นหน้าของผู้ชาย ทั้งคอ ทั้งบ่า ทั้งแขน ทั้งมือ ฉันคือผู้หญิงคนหนึ่ง ที่สำคัญที่สุดคือ ใจของฉันก็คือใจของผู้หญิง ถ้าฉันจะต้องใช้มีดกรีดอกควักหัวใจออกมา เพื่อให้คนทั้งโลกที่ดูถูกเหยียดหยามฉันว่าฉันเป็นกะเทย ได้เข้าใจว่าฉันเป็นผู้หญิง โดยให้เขาได้เห็นหัวใจของฉันเป็นเครื่องพิสูจน์ เพื่อให้เขายอมรับว่า ฉันเป็นผู้หญิงที่เกิดมาในร่างของเพศชาย ฉันก็จะยอม (กิริตี ชนา, 2545 : 553-554)

ในส่วนของตัวเองละครชายที่พึงใจต่อแก้ว ผู้แต่งได้เผยความขัดแย้งภายในของพงษ์พล ที่“หวาดหวั่น”กับความต้องการที่จะได้แก้วมาครอบครอง ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเธอเป็นกะเทย ดังคำบรรยายขนาดยาวต่อไปนี้

เขาพยายามคิดถึงความรู้สึกของตนเองที่มีต่อแก้ว ... กะเทยที่เขาได้รู้จักชอบพอ แก้วซึ่งคงกำลังอยู่ในนิทรรศน์ห่างออกไปเพียงชั่วฝ่าผนังซีเมนต์กันห้องติดกันนี้

เขายอมรับกับตัวเองว่า เขาชอบแก้วและสนใจแก้ว เพราะรูปร่างหน้าตาแก้วสวยและหวานยิ่งเสียกว่าสตรีใดๆ ที่เขาเคยผ่านมาในชีวิต แต่ขณะนี้ความชอบพอในรูปโฉมนั้นเป็นเพียงความรู้สึกของบุรุษที่มีต่อสตรี การได้ใกล้ชิด ได้มีส่วนรับรู้ในการ

ดิ้นรนกับชีวิตของแก้ว การที่ได้รู้จักแก้ว ได้รู้ถึงความมีน้ำใจอันอ่อนหวานละมุนละไม ทำให้พงษ์พลกลัวความรู้สึกของตัวเอง ในขณะนี้เสียเหลือเกิน

ทั้งที่อากาศค่อนข้างเย็น แต่ชายหนุ่มรู้สึกร้อนรุ่มด้วยความอึดอัด เขายกมือขึ้นลูบหน้าผากขึ้นด้วยเหงื่อซิก ๆ ซึ่งเกิดจากปฏิกิริยาของอารมณ์ส่วนลึก

เขารักแก้วหรืออย่างไร ... มันช่างรวดเร็วเกินที่ความเป็นจริงจะวิ่งได้ตามความรู้สึกของหัวใจเสียจริง ๆ

เพื่อนของเขาคนหนึ่งเคยพูดว่า พงษ์พลใช้ผู้หญิงเปลืองราวเปลี่ยนถุงเท้า เพียงแต่ว่าถุงเท้าชิ้นเมื่อซักแล้ว ก็ยังกลับมาใช้ได้อีก ผู้หญิงของพงษ์พลไม่เคยซ้ำหน้า

แต่เขาไม่เคยมีความรู้สึกหวาดหวั่นเช่นนี้กับใครเลย และอีกประการหนึ่งซึ่งทำให้เขาตระหนักกับความรู้สึกที่เขากำลังเผชิญกับมันอย่างหนีไม่พ้นก็คือ

... เขาต้องการแก้ว ... เป็นความต้องการเพื่อการเก็บไว้ครอบครอง มิใช่เพียงเพื่อชั่วคราวช่วยยาม แล้วก็ผลทิ้งเช่นสตรีอื่นที่ผ่านมา

แก้วเป็นผู้หญิงที่แท้จริงสำหรับเขา พงษ์พลคิดโดยไม่ต้องทบทวนความรู้สึกของตนเองซ้ำสอง (620-621)

ความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นก่อนที่แก้วจะผ่าตัดแปลงเพศเสียอีก เมื่อศรินยาน้องสาวนาวินที่อนุเคราะห์ให้งานทำแก่แก้ว และรักแก้วเพราะเห็นความดีของเธอ ต้องผิดหวังเพราะรักพงษ์พล ถึงแม้ยอมรับว่าตนคิดไปฝ่ายเดียว ก็อดริษยาแก้วไม่ได้ ความขัดแย้งภายในของเธอแสดงความซับซ้อนของตัวละครที่เป็นตัวประกอบ ดังที่จะยกมาต่อไปนี้

ศรินยาไม่ต้องการเสียเพื่อนอย่างแก้วไป เพราะความริษยาของหล่อน

หล่อนรักแก้วมากเกินกว่าที่จะเป็นศัตรูกับแก้ว ... และหล่อนรักพงษ์พลมากเกินกว่าที่จะไม่ริษยาสตรีที่เขารัก (578)

ฐานะทางเศรษฐกิจของแก้วที่เป็นคนจน ต้องหาเลี้ยงตัวเอง เป็นเครื่องพิสูจน์คุณค่าของตัวเองที่แท้จริง แก้วระมัดระวังที่จะได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น แม้แสดงความเป็นมิตรอย่างจริงใจ เมื่อสุชาติยื่นข้อเสนอเป็นเงินหนึ่งแสนบาท เพื่อแลกกับการยุติความสัมพันธ์กับนาวิน (ซึ่งเธอเข้าใจเอาเองว่าเกินเลยกับแก้ว) แก้วยินยอมย้ายออกจากงานที่นาวินและศรีนยาดูแลอยู่ แต่ไม่ยอมรับเงิน โดยยื่นเงื่อนไขกับสุชาติซึ่งเป็นนักแสดงมีชื่อ ให้มีบุตรให้นาวิน ความคิดในมุมมองของแก้ว ก็คือ

คุณนาวินผู้มีพระคุณของแก้ว ... เงินหนึ่งแสนบาทที่คุณสุชาติจะให้กับแก้วนี้ ก็คือค่าจ้างที่จะทำให้เขากับแก้วหมดความสัมพันธ์กันโดยสิ้นเชิง

หากมันจะเป็นไปเช่นนั้นจริง ๆ แก้วก็จะประณามตัวเองว่าเป็นผู้ไม่รู้จักบุญคุณคน

ความกตัญญูกตเวทียของแก้วนั้น ก็ไร้ความหมายต่อชีวิตค่าของความเป็นคนของแก้ว หากจะถูกเหยียบย่ำด้วยอำนาจเงินแล้ว แก้วคงทนไม่ได้ แก้วยอมเป็นคนโง่ที่ไม่ฉวยโอกาส ดีกว่าเป็นคนฉลาดซึ่งไร้ความกตัญญู (423)

องค์ประกอบเช่นนี้สร้างความเข้าใจในตัวตนภายในของแก้ว ที่พยายามดำรงตนอย่างไม่ยอมให้ตัวเองตกต่ำ แก้วเองก็ยอมแพ้ต่อเงื่อนไขทางธรรมชาติและกำแพงทางวัฒนธรรม ดังส่วนหนึ่งในจดหมายที่เธอเขียนถึงจันทร์เพื่อนกะเทยด้วยกัน เมื่อตัดสินใจไม่ยื้อแย่งคนรักกลับมา ทั้ง ๆ ที่ตนได้แปลงเพศแล้ว

ธรรมชาติคือสิ่งเดียวที่ไม่มีใครเอาชนะได้

ธีรพรยังหนุ่ม ชีวิตของเขาจะไปอีกไกล เขารักเด็กและสมควรที่จะสร้างครอบครัวของเขาเองกับผู้หญิงที่เขารักเช่นไยรุ่ง

ฉันเคยคิดว่าถ้าฉันกลับไปเมืองไทย แล้วเขาเลิกกับไยรุ่ง เพื่อมาอยู่กับฉัน ฉันคงมีความสุขมาก เพราะฉันรักเขามากเหลือเกิน แต่เมื่อคิดถึงอนาคตของเขาแล้ว ฉันรักเขามากกว่าที่จะ

ให้เขามาหยุดลงที่ฉัน ซึ่งในสายตาของความคิดของสังคม ก็คือ
กะเทยผ่าตัดคนหนึ่งเท่านั้นเอง

ที่ฉันคิดเช่นนั้น ไม่ได้ดูถูกดูหมิ่นตัวเองเลยนะพี่จันทร์ ฉันนึก
ตามความเป็นจริงเท่านั้นเอง ไม่มีทางที่ฉันจะเป็นที่ยอมรับของ
สังคมไทยไปได้ ไม่มีทางที่จะได้แต่งงานกับเขาแบบที่อยู่กันแบบ
สามีภรรยา ตามกฎหมายก็ยังไม่ยอมรับ

เราจะไม่มีทางที่จะมีลูกด้วยกัน แม้แต่จะรับเด็กมาเลี้ยงเป็น
ลูกบุญธรรม ก็เป็นไปได้

ธีรพรกำลังยืนอยู่บนทางที่สว่างไสว ความรักอาจจะทำให้
เขาหลับตามองไม่เห็นอะไรในตอนนี้ แต่ฉันไม่เห็นแก่ตัวพอที่จะ
จูงเขาเดินไปในทิศทางที่มีดมนในอนาคตหรอกพี่จันทร์

‘ความรักคือการให้’ ฉันเคยได้ยินคำนี้มานานแล้ว และเพิ่ง
จะได้รู้ว่ามันเป็นความจริง เมื่อตัวฉันเองได้มาพบความสุข
เพราะความสมหวังของตัวเองในครั้งนี้ พี่จันทร์รักฉัน ให้ความ
เป็นเพื่อนเป็นพี่กับฉัน คุณน้องคุณนาวินให้ความเห็นใจช่วยเหลือ
คุณต้นให้ความห่วงใย ทุก ๆ คนที่ฉันรู้จักส่วนใหญ่พยายามให้
ความเข้าใจฉัน

ฉันรู้ว่าตัวเองโชคดีเหลือเกิน เมื่อนึกถึงความสมหวังในชีวิต
เพราะความช่วยเหลือของทุก ๆ คน แม้บางคนจะรู้จักฉันอย่าง
ผิวเผิน หรือไม่เคยรู้จักฉันเลย

ที่หลวงตาเคยสอนฉันเสมอว่า ‘เมตตาคือเครื่องค้าจุนโลก’ นั้น
เป็นจริงอย่างยิ่งในชีวิตฉัน (794-795)

เมื่อเทียบกับนิรา ในใบไม้ที่ปลิดปลิว ซึ่งเป็นกะเทยผ่าตัดแปลงเพศ
ไม่ต่างกับแก้ว ก็ยังเห็นปมปัญหาในใจ ที่หนักหนาไม่น้อยกว่าขัดแย้งกับระบบคุณค่า
ของสังคม นั่นคือ ความไม่มั่นคงทางอารมณ์ ถึงแม้สามารถ“เอาชนะธรรมชาติ”ได้
ด้วยการผ่าตัดหลายครั้งอย่างยอมเสี่ยงต่อความตาย นิรามีความอดทน จนประสบ
ความสำเร็จ สมกับที่แม่บอกว่า “ธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่ที่สุดกว่าสรรพสิ่งทั้งปวง ยังแพ้ต่อ
ความอดทนของมนุษย์” (ทมยันตี, 2537 : 43) แต่รูปลักษณ์อันงดงามที่ผู้แต่งย้าเสมอ ๆ

ว่าเป็นประติมากรรม (41, 43, 197) ยังขาดจิตใจที่มีความงดงามในระดับเดียวกัน ชื่อใหม่ว่านิรา ซึ่งมีความหมายว่าปราศจาก หรือว่างเปล่า แสดงความมุ่งมั่นจะตัดขาดจากอดีต แต่ก็ยังเป็นสิ่งยากเย็น เนื่องจากนิรายังไม่สามารถทำได้ ดังที่นายแพทย์เบญจรงค์กล่าวเตือนว่า “ถ้าคุณจะดับอดีตให้ได้ คุณต้องดับที่ใจตนเองเสียก่อน” (140)

หลังจากมีชีวิตในร่างใหม่ เธอเดียวดายถึงขั้นรู้สึกว่ “ความตาย”ไม่ต่างกับ“ความเหงา”ที่เผชิญ มีหน้าซ้ำอาจจะ“เป็นสุข”ยิ่งกว่าด้วย ดังที่บรรยายความรู้สึกของเธอว่า

ในโลกแห่งความเหงา กับโลกแห่งความตาย มันน่าจะคล้ายกัน
ความเหงาที่แม้จะอยู่ท่ามกลางผู้คนจำนวนมาก ก็กลับหายไป
‘นอนคนเดียว’ มีด เจียบ อย่างหลังน่าจะดีกว่า
เมื่อตื่นอีกครั้งใครจะรู้... เธออาจจะเป็นสุขขึ้น (27)

ในส่วนของชัชวีร์ ที่แม้รักนิราโดยไม่ล่วงรู้ว่าเป็นหลาน ก็มีได้ “ร้อนรุ่ม” ด้วยความใคร่รุนแรง แต่มีความผูกพันแฝงอยู่ ความขัดแย้งเมื่อคิดว่าต้องทิ้งรังรองภรรยาที่เขาไม่ได้รักอย่างสุดดี แต่ก็มีควมสำนึกทางจริยธรรม แสดงออกด้วยมุมมองภายในต่อไปนี้

นำแปลกที่ความรักนั้นมิได้ร้อนรุ่ม แฉกเช่นชายต่อหญิง หากมีสายสัมพันธ์อันอ่อนโยน จากใจถึงใจ เป็นความผูกพันที่ปรารถนาจะปกป้อง เขาต้องการจะเห็นเธอในสายตาทุกเวลาที่แลหา ทว่านิราไม่เคยทำให้เขารู้สึกว่า เขาจะได้เป็นเจ้าของเธอแท้จริง เขาเดินมาถึงทางตันที่เขาต้องเลือก

เขาเองรู้แต่แก้ไข รังรองไม่มีความผิด เขาเองซึผิดที่ไม่เคยรักเธอมากพอ หากยอมแต่งงานโดยความเหมาะสม ถ้าเขาเลิกกับเธอรังรองยากที่จะมีชีวิตใหม่ได้ โอกาสสำหรับผู้หญิงอายุขนาดเธอมีไม่มากนัก

เขาเห็นแก่ตัวเกินไป ถ้าจะทอดทิ้งเธอ

ชัชวีร์ยังไม่รู้เหมือนกันว่า ควรทำฉันใด ... เขารู้ ... รังรองสงสัย และพยายามบีบเขาทีละน้อย และนิรา ... ให้โอกาสเขาน้อยลง เช่นกัน ผู้หญิงสองคนช่วยกันบีบ ให้เขาเลือก ...
บัดนี้ เตี้ยวนี่ ขณะนี้ เขายังเลือกนิรา! (222)

เมื่อสร้างตัวเองจนมีชื่อเสียงในฐานะนางแบบคนเดียวจากเอเชีย ที่มีผลงานเดินแบบของห้องเสื้อต่างประเทศ พร้อมกับที่ชัชวีร์เอ่ยคำหามัน จะแต่งงานกับเธอ นั้นเท่ากับนิราเข้าใกล้โอกาสที่จะได้ใช้ชีวิตคู่กับชัชวีร์สมปรารถนา แต่ในส่วนลึกความสนใจของเธอ อยู่ที่การได้กำชัยชนะ เธอให้เหตุผลกับตัวเองว่า “เพราะมัน [รังรอง] อยากหยั้น นิราจะคว้าชัยชนะ!” (233) คำเตือนของหมอ เบญจรงค์ที่ว่า “... การรู้จักสิ่งใดในโลก ไม่ประเสริฐเท่ารู้จักตัวเราเอง การกระทำใดๆ ในโลก ไม่กล้าหาญเกินไปกว่ายับยั้งตัวเอง นิทำได้ทั้งสองอย่าง ทำไม่ไม่ทำ? ” (256) เท่ากับขอให้เธอทบทวนว่าถ้าจะเป็นคนใหม่อย่างแท้จริง ต้องทิ้งทุกอย่าง อยู่เบื้องหลัง แต่ปัญหาก็คือ เธอยังไม่สามารถเปลี่ยนจิตใจได้ (257) ปฏิกริยา ของนิรา คือความละอาย “รู้สึกเหมือนตนเองถูกลกเปลือยเปล่า ไม่เหลืออะไร ซ่อนเร้นไว้อีกแล้ว” (267) ความขัดแย้งดังกล่าว เผยด้วยมุมมองภายในของนิรา ดังนี้

นิรามองภาพในกระจก เงาที่สะท้อนกลับมาไม่ผิดกับนางแบบ นิตยสาร เธอฝึกตัวเองจนกลายเป็นธรรมชาติเสียแล้ว ไม่ว่าจะยามอยู่ คนเดียว หรือแม้แต่ทอดกายลงนอน ‘มาด’ จะสวยสง่าหาที่ติไม่ได้ หากวันนี้ดวงตาที่มองสะท้อนกลับมา มิได้สดใสแวววาม มีชีวิตชีวา อย่างที่เป็น หากแข็งกร้าวขุ่นมัว ผิวหน้าที่เคยเนียนใส วันนี้กร้าน กระจ่าง

เธอนอนไม่หลับเกือบทั้งคืน

แม้หลังการ‘พุดจา’กับนายแพทย์เบญจรงค์แล้ว บุรุษอันเป็น หลักสำคัญในชีวิตกลับมาวางเฉยเป็นปกติ หาก‘ใจ’เธอรู้เสียแล้วว่า ‘ไม่เป็นปกติ’ เธอรู้สึกเหมือนตนเองถูกลกเปลือยเปล่า ไม่เหลือ อะไรซ่อนเร้นไว้อีกแล้ว

เธอละอาย เพราะนายแพทย์เบญจรงค์ ‘อ่าน’ เธอตลอด
(267)

นำเสียดายที่ความละอายของนิรา ถูกกลบด้วยความตื้อตึง และเข้าข้าง
ตัวเองว่าเป็นคนเข้มแข็ง น่านับถือที่ยังแน่วแน่ต่อชายผู้เป็นที่รัก

เมื่อคืนนี้จู่ๆ หมอเบนก็กระซอกสิ่งปกปิดนั้นออก ความมุงมาด
ของเธอยังคงเดิม เธอยังติดกับอดีตไม่มีคลาย หมออ่านเธอ
ทะลุปรุโปร่ง

ความฉุนเฉียวแผ่ซ่าน

เธอมิได้ละอายต่อความหมายที่หมอรู้อย่างถึถ้วน หากเธอ
ฉุนเฉียวว่า ... หมอจะรู้ไปทำไม ก็บนเส้นทางอันทุกข์ทนต์ทั้งกาย
และใจนี้หรือมิใช่ เธอยอมเจ็บ ยอมปวดนับสิบ ๆ ครั้ง เพียงเพื่อ
ความมดงามอันหาที่ติมิได้นี้

เธอต้องการเพื่อสนองหัวใจ

มนุษย์หากไม่สนองอะไรสักอย่าง อะไรคือความหมายแห่งชีวิต
... จะต้องอยู่เพื่ออะไร หรือเพื่อใคร คนที่แน่วแน่ตลอดมา มิใช่
คนเข้มแข็ง คนน่านับถือหรือ ...

นิราแน่วแน่ในอาอย่างจริงแท้!

ในกรณีของหญิงรักหญิง วิธีหลีกเลี่ยงการถูกสังคมเพ่งเล็ง
ด้วยการแต่งงาน เพื่อปกปิดความเบี่ยงเบนทางเพศ นอกจากสร้างความทุกข์
ให้แก่คู่สมรสที่ถูกหลอกหลวงแล้ว ตัวละครที่เป็นรักร่วมเพศ ก็เจ็บปวดไม่ต่างกัน
ตั้งในเงาพระจันทร์ ที่ผู้แต่งใช้มุมมองภายในของพาณีที่เป็นทอม แสดงความ
อึดอัดคับข้องใจในการมีเพศสัมพันธ์กับสามี ความ“ทรมาน”ของพาณีเป็นสิ่งที่
ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจเมื่อเธอย้อนระลึกถึง “ความแค้น...เกลียด...กลัวสารพัด”ต่อแผน
ผู้เป็นสามี จนถึงขนาดที่เคย“ตะโกนใส่หน้า”เขาว่า

‘ฉันไม่ต้องการเป็นเมียคุณ...มันทรมาณ...ไต่ยีนมัยแผน...
 ทรมาณ...ไม่ต้องการให้คุณเข้าใกล้ฉัน ชยะแขงจะอ้วกแตกที่นั่น...
 ฉันไม่เหมือนผู้หญิงอื่น ฉันไม่ต้องการเป็นฝ่ายรับ...เข้าใจไหม...
 ฉันต้องการเป็นฝ่ายเสนอ แล้วคนที่สนองฉัน ก็ต้องไม่ใช่ผู้ชาย
 ฉันเกลียดความแข็งกระด้าง...กล้ำเนื้อ...ของคุณ...เกลียดกระทั่ง
 ไรชนที่หน้าอกคุณ...นั่น...หน้าแข็ง แขนแมนก็อีก ฉันต้องการ
 ความอ่อนนุ่ม ความสวยงามอ่อนหวาน...ไม่ใช่หน้าอกเป็นแผง
 กล้ำเป็นมัดอย่างนั้น ฉันต้องการความอ่อนนุ่ม เต่งตึง หอมกรุ่น
 ...เข้าใจเสีย’ (โสภาค สุวรรณ, 2537ข : 221)

กัญญาในนางเอก ไม่สามารถหักห้ามความต้องการทางจิตใจอย่าง
 หญิงรักร่วมเพศได้ แม้จะพยายามมีความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามแล้ว ตัวละครเอก
 คือพิมพ์เป็นผู้รับฟังคำบอกเล่าของกัญญาพร้อมกับผู้อ่าน การเปิดเผยความรู้สึกนึกคิด
 ของกัญญา เกิดขึ้นเพราะหวังจะได้รับความเห็นใจ

“ตอนเริ่มต้นกับคนแรกของพี่ พี่พบว่าตัวเองไม่ได้เกิด
 ความรู้สึกในทางพิศวาส ... กับบทรักบทใครของเขาเอาเสียเลย
 ตอนนั้นพี่ก็ยังเชื่อว่า เป็นเพราะพี่ยังไม่ได้พบคนรักใคร่ถูกใจจริง ๆ
 พี่ถึงพยายามให้โอกาสตัวเองกับคนอื่น ๆ แต่ไม่ว่าเป็นใครที่เข้ามา
 พี่ก็รู้สึกกับทุกคนเหมือนกันหมด พี่รู้สึกไม่ผิดกับว่าตัวเองกำลัง
 มีอะไรทำนองชู้สาวกับพี่น้องที่กอดคอดลนตามกันมาจากห้องแม่
 แล้วใครมันจะทำได้ลงคอ แค่นี้ก็เกลียดตัวเองขึ้นมาแทบจะผูกคอ
 ตาย พี่ถึงเริ่มเข้าใจว่า พี่คงเกิดมาเป็นหนึ่งในพวกเขา มีธรรมชาติ
 ในจิตใจไม่ต่างจากพวกเขา แต่ความที่พี่ต้องเกิดอยู่ในเพศ ในเนื้อ
 หนัง ... ของอีกเพศหนึ่ง ที่มองจากภายนอกเห็นได้ทันทีว่าผิดต่าง
 จากเขา จึงยากที่เขาจะทะลุเรื่องของเนื้อหนังลงไปเห็นจิตใจของพี่
 ...” (อัญชัน, 2547 : 162-163)

การเริ่มต้นค้นหาอัตลักษณ์ทางเพศของกัญญา โดยที่ผู้เล่านำเสนอผ่านสายตาของกัญญาเอง ทำให้ผู้อ่านเห็นความทุกข์ของเธอ แต่โครงเรื่องและพฤติกรรมที่กัญญาใช้เล่าหักดันทิ่มให้สนองความปรารถนาของตน ย่อมแสดงด้านมืดแห่งราคะมากกว่าความรักที่พร่าบ่นหา การที่ผู้แต่งจงใจให้ตัวละครเอกผู้ถูกกระทำเป็นผู้เล่าเรื่องตั้งแต่ชื่นชมในความเมตตาและบุคลิกภาพของกัญญาที่น่าทึ่งในฐานะหัวหน้างานอย่างที่เราเรียกว่า“นางเอก” ทำให้ผู้อ่านเห็นใจพึม เมื่อถูกกัญญาล่วงเกิน พึมพยายามลบเลือนความรู้สึกผิดบาป โดยมีความสัมพันธ์ทางเพศกับเพื่อนชาย ซึ่งยังไม่ถึงกับรัก (145) ความรู้สึกผิดและการหาทางออกเช่นนี้บ่งชี้อำนาจมหาศาลของกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ครอบงำพึมอยู่ ผู้อ่านได้รับรู้เหตุผลที่เธอกระทำ ผ่านการบรรยายความรู้สึกด้วยมุมมองภายในของเธอว่า

ชั่วขณะนั้นฉันคำนึงอยู่แต่ว่า ... คำนึงแต่ว่า พี่เป้งช่วยให้ฉันเกิดความรู้สึกว่า หยาดน้ำอุ่น ๆ ในตัวเขาขณะหลังเข้าในตัวฉัน เป็นเสมือนน้ำฝักบัวรดลงล้างชำระสิ่งสกปรก ซึ่งยังคงค้างอยู่ตามซอกเนื้อตัวฉันให้หลุดออกไปจนสะอาดหมดจด พร้อมทั้งจะย็นขึ้นรับรุ่งอรุณ และความหมายของวันใหม่ต่อไปอย่างผู้หมดมลทิน (144) (เน้นโดยผู้วิจัย)

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้แต่งเลือกแสดงมุมมองของเรื่องผ่านสายตาของพึม ซึ่งเป็นตัวละครเอกที่ถูกรุกเร้าจนต้อง“หนีตัวเอง” ก็กระตุ้นให้ผู้อ่านขบคิดถึงความลึกลับในสัญชาตญาณทางเพศ ซึ่งซับซ้อนกว่าที่คนทั่วไปเข้าใจ พึมเป็นคนที่เติบโตอย่างอบอุ่นด้วยความรักของพ่อแม่ และไม่ได้โยยหาความรักจากเพศเดียวกันอย่างกัญญา ยังอดหวั่นไหวกับสัญชาตญาณนี้ไม่ได้ ดังคำบรรยายอารมณ์ความรู้สึกของตนด้วยมุมมองภายใน ขณะมีเพศสัมพันธ์กับกัญญา ว่า

เรากอดจูบ คลุกเคล้ากันต่ออีกพักใหญ่อยู่ภายในรมมืด ๆ ไม่ติดกับคนที่หิวชมชานกันมาจากไหน ฉันรู้สึกเหมือนขณะนี้กำลังตกอยู่ในความฝันครึ่งหลับครึ่งตื่น ครึ่งล่องลอยอยู่บนสวรรค์และครึ่งจมอยู่ในนรก ทั้งที่ส่วนหนึ่งรู้ว่ามันคือฝันร้าย ซึ่งเต็มไปด้วยสิ่งวิปลาสพอแรง แต่ก็ไม่มีสักชั่วขณะเดียวที่ฉันจะขัดขืนเธอได้

จนเสร็จสิ้นอิมหนาซึ่งกันแล้ว ฉันถึงตื่นขึ้นจากโลกมหัศจรรย์ที่
เข้าไปเมื่อครูนี้อย่างง ๆ งวย ๆ ความเคลิ้มคล้อยยังลอยอ้อยอิ่ง
อยู่รอบตัว (150) (เน้นโดยผู้วิจัย)

ดูเหมือนว่าอัญชัน พยายามเสนอทัศนะว่า การ“แหก”กฎธรรมชาติ
เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่คำว่า “แหก” และ “โลกปกติ” กับ “ชีวิตปกติ” ในมุมมองของพิม
ผู้ถูกกระทำ ก็ยังทิ้งร่องรอยของความฝังใจกับบรรทัดฐานทางสังคมอยู่นั่นเอง ดังที่พิม
ให้เหตุผลที่ตนรู้ว่า ถ้ายังเลือกทำงานที่เดิม ก็จะไม่ปลอดภัย ไม่ใช่เพราะการรุกรานของ
กัญญาเท่านั้น แต่เป็นเหตุผลว่า

เพราะฉันเริ่มเข้าใจด้วยตัวเองในวันนี้ว่า ไม่มีกฎข้อไหนที่คน
จะแหกไม่ได้ แม้แต่กฎธรรมชาติ ไม่มีพรหมแดนไหนที่คนจะ
ข้ามไม่ได้ แม้แต่พรหมแดนของเพศ ถ้าหากว่ามีผู้คอยกักมือ
เรียกทุกวันอยู่อีกด้านหนึ่งให้ข้ามไปอยู่ร่วมกัน ณ ที่ที่ไม่มีกฎ
อีกฟากนั้น ...

มีใครก่อนหน้าก็คนแล้ว และใครจะรู้ว่า มันอาจจะเป็น
ฉันก็ได้ เป็นคนต่อไป ที่ปล่อยกายใจให้พิกัญญาจับมือพาโดด
ข้ามไปทิ้งฝั่งของโลกปกติไปลิบ ๆ ยอมทิ้งชีวิตปกติไปเพื่อเธอ
เพื่อเอาตัวไปปรนเปรอความสุขให้เธอฐานะคู่รักคู่ใคร่ และซาบอยู่
กับรสแปลกประหลาดนั้น จนไม่ต้องการกลับมาหาโลกปกติ...
(131-132)

ในเงาพระจันทร์ การเน้นความสับสนทางอารมณ์ และความคิดของ
ตัวละครเอกฝ่ายหญิงต่อความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศยังปรากฏในความรู้สึกนึกคิด
ของพิม ซึ่งมีภูมิหลังห่างไกลมาจากพาณิซึ่งเป็นเลสเบี้ยน ผู้แต่งใช้บทสนทนาเสริม
ความเข้าใจต่อมุมมองของพิม ให้ผู้อ่านเห็นความขัดแย้งระหว่างความอยากรู้อยากลอง
ในอารมณ์เคลิบเคลิ้มของเพชรส กับความระงับยับยั้งใจและความรู้สึกผิด อันเป็นการ
แสดงตัวละครโดยอ้อม (indirect characterization) ดังตอนที่พิมระบายความรู้สึกต่อการ
ถูกพาณิรุกรานและลวนลามให้แม่ฟังอย่างเปิดเผย ว่า

“แม่ซา” เสียงลูกสาวพิมพ์พ่าแผ่วๆ “พิมพ์กลัวว่าเขาจะมาตามกวนใจพิมพ์อีก นี่พิมพ์ก็เขียนบอกเขาไปว่า ไม่อยากไปปิ้งด้วย ทั้งใจหนึ่งมันก็อยากไป อยากมีความสุขที่เขาจะสอนให้นะ มันเป็นอย่างไร มันจะเหมือนกับที่เขาทำให้พิมพ์เผลอไหลไปบ้างอย่างครั้งนั้นหรือเปล่า แต่อีกใจ ก็บอกว่ามันผิด ไม่ถูกต้องเลย มันเป็นความชั่ว มันเป็นความรู้สึกของอะไรคะแม่... พิมพ์ผิด ทำความชั่วมีมลทินใช่ไหมคะแม่” (โสภาค สุวรรณ, 2537ก : 273)

ไม่ว่าความปรารถนาทางเพศของพิมพ์ จะเป็นเพราะธรรมชาติส่วนหนึ่ง ถูกเร้าหรือไม่ก็ตาม การยับยั้งควบคุมตนเองไว้ได้ ก็คือ ผลของการกล่อมเกลாதงาววัฒนธรรมและกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งผู้แต่งเองก็ดูเหมือนว่ายืนอยู่ข้างนี้ด้วย

ในส่วนของคุณ์สมรสอย่างแผน ที่ได้รับความกระทบกระเทือนจากการมีความสัมพันธ์กับหญิงที่มีใจเป็นชาย การเผยความรู้สึกของเขาด้วยตนเอง น่าจะชี้ความผิดแผกของชายกับหญิงอย่างพาดพิงได้ โดยเน้นคุณธรรมของชาย (ถึงแม้ว่าในความเป็นจริง ก็มีชายที่ทำหน้าที่บกพร่องด้วยเหมือนกัน แต่ไม่ได้ระบุไว้) ดังต่อไปนี้

“ความรู้สึกของผู้ชายนะหรือ”... “มันรวมอะไรหลายอย่างนัก ความรับผิดชอบ ความหยิ่งในตัวเอง ความภาคภูมิใจที่จะทำหน้าที่สามีและพ่อ ... ผู้คุ้มกันสตรีในครัวเรือน เขาทำให้ผมทรมาน เพราะความรู้สึกพวกนั้น มันก็เหมือนคนเพศเดียวกัน ต่ำใส่หน้ากันเอง เพียงแต่อีกฝ่ายไม่ได้เป็นชายอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน นอกจากอารมณ์ปรารถนาทางธรรมชาติ” (2537ข : 140)

2. มุมมองภายนอก

ในสถานการณ์ที่ตัวละครเผชิญความขัดแย้งภายใน มุมมองภายนอกที่แสดงทัศนคติของผู้อื่น ที่อยู่ภายนอกเหตุการณ์ เป็นองค์ประกอบที่ให้ความเข้าใจต่อ

ตัวละคร ดังที่ฝั่งพรรณแม่ของพิมในเงาพระจันทร์ กล่าวกับลูกที่ตระหนกตกใจต่อการกระทำของพาลี ว่า

“... สิ่งทีพิมกลัว ไม่อยากกลับไปเผชิญกับมันอีกนะ เป็นสิ่งที่มีอันตราย ... ความรู้สึกที่พิมถามแม่ มันเป็นธรรมชาติของคน ของความเป็นสาว ... ที่ผลักดันให้หัวใจเรียกร้องหามันอีก แต่ก็ยังดีที่พิมมีปัญญา มีสติ มีความฉลาดพอจะรู้ว่ามันเป็นอันตราย...”
(โสภาค สุวรรณ, 2537ก : 274)

เห็นได้ว่ามุมมองภายนอกของผู้อื่น ดูคล้ายจะเป็นตัวแทนความคิดของผู้แต่ง คำอธิบายเคราะห์กรรม ซึ่งพิสูทธิ์พ่อของพิมใช้ปลอบโยนลูกสาวคนเดียว เมื่อเอกพันธ์เลิกราไป เป็นทางออกในพื้นฐานของความเชื่อในสังคมไทยนั่นเอง

... ชีวิตเราไม่ได้จบสิ้นเพียงแค่วันนี้ ลูกยังต้องสู้ต่อไป พ่อรู้ว่าพิมคงต้องทนทุกข์ไปอีกพัก แต่อย่าท้อถอย ... เกิดเป็นคน มันก็มีทุกข์บ้าง สุขบ้าง คละเคล้ากันไปอย่างนี้แหละ ... พิมเป็นลูกพ่อ ต้องไม่แพ้แก่ชีวิตด้วยวิธีของคนโง่ เราต้องเอาชนะความทุกข์ด้วยสติและปัญญา ... มา ... มากราบพระกับพ่อ พรุ่งนี้พ่อจะพาไปตักบาตร กรวดน้ำให้คนที่เป้นต้นเหตุแห่งทุกข์ นั้นเป็นวิธีของพระพุทธองค์ ไม่เคียดแค้นอาฆาตหรือจองเวร... แม่กุศลให้คนที่ให้ทุกข์แก่เราสม่าเสมอ กรรมตามวิญญู¹ นั้นสนองเขาเอง

¹ ต้นฉบับพิมพ์เป็น “อัญญา” ซึ่งคงจะผิดพลาดในการพิสูจน์อักษร เพราะเป็นคำที่ไม่มีความหมาย น่าจะเป็น “วิญญา” หมายถึง “วงจรแห่งชีวิต” ซึ่งประกอบด้วย 1)กิเลสวิญญู คือ สาเหตุผลักดันให้มนุษย์คิดปรุงแต่งการกระทำต่างๆ 2)กรรมวิญญู คือ การกระทำหรือกรรมที่ปรุงแต่งชีวิตให้เป็นไปต่างๆ 3)วิปากวิญญู คือ สภาพชีวิตที่เป็นผลแห่งการกระทำ และเป็นปัจจัยเสริมสร้างกิเลสต่อไป วิญญาทั้งสามเป็นปัจจัยหนุนส่งแก่กัน (โปรดดูเพิ่มเติมใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2549 : 104)

เราจะได้หลุดพ้นบ่วงกรรมนั้น ไม่ต้องเวียนว่ายพบเขานีก”
(2537ข : 95)

นอกจากพฤติกรรมก้าวร้าว และแข็งกระด้างขาดเมตตา แม้แต่ต่อ
ลูกของตน ความผิดเพศของพาดิ ยังถูกตอกย้ำด้วยความเห็นของผ่องพรรณ
แม่ของพิม ว่า

‘ผู้หญิงกับผู้ชาย เกิดมาเพื่อกันและกัน ฟังพาดิ เป็น
เพื่อนมนุษย์ร่วมกัน ... ผู้หญิงกับผู้ชายเท่านั้น ที่ธรรมชาติสร้างให้
เป็นผู้สืบพืชพันธุ์มนุษย์ในโลก เหนือจากนี้ เป็นความผิดปกติ
และวิปริตทั้งสิ้น’ (2537ข : 311)

ใน ใบไม้ที่ปลิดปลิว ผู้อ่านได้รู้ว่า ความโดดเดี่ยวที่ถูกปล่อย
และทอดทิ้งก่อให้เกิดปมปัญหาในใจของนิรา แต่ผู้แต่งแทบจะไม่เผยมุมมองผ่าน
สายตาของพ่อของนิราเลย ยกเว้นเมื่อหวนระลึกถึงคำพูดของภรรยา แม่ของนิรา
ขณะลอยอังคารของเธอ และรู้สึกผิด ดังต่อไปนี้

“ลาก่อน ... ป่าทำผิดอีกแล้ว หนูชอบภูเขามากกว่าทะเล แต่ป่า
ไม่มีเวลา...”

นี่...ถ้าเจ้าของใครกระดุกยังมีชีวิตอยู่ คงตะเบ็งเสียงใส่

“ป่าไม่เคยมีเวลาให้เราหรอก ป่ามีแต่เวลาให้คนอื่น”

ห่อผ้าขาวห่อที่สอง ถูกหย่อนลงริมกราบเรือนุ่มนวล โดยไม่มี
วาจาใดจากริมฝีปาก นอกจากมองตาม ห่อผ้าสองห่อเริ่มจม
ล่องลอยตามกันไป

แม่...และลูกรักคนเดียว

เขามาด้วยกัน เขาจากไปด้วยกัน!

“คุณไม่ต้องห่วง” เสียงเย็นชายังจำติดหู

“เรา...แม่ลูกรักมีชีวิตอยู่ได้ โดยไม่ต้องมีคุณ”

บัดนี้ ... เขาต่างหากมีชีวิตอยู่ แม่-ลูก ... ล่องลอย สงบสัจด์
เยือกเย็น ชั่วนิรันดร์ (ทมยันตี, 2537 : 49-50)

อาจกล่าวได้ว่า ในภาพรวม ชายผู้นี้ไม่มีความซับซ้อนพอที่จะสำนึกได้
จึงเสพสุขไปวัน ๆ แม้ในช่วงสุดท้ายที่รู้ว่าหญิงสาวที่ตนเคยทำทำติดพัน คือลูก
ของตัวเอง และหมอบเบญจรงค์ได้ตำหนิว่า “คุณจำเขาไม่ได้ เพราะคุณไม่เคยรู้จักเขา
มันเกิดขึ้นได้เพราะคุณไม่เคยเอาใจใส่เขา” (355) ชมธวัชก็ยังคงนึกถึงข้อแก้ตัว ที่เคย
กล่าวกับภรรยาว่า “จะเอาอย่างไร ทั้งลูกทั้งเมียมีทุกอย่าง ทรัพย์สินเงินทอง
ล้นเหลือ นี่หรือที่ว่าเขาไม่เคยเลี้ยงดู โดยเฉพาะการดูแลลูก มันเป็นเรื่องของผู้หญิง
ต่างหาก มิใช่ผู้ชาย” (355)

การที่ทมยันตีนำเสนอปัญหาทางจิตของนิรา ผ่านสายตาของหมอบ
เบญจรงค์หรือหมอบเบน ซึ่งเป็นจิตแพทย์ที่ใกล้ชิดกับเธอ ทำให้คำอธิบายต่อปัญหา
ของตัวละครเอกดูน่าเชื่อถือ หมอบเบนเป็นผู้ที่เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของนิราที่มีต่ออา
ว่าชวีร์เป็น “บุรุษ...ผู้ที่นิราใฝ่ฝัน” ความปรารถนาของนิรา “เป็น ‘ปม’ ของเด็กทุกคน
ที่หวังจะให้พ่อของตนเป็นแจกใครสักคน” เธอรักคน “ที่หวังจะให้พ่อเป็น” (121)
ความคิดของนิราที่หมอบเบนมองเห็น เผยให้ผู้อ่านเข้าใจความรักที่ผูกกับความแค้น
และการเอาชนะ ซึ่งนำไปสู่จุดจบของเธอเมื่อล้มเหลว การยั่วอย่างสม่ำเสมอของผู้เล่า
ที่เป็นมุมมองภายนอกว่า “คนสองอารมณ์ ... ยามใดที่อารมณ์ปะทะกัน ตัวเองแหละจะ
พินาศ” นับเป็นวิธีหนึ่งที่กระตุ้นความอยากรู้ และเป็นการเกริ่นการณ์ (foreshadowing)
ที่บอกล่วงหน้าถึงจุดจบในชีวิตของตัวละครเอกในเรื่องอีกด้วย

ด้วยความเป็นจิตแพทย์ ทมยันตีใช้มุมมองภายนอกอย่างสังเกตเห็น
ความซับซ้อนทางจิต ดังที่นายแพทย์เบญจรงค์สามารถเข้าใจปมปัญหาทางจิตของนิรา
เมื่อความลับเปิดเผย เขาพบชมธวัชพ่อของเธอ และรังรองอาสะใภ้ ความคิดของเขา
ซึ่งคล้ายจะกล่าวแทนนิรา มีดังนี้

ชมธวัช...คนเป็นพ่อ หากเคย ‘ให้’ อะไร นอกจากชีวิตที่อุบัติมา
ในความรู้สึกของเด็กทั้งปวง พ่อคือวีรบุรุษ พ่อคือแบบที่ควร
เอาอย่าง เด็กมากมายเท่าใดที่ผิดหวัง

พ่อ...มิใช่วีรบุรุษในฝัน

.....

ความเกลียดชังรุนแรง จนเกลียดเพศพ่อ! แม่คือวีรสตรี!
 การบูชาเพศแม่เกิดขึ้น
 ความไฝฝืนแห่งการที่จะ‘เหมือนแม่’รุนแรงทุกขณะ ท้ายสุด
 บางรายต้องการให้เพศตนเป็นเช่นเพศแม่เสียก็มี
 การเติบโตทางจิตเป็นเรื่องอ่อนไหวลึกลับ
 โลก ... ที่ผู้ชายไร้ความเป็นชาย กำลังทำให้เพศแห่งตน
 อับแสงลง แล้วจะโทษใคร หากชาย ... มิได้ทำตนเป็นชายชาญ
 เช่นที่ชมธวัชเป็น

รังรองเล่า...เธอเคยปรานีหรือ ต่อความทุกข์ทรมานไหม้ของ
 เด็กชาย เธอแลเห็น‘ความผิดปกติ’ หากเธอยืนมืออ่อนนุ่มเข้าช่วย
 บำบัดแต่ต้นหรือเล่า นอกจาก

เยาะหยัน..ข้าชั้น!
 เธอไม่รู้ ... ในบางเรื่อง แค่เสียงหัวเราะก็ทำลายมนุษย์
 ลงได้ เสียงหัวเราะ วาจาโยกตดต้นหัวใจเล็กๆ ให้ทำทายเป็น
 อย่างเอาชีวิตเดิมพัน เด็ก...ถูกเลี้ยงอย่าง‘ต้องได้’

.....

ผู้เป็นมารดา สตรีแบบบาง บอบช้ำ ... ทางจิตอย่างรุนแรง ...
 ช้อนความเกลียดสามีจับใจ

เธอเกลียดเพศผู้เช่นกัน !
 ความเกลียดนั้นทำให้เธอมีสามารถจูงลูกรักออกจากวงมืด
 แห่งชีวิตได้ เงินอันมหาศาลมิได้ทำให้เธอมีความสุข
 เธอใช้‘เงิน’ลบรอยเกลียด
 ลูกรัก ... ไม่ควรเหมือนพ่อ ลูกรัก ... ต้องได้สิ่งที่ต้องการ
 เธอ‘ทำ’เพื่อลูกและโดยความลึกลับที่สุด เธอสนองความต้องการ
 ของตนเอง ! (342-343)

ในที่สุดแล้วดูเหมือนว่านายแพทย์เบญจรงค์ ก็หนีไม่พ้นความ
 รับผิดชอบ ที่“ปล่อย”ให้ความพินาศของนิราเกิดขึ้น จากการให้จุดตั้งต้นของการสร้าง

“ประติมากรรม” อันงดงามแต่บอบบาง ด้วยความรู้ก้าวหน้าทางการแพทย์ แต่ไม่อาจเยียวยาจิตใจได้ แม้แต่แม่ของนิรา ก็ยังเข้าใจว่าการเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นโอกาสให้ลูกของเธอ “ได้เป็นสุขกับชีวิตที่แกเลือกแล้วเสียที” (145) การแฝงนัย (irony) ที่เตือนให้พิจารณาความหมายที่แท้ของ “สุข” เผยความเขลาของปุถุชนที่ดิ้นรนหนีทุกข์ ความเขลาอย่างเดียวกันนี้ก็เป็นของจิตแพทย์ ผู้กรุณาต่อนิราด้วยเหมือนกัน เขามีแต่ข้ออ้างว่าตนไม่ใช่คนเดียวที่ผิด ดังที่โต้ตอบกับชมธวัช พ่อของชนันธวัช (นิรา) ว่า “มันผิดทุกคนแหละ” (355) ที่น่าเศร้ายิ่งขึ้นก็คือ พร้อม ๆ กับพิธีรดน้ำศพของชนันธวัช นายแพทย์เบญจรงค์ก็รู้ว่าที่โรงพยาบาลมี “ร่างบนเตียงผ่าตัด” ให้ “มีดผ่าตัดเริ่มงานอันประณีต” (360) เมื่อแพทย์ยกหน้าที่การสร้างหรือทำลายชีวิตให้กับ “มีดผ่าตัด” เสียแล้ว ความน่าสลดใจก็คงจะยังมีอยู่ต่อไปอีกไม่จบสิ้น

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปมทางจิตของนพี ในประตูที่ปิดตาย ก็เล่าผ่านสายตาของตัวละครที่ใกล้ชิดกับตัวละครเอก คือ แม่และภรรยาของเขา แม่ของนพีเล่าให้จิลลาฟังถึงมูลเหตุที่อาจส่งผลต่อความเป็นเกย์ของลูกชายว่า เธอวิตกที่เข่า “อยู่กับแม่แล้วก็น้องผู้หญิง” อีก 3 คนที่บ้าน จึง “พรวดเขาไปไว้โรงเรียนประจำ เมื่อเขายังเล็กเกินไป” จิลลาจึงวิเคราะห์สภาพจิตใจ และปมปัญหาของนพีด้วยมุมมองของตัวเองว่า “เขาจะต้องว้าวอย่างมากในโรงเรียนประจำ และแล้วก็ความพบความอบอุ่นอย่างใหม่ คือรสสัมผัสจากเพื่อนชาย” (กฤษณา อโศกสิน, 2519 : 212, 209)

น่าสังเกตว่า ภาดา ซึ่งเป็นนักเขียนชายรักร่วมเพศยืนยันทันอย่างหนักแน่นว่าไม่อาจเปลี่ยนแปลงความเป็นชายรักร่วมเพศได้ ต่างกับนักเขียนหญิงคือกฤษณา อโศกสิน (2546) ที่แสดงความคาดหวังว่า “ยังพอรักษาได้” มุมมองภายในของทีฆะ ตัวละครเอกฝ่ายชายในรูปทอง ที่ตั้งใจมั่นจะปรับความผิดไฝทางเพศของตน จึงสอดคล้องกับมุมมองภายนอกของตัวละครที่เข้าใจเขา ไม่ว่าจะความคิดนี้จะอยู่บนฐานความจริงเพียงใดหรือไม่ การใช้มุมมองที่โน้มน้าวผู้อ่าน มีความสัมพันธ์กับการแสดงตัวตนของตัวละครด้วย ในรูปทอง ผู้อ่านสามารถแยกแยะได้ว่าตัวละครใดเข้าใจตัวละครเอกมากน้อยกว่ากัน ลากซึ่งเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศกับทีฆะ ประมาณ “ห้าหกปี” เริ่มตั้งแต่เรียนมหาวิทยาลัยด้วยกัน ตอบคำถามถึงความเหงาของทีฆะอย่างคนที่ไม่รู้จักเพื่อนดีพอ และค่อนข้างหลงตนเอง ว่า

“ก็...ไม่เห็นเหงาอะไรนี่ฮะ...อาจจะ... อาจจะเหงาบ้าง เพราะเขาคิดถึงพ่อเขา มันก็เป็นธรรมดาของคนที่ยากได้อะไรมาเติม... แต่...” แววดาผู้พูดบอกความเชื่อมั่นเมื่อกล่าวต่อ “แต่ผมคิดว่าเมื่อเรามีกันและกันแล้ว เสือเขาก็เลยไม่ตะเกียกตะกายอะไรนัก” (กฤษณา อโศกสิน, 2546 : 203)

คำพูดนี้เมื่อเทียบกับมุมมองของทีฆะต่อลาภที่ว่า

... ลาภให้ความอบอุ่นกับเขาได้มากมายเหลือเกินแล้ว ... ไม่ว่าเขาจะทุกข์หรือสุข ลาภรู้และเข้าใจลึกซึ้ง ... เกินกว่าที่เขาจะตักตวงเอาความเข้าใจเหล่านี้จากทุกคนในบ้าน (กฤษณา อโศกสิน, 2546 : 20)

นับว่าทีฆะเองไม่เข้าใจลาภอย่างลึกซึ้ง ความเห็นต่อสภาพจิตใจของทีฆะด้วยมุมมองของลาภ ทำให้ผู้อ่านคิดต่อไปว่าลาภขาดความละเอียดอ่อน จึงเข้าไม่ถึงความทุกข์ของเพื่อน องค์ประกอบนี้เพิ่มความรู้สึกเห็นใจต่อทีฆะแก่ผู้อ่านยิ่งขึ้น และทำให้ผู้อ่านประทับใจในความมุ่งมั่นตั้งใจของเรียข้าวที่จะจุดรั้งทีฆะไว้ ผู้ที่เข้าใจทีฆะมากกว่าผู้อื่น แม้แต่แม่ของเขา กลับเป็นรัสสะ พี่ชายซึ่งเคยใช้ชีวิตวัยเยาว์ด้วยกัน แม้ในระยะสั้นๆ ดังที่เมื่อเห็นทีฆะแสดงออกต่อชาญสอน

รัสสะแลเห็นแต่ความแววไวโรจน์รุ่งจากดวงแก้วในหน่วยตาน้องชาย จ้องจับอยู่แทบใบหน้าอีกฝ่ายหนึ่งไม่คลาดคลา...แววนั้นเปี่ยมเต็มด้วยความนิยมนับถือ...เชื่อถือ... สงสารเอ๋ย...แสนสงสารนักหนา ผุดพลุ่งขึ้นในอกเขาทีละน้อย เมื่อแอบเห็นเช่นนั้น ดูราวกับทีฆะถอยร่นวัยของตนเอง ลงไปเป็นเด็กชายเล็กๆ อายุไม่เกินห้าขวบ นั่งขัดสมาธิอยู่บนพื้นตรงหน้าพ่อ ...พลางวอนให้เขาเล่านิทานเรื่องเจ้าชาย เจ้าหญิง และนางฟ้าพร้อมไม้เท้ากายสิทธิ์ติดดวงดาว (143)

ในเงาพระจันทร์ ความเข้าใจของผู้อ่านต่อพาดิมาจากคำบอกเล่าของ
แผนที่สนทนากับพิม โดยเล่าตามการวิเคราะห์ของหมอที่เขาไปปรึกษาพูดคุยด้วย

“เมื่อหมอถามผมเกี่ยวกับประวัติพาดิ ผมตอบเท่าที่พอนึกได้
ไม่ได้ไกลชิดกันนัก ... จำได้ว่า คุณนพพรเป็นคนแปลก แม่ลูก
เหมือนจะแข่งขันกันเอง เป็นศัตรูมากกว่าเป็นมิตร ... แม่ล่ะ ดูจะ
พูดอยู่เสมอว่าพาดิแกร่งกร้าวเป็นผู้ชาย เขาไม่เคยแต่งตัวเป็น
ผู้หญิงมากนัก ไม่ใช่หรือพิม ... คุณนพพรไม่มีเวลาอยู่กับลูกสาว
มากนัก ก็เลยพยายามเซ็นให้ลูกแกร่งเท่ากับลูกชายคนอื่น ๆ
ทำลายความรู้สึกส่วนที่เป็นผู้หญิงจนหมดสิ้น” (โสภาค สุวรรณ,
2537ช : 341) (เน้นโดยผู้วิจัย)

การรับรู้และเข้าใจต่อที่มาของปัญหาในจิตใจของพาดิ ผ่านสายตาของ
แผนที่เล่าโดยอ้างอิงคำอธิบายตามมุมมองที่หมอให้เหตุผล ทำให้ผู้อ่านเห็นจริงหรือ
คล้อยตามหลักการที่ดูน่าเชื่อถือ อย่างไรก็ตาม ไม่อาจสร้างความเห็นใจได้เท่ากับการใช้
มุมมองภายในที่เผยความร่ำร้องภายในอย่างเช่น ความว่าเหวโหดเดี่ยวของนิรา (ใบไม้
ที่ปลิดปลิว) และที่มะ (รูปทอง) ได้ ความมุ่งหวังของผู้แต่งที่จะสร้างความเข้าใจต่อ
บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าวิปริตทางเพศ จึงดูจะยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร โดยเฉพาะเมื่อโยง
กับปฏิกิริยาของผู้ที่ถูกกระทำ ซึ่งมีสถานะเป็นตัวละครเอกของเรื่อง พฤติกรรมของพาดิ
ที่ตามรั้งความพิมอย่างไม่ลดละ ไม่ต่างจากที่กัญญาตาม“ล่า”เพื่อครอบครองพิม
อย่างก้าวร้าว สร้างความทุกข์แก่ตนเองและผู้ที่ยึดอันอ้างว่ารัก นับเป็นพฤติกรรมที่
ไม่สร้างสรรค์ และไม่สมกับความรู้ความสามารถที่มีอยู่ ในเงาพระจันทร์ มุมมอง
ภายนอกของแม่ของพิมที่เห็นว่าพฤติกรรมรักร่วมเพศของพาดิ “วิปริต ผิดธรรมชาติ”
โดยเปรียบกับเงาพระจันทร์ ที่“บิดเบี้ยวไม่สวยงาม” ทั้งยัง“ไม่ยอมให้พิมหลงติดไป
ในเงานั้น” เพราะชีวิต “อาจจะมิดมิตตลอดกาล” (โสภาค สุวรรณ, 2537ช : 19)
เมื่อโยงกับเหตุการณ์ที่เป็นผลกระทบตามมาในเนื้อเรื่องบ่งบอกความมัวหมอง
และความตกต่ำทางคุณค่าของคนรักร่วมเพศ อาจเป็นไปได้ว่าผู้แต่งยังตกอยู่ในค่านิยม
ของสังคม ที่ยังไม่ยอมรับพฤติกรรมรักร่วมเพศอย่างสนิทใจ และเกรงอยู่ลึก ๆ ว่าจะ
ถูกกล่าวหาว่าส่งเสริม

ในอีกแง่หนึ่ง การเผยตัวตนของตัวละครด้านคุณธรรม ซึ่งโยงกับ ภูมิหลังของชีวิต คำบอกเล่าของตัวละครประกอบผู้เกี่ยวข้อง ก็ช่วยให้พฤติกรรมของ ตัวละครเอกดูสมเหตุสมผล โดยเฉพาะการเสียสละของแก้ว ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่ามาจาก ความใกล้ชิดกับหลวงตา คำสอนของพระภิกษุชราในจดหมายถึงแก้ว ไม่เพียงแต่บ่งชี้ ว่าแก้วมีความกตัญญู ส่งปัจจัยมาให้อย่างสม่ำเสมอ ยังย้ำแนวทางการผ่อนคลาย ความทุกข์ และหลักการประเมินคุณค่าของค่าในระดับลึกอีกด้วย ดังนี้

... การเกิดเป็นมนุษย์ มันก็เป็นไปตามกรรม เรียกว่า ‘กรรมวิบาก’ คือผลของกรรมที่ทำไว้แต่ปางก่อน ดังคำโบราณว่า ‘โทษแต่กรรมเองสร้าง ส่งให้เป็นเอง’ ดังนั้นขอให้เอ็งทำความดี อย่าประพฤติประมาทผิดศีลธรรม สำหรับหลวงตานั่น เอ็งจะเป็น บรุษหรือสตรี หรือเป็นบัณฑิตหรือกษัตริย์ เอ็งก็เป็นคนดีกตเวทิตาชน เป็นศิษย์ที่หลวงตาภูมิใจยกย่อง ... (กิริตี ชนา, 2545 : 117)

สังเกตได้ว่าผู้แต่งหลายคน พยายามใช้ชื่อเรื่องเป็นองค์ประกอบ ของการสื่อความหมาย ในประตูปิดตาย กฤษณา อโศกสิน (2519) อาศัยฉากที่นัก พิษวิทยา จัดทำห้องต่างหากเพื่อคูนอนที่เป็นเกย์ โดยมีประตูคั่นระหว่างห้องนอนของตนกับ จิลลาภรรยา “ประตู” เป็นสัญลักษณ์ของช่องทางที่จะเปิดและปิด หรืออย่างใด อย่างหนึ่ง “ประตูปิดตาย” จึงเป็นช่องทางที่แตกต่างจากช่องทางทั่วไป ดังที่นัก พิษวิทยา กับจิลลา เมื่อถามถึงความสุขในความสัมพันธ์ของนักพิษวิทยา กับบิล ว่า

“... ประตูห้องนอนของพวกเรา เหมือนประตูปิดตาย สำหรับคนทั่วไป ทุกคนอยากจะพังประตูบานนี้ แต่ผมว่า มันพังยาก คนที่เข้าไปในนั้น มักไม่อยากจะกลับออกมา” (กฤษณา อโศกสิน, 2519 : 240)

ข้อแตกต่างที่สำคัญก็คือ โลกส่วนตัวของคนรักร่วมเพศ เป็นโลกที่ผู้อื่นยากจะเข้าถึงได้ ส่วนผู้ที่มีพฤติกรรมเช่นนี้ ก็ปิดตัวเองจากโลกภายนอก เมื่อเข้าไปแล้ว ก็ไม่คิดจะกลับ ออกมาด้วยความดึงดูดของรสชาติ

ในทางสายที่สาม กิรตี ชนา (2545 : 36) ให้จันทร์เพื่อนของแก้ว กล่าวอย่างขมขื่นว่า

‘พวกเรามันเกิดมาเดินทางสายที่สาม ทางสายแรกนั้นของผู้ชาย เขาเกิดมาพร้อมกับความเข้มแข็ง ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของลูกผู้ชาย ของหัวหน้าครอบครัว ทางอีกสายหนึ่ง เป็นของผู้หญิง เกิดมาเพื่อความอ่อนหวาน ความเป็นผู้ให้ กำเนิดแก่มนุษย์ เพื่อสืบเชื้อสายต่อไป ทางสายที่พวกเราเดินมันอยู่ครึ่ง ๆ กลาง ๆ เราไม่ได้เลือกเกิดมาอย่างนี้ ใครเล่าอยากเกิดมาเป็นกะเทย ถ้าคนเลือกเกิดได้ ก็คงไม่มีคนผิดมาเกิดมาให้คนผิดชาวเหยียดหยาม คงไม่มีคนจน ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ เพราะทุกคนก็คงจะสวยงาม และดีเหมือนกันหมด’

ความขมขื่นในน้ำเสียง ที่ยอมจำนนต่อการกำหนดของธรรมชาติ แผงทัศนะของผู้แต่งที่ไม่เพียงเห็นว่า เพศสภาพนั้นติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ยังชี้ให้เห็นความทุกข์ของ “คนแปลกเพศ” ที่รู้ตัวว่ามักถูกเหยียดหยาม เพราะขัดแย้งกับคุณค่าของสังคมที่ยอมรับแต่ชายหญิงเท่านั้น

ไม่ใช่แต่เฉพาะนักเขียนหญิง หรือนักเขียนที่เป็นกะเทย นักเขียนชายที่เป็นเกย์ ก็มีทัศนะสอดคล้องกันว่า วิถีชีวิตของคนรักร่วมเพศ เป็นวิถีชีวิตแห่งความทุกข์ เพราะต้องเผชิญกับความว้าเหว น่าสังเกตว่าปัจจัยที่ทำให้ทศวรรษ มีชีวิตอยู่บน “เส้นทางที่ว่างเปล่า” ไม่ใช่พฤติกรรมทางเพศ แต่เป็นความทะเยอทะยานในทางที่ผิด จึงปกปิดตัวตนด้วยการแต่งงาน หวังครอบครองทรัพย์สิน และยกสถานะของตน เมื่อความลับเปิดเผยจึงต้องกลับมาเดิยวตาย ผู้แต่งชี้ว่าความเปล่าเปลี่ยวในชีวิต นอกจากเกี่ยวโยงกับความ เป็นรักร่วมเพศที่สังคมยังไม่ยอมรับ ความบกพร่องทางคุณธรรมก็ส่งผลให้เป็นทุกข์

ความแปลกปลอมของตัวตน ที่สร้างด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ของนิรา ในใบไม้ที่ปลิดปลิว เมื่อขาดความสงบและเมตตาในจิตใจ ก็ยังไร้ความงามของชีวิต จึงถูกเปรียบว่า “แตกต่างจากดอกไม้วันยังค่ำ” เพราะ “ไร้กลิ่นที่พึงประสงค์”

คือคุณธรรมที่แท้จริง ความไม่คงทนของรูปลักษณ์ดุจประติมากรรม ที่กล่าวขานมาเสมอ ก็แสดงว่า ชีวิตจำเป็นต้องดำรงอยู่ด้วยจิตใจ อย่างไรก็ตาม คล้ายผู้แต่งยังกำกั่งระหว่างการให้ความสำคัญกับจิตใจ กับความจริงแท้ของเพศสภาพโดยธรรมชาติ ดังเสียงของ นายแพทย์เบญจรงค์กล่าวถึงการทำงานของตน ที่ยังดำเนินต่อไปเมื่อจบเรื่อง ว่า

... อากาศร้อนระอุ ไบไม้แก่วิ่งหล่น หากไม่นานฝนจะ
มาเยือน ไบไม้อ่อนจะผลิ หาก ... จะมีไบไม้อ่อนอีกก็ไบ ปลิดปลิว
ก่อนเวลา ...

เขาพลิกข้อมือดูนาฬิกา ... ภาพในความนึกคิดชัดเจน
ที่โรงพยาบาล ขณะนี้ ...

ร่างบนเตียงผ่าตัด ศัลยแพทย์ล้อมรอบ
มีดผ่าตัดเริ่มงานอันประณีต ... คนใหม่ ...

ไบไม้อ่อนจะถูกตัดเฉียน จำลองเป็นดอกไม้ หากถึงอย่างไร
เจ้าก็เป็นแค่ไบไม้อ่อนในพวงมาลาเท่านั้นเอง ประรณาทแห่งหัวใจ
จะพาเจ้าเดินขึ้นสู่เตียงผ่าตัดคนแล้วคนเล่า แน่หรือที่สมหวัง
แน่หรือจะไม่รานร้าวมารมาในภายหลัง ภูมรินทร์บินดอมแต่
ดอกไม้ ... เขาแบมือ ปล่อยให้แรงลมพัดพาไบไม้อ่อนปลิวผ่าน
อำลาลงสู่ดิน

ลาก่อน ... นิรา ...

ไบไม้ที่ปลิดปลิว (ทมยันตี, 2537 : 360-361)

นวนิยายที่เผยแพร่คณะของผู้แต่ง ตั้งแต่การตั้งชื่อเรื่องก็คือ เงามพระจันทร์
ดังปรากฏผ่านคำพูดของพ่อพรณ แม่ของพิมตัวละครเอก ที่ย้ำถึงความผิดแผกของ
หญิงรักร่วมเพศในสายตาของสังคม ซึ่งถูกมองว่าด้อยคุณค่า โดยเตือนลูกสาวไม่ให้
“หลงอยู่ในเงามืด” ว่า

... ‘คนโบราณเปรียบผู้หญิงเหมือนพระจันทร์นะลูก สะอาด
สวยงาม เยือกเย็น อ่อนหวาน มีเสน่ห์ แต่เงาพระจันทร์ที่
ทอดลงในน้ำอาจบิดเบี้ยว ไม่เหมือนรูปเดิมที่แท้จริง พาณิเป็น
ผู้หญิงเหมือนพิม เหมือนใครๆทั้งหลาย แต่ถ้าจะเปรียบพาณิ

กับพระจันทร์ แม่ก็คงเปรียบได้กับเงาที่ทอดลงในน้ำ ยามน้ำ
 กระจ่างเงาที่บดเบี้ยวไม่สวยงาม ไม่คงรูปเดิม สุกสว่าง
 สวยงาม แม่ไม่ยอมให้พิมพ์ลงติดไปในเงาที่คนอื่นจะดู
 อยากให้พิมพ์ เป็นพระจันทร์เต็มดวง ไม่หลงอยู่ในเงามืด
 ไม่เป็นผู้หญิงครึ่ง ผู้ชายครึ่ง เป็นเงาพระจันทร์ที่บิดบัง
 เบี้ยวบ้าง และอาจจะมืดมิดตลอดเวลาก็ได้... (โสภาค สุวรรณ,
 2537ช : 19)

การสื่อทัศนคติในเชิงลบต่อหญิงรักร่วมเพศ นอกจากชี้ว่าโสภาค สุวรรณไม่บรรลุผล
 ตามความมุ่งหมายที่จะโน้มน้าวสังคมให้เข้าใจและเห็นใจต่อคนรักร่วมเพศ ยังเห็นชัดว่า
 ผู้แต่งก็ตกอยู่ในอำนาจของสังคมด้วย ถึงกระนั้น การเผยมุมมองภายนอกของแม่
 ตัวเอกหญิงที่เล็งเห็นความมัวหมอง และวิตกหวั่นใจกับการเป็นหญิงรักร่วมเพศ ก็มี
 ความสมเหตุสมผลด้วยสถานะของแม่ที่ห่วงใยลูกสาว ทั้งยังน่าเชื่อถือเมื่อคำนึงถึง
 ประสบการณ์ที่ผ่านโลกมามาก ได้รู้ซึ่งในระบบคุณค่าของสังคม ที่ต่อต้านบุคคลซึ่ง
 มีพฤติกรรมรักร่วมเพศอย่างไม่แยกแยะ

สรุป

กล่าวโดยสรุป นวนิยายรักร่วมเพศที่ศึกษานี้ มีคุณค่าเด่นชัดด้วยความ
 พยายามนำเสนอมุมมองที่หลากหลายให้เห็นว่า บุคคลที่ถูกประณามว่าผิดแผกจาก
 คนทั่วไป มีตัวตนอันซับซ้อนหลายด้าน ไม่ว่าที่มาของความเป็นคนรักร่วมเพศจะเป็น
 “ความจริง” อันเชื่อถือได้เพียงใด และยังเป็นข้อถกเถียงกันในทางการแพทย์ต่อไป
 บทประพันธ์เหล่านี้ ได้แสดงพลังอำนาจของสังคม ที่ทำให้คนเหล่านี้มีความทุกข์อย่าง
 ยากจะหาทางออกได้ จึงต้องเผชิญกับความขัดแย้งในระบบคุณค่าของสังคม เมื่อไม่อาจ
 เปลี่ยนแปลงตัวตนภายในได้ วิธีจัดการกับปัญหาของตัวละคร มีความแตกต่างกันตาม
 ระดับขั้นของข้อขัดแย้งของความต้องการภายในกับสถานภาพทางสังคม กล่าวคือ ยังมี
 สถานภาพทางสังคมสูงเพียงใด ความขัดแย้งกับบรรทัดฐานทางสังคม ก็ยิ่งเพิ่มความ
 ทุกข์แก่ตัวละครเพียงนั้น บางคนจำเป็นต้องหลอกลวงด้วยการแต่งงานเพื่อมีบุตรไว้
 “กู้หน้า” ที่เลวร้ายไปกว่านั้น ผู้ที่เล็งผลที่ความมั่งคั่งและสถานภาพสูงทางสังคม

ต้องเผชิญปัญหาการสูญเสียคุณค่าทางจริยธรรม ซึ่งแสดงว่าต้องกลายเป็นคนที่ไม่อาจนับถือตัวเองไปด้วย ทศนะว่าความสัมพันธ์กับเพศเดียวกันมักไม่ยั่งยืน ด้วยความไม่เพียงพอของตัวเองละครเอก หรือด้วยเหตุที่คนรักของเขาไม่อาจทนต่อความรู้สึกถูกต่อต้านได้ โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญกับสังคม เป็นทศนะที่สวนทางกับความคิดว่าปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญของความรัก ไม่ได้อยู่ที่เพศสภาพ หากคู่รักมีความจริงใจและมอบรักแท้ให้แก่กันอย่างเข้าใจในความเป็นรักร่วมเพศ ทั้งนี้หมายความว่าบุคคลต้องปลดปล่อยตนจากความขัดแย้งกับสังคมได้ด้วย

การให้ความสำคัญกับความรักและความใคร่ นอกจากบ่งบอกความรุนแรงของการโหยหาความรัก ยังชี้ว่าตัวละครเหล่านี้พยายามชดเชยความบกพร่องในชีวิต แม้หวาดกลัวต่อการถูกสังคมต่อต้าน ก็ปรารถนาให้คนรักช่วยบรรเทาความปวดร้าวใจ อย่างไรก็ตาม ความหนักหน่วงของปัญหาที่ต้องเผชิญอย่างค่อนข้างโดดเดี่ยว ก็ไม่ได้บั่นทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของตัวละครไปโดยสิ้นเชิง ดังนั้นใน **ประตูที่ปิดตาย** รู้สึกผิดเพราะเห็นคุณค่าของความรักที่ทำให้ภรรยาอมทนทุกข์ และยอมผ่อนปรนด้วยความเข้าใจในธรรมชาติทางเพศของตน จึงช่วยประคับประคองชีวิตคู่ให้ดำเนินต่อไปได้ ส่วนทศวรรษในเส้นทางที่ว่างเปล่า ไม่เพียงแต่หลอกลวงและละเลยภรรยา ยังเรียกร้องเพื่อบรรลุความต้องการอย่างเห็นแก่ตัว ก็ยังรู้จักสำนึกผิด แต่ก็สายเกินไปสำหรับชีวิตคู่ ถึงกระนั้นเขาก็รักและใส่ใจลูกชายอย่างจริงใจ ส่วนที่มะในรูปทองมีความห่วงใยความรู้สึกของมารดาและพี่ชาย อีกทั้งเห็นค่าความศรัทธาของเรียวข้าวหญิงคนรัก จึงตั้งใจจะ“ชงชิง”ตัวตนของเขากลับสู่ภาวะ“ปกติ” ตัวละครที่จัดได้ว่าล้มเหลวคือตัวละครที่ถือความต้องการตนเป็นใหญ่ โดยไม่หวั่นว่าคนที่ตนบอกว่ารักจะรับได้หรือทนทุกข์สักเพียงใด คือพาณีใน **เงาพระจันทร์** และกัญญาใน **นางเอก** เช่นเดียวกับนิราใน **ใบไม้ที่ปลิดปลิว** ที่ใช้การผ่าตัดแปลงเพศและการหลอกลวง เป็นวิธีนำตนไปสู่ความสมหวัง แต่ความรักที่ผูกกับความแค้นและการเอาชนะ กลับยิ่งสร้างความเจ็บปวดจนต้องปลิดชีวิตตนเอง ตรงข้ามกับแก้วใน **ทางสายที่สาม** ซึ่งหลักยึดเหนี่ยวทางศาสนาช่วยให้ค้นพบค่าของความรักที่ไม่ครอบครอง และอุทิศตนแก่การทำงานเพื่อสังคมได้

เมื่อพิจารณามุมมองภายใน ที่เลือกเน้นผ่านสายตาของตัวละครเอก เรื่องที่สร้างความเข้าใจความขัดแย้งภายในมากที่สุดคือรูปทองและทางสายที่สาม ใน **ประตูที่ปิดตาย** มุมมองภายในของจิลลา ภรรยาของนพี ถูกเน้นมากกว่าตัวละครเอก ฝ่ายชายจึงสร้างความน่าเห็นใจได้มากกว่า ส่วนในเรื่องที่ตัวละครเอกถูกคนรักร่วมเพศ

คุกคามคือ เจาพระจันทร์และนางเอก ความตื่นตระหนกหรือสับสนของผู้ถูกระทำ เพราะฝังใจในความคิดที่ถูกกล่อมเกลามา ก็ยิ่งแสดงข้อจำกัดของชีวิตคู่แบบนี้ในบริบททางสังคม ถึงแม้การให้ภูมิหลังของตัวละครสามารถสร้างความเข้าใจได้ในระดับหนึ่ง ต่อผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าวิปริต แต่โครงเรื่องและพฤติกรรมของตัวละคร ก็ทำให้ตัวละครเหล่านี้ไม่น่าเห็นใจเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะในส่วนตัวผู้แต่งต้องป้องกันตัวเองไม่ให้ถูกมองว่าสนับสนุนพฤติกรรมที่สังคมยังต่อต้านอยู่ การใช้มุมมองภายนอกประกอบกับมุมมองภายใน ในใบไม้ที่ปลิดปลิวและเส้นทางที่ว่างเปล่า เป็นองค์ประกอบที่พอเหมาะ ที่สื่อปัญหาของตัวละครเอกและจุดจบที่ยากจะเลี่ยงได้ แต่ก็ชี้ว่าชีวิตเช่นนี้ยังเป็นสิ่งแปลกแยกจากสังคมอยู่นั่นเอง

ในบทต่อไปผู้วิจัยจะได้ศึกษานวนิยายฉายภาพชีวิตอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีแก่นเรื่องผิดแผกออกไป โดยเน้นที่ความสำเร็จลุล่วงในการแก้ไขปัญหาด้วยคุณธรรมของตัวละคร ซึ่งพัฒนาขึ้นมาได้ขณะที่เผชิญความทุกข์อันเนื่องด้วยปัญหา